

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

Ivana Vožniaková
"Milenium" - 1999
výstava
v Českém centru
- do 23. 2. 2001

Z obsahu:

Co nového v divadle Brett

Jak jsem se stal přítelem prezidenta - rozhovor s Ludvíkem Kolínem

Oldřich Kulháněk v pražském Mánesu

Výstava Emily Medkové

Životopis Otý Filipa

Dokáže sa slovenská vláda dohodnúť na novele ústavy?

Valašské království se rozpíná

O Lenina není zájem

Ukradli svatého bez jména

Příloha: Česká televize se zmítá v revoluci

.....Patří Benešovy dekrety na smetišť?

2 - únor 2001

20. ročník

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a České centrum
Vás srdečně zvou

na čtení - besedu s **Pavlem KOHOUTEM**

pořad moderují

spisovatel Jiří Gruša a novinář Jindřich Lion

1. března 2001 v 19,00 hod.

v Českém centru

1010 Wien, Herrengasse 17

Autor bude číst ze svého nejnovějšího díla, z románu

“Ta dlouhá vlna za kýlem”

v jazyce českém a německém.

Druhá část večera bude vyplněna diskuzí

s autorem na libovolné téma

a autogramiádou.

Vstup volný

Jeviště, na němž se střetne pět evropských osudů, přenesl Pavel Kohout tentokrát až k protinožcům - na luxusní výletní loď křižující právě největší vodní plochu planety, centrální Pacifik.

Mladá lékařka z Čech a starý chirurg z Moravy; oba dva už dávno švýcarští občané, jsou usazeni v jídelně vedle rakouské majitelky betonářského impéria a berlínského studenta. Na možné a nemožné situace zvyklý hlavní lodní účetní postřehne pozdě, že náhoda zkřížená s už nečekanými důsledky poslední války uvede v pohyb drama, které přeroste záhy v tragedii, z níž nelze vystoupit, jako nelze momentálně opustit palubu, na které se děj odehrává.....

Pavel Kohout

Pavel KOHOUT, nar. 20. 7. 1928 v Praze.

Od r. 1947 pracoval jako redaktor Čs. rozhlasu a zároveň studoval na Filozofické fakultě UK, studium však neukončil.

1949-52 vedoucí Souboru Julia Fučíka.

1949-50 pomocník kulturního atašé na velvyslanectví v Moskvě.

1951-52 šéfredaktor časopisu Dikobraz, posléze redaktor časopisu Čsl. voják.

1956 reportér a komentátor Čs. televize.

Od r. 1957 spisovatel na volné noze.

1963-66 dramaturg Divadla na Vinohradech.

1945-69 člen KSČ (vyloučen).

1952-60 člen ÚV ČSM (vyloučen).

Po válce a v první polovině padesátých let se prosadil jako autor politicky angažované a milostné poezie (sbírky Verše a písně, Čas lásky a boje aj.) a divadelních her (Zářijové noci, Taková láska); od 60. let jeden z představitelů nonkonformního proudu v české literatuře. Patřil k protagonistům Pražského jara a byl spoluautorem Charty 77.

V r. 1979 byl vyhoštěn z republiky a zbaven občanství. Od té doby žije ve Vídni, po r. 1989 střídavě i v Praze.

Od r. 1996 spoluorganizuje Pražský divadelní festival německého jazyka.

Napsal 40 divadelních her a adaptací, mj. August, August, august, Válka s mlouky, Ubohý vrah, Pat aneb Hra králů, Ecce Constantia - je nejhranějším českým dramatikem doma i v zahraničí.

Jeho prozaická tvorba zahrnuje 11 románů, mj. Z deníku kontrarevolucionáře, Katyně, Kde je zakopán pes, Hodina tance a lásky, Sněžím, Hvězdná hodina vrahů, Konec velkých prázdnin, Nápady svaté Kláry, Ta dlouhá vlna za kýlem.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vás srdečně zve na "Masopust - Fasching" v české hospodě

Zur Böhmischen Kuchl
1080 Wien, Schlüsselgasse 18
23. února 2001 od 19. hod.

k zábavě hraje DUO ESKALONA
objednávky : Pavel Knížek tel: 402 57 31

Co nového v divadle Brett II.

27. prosince jsme odletěli do Tallinu.

Vybrali a pozvali nás k účasti na mezinárodním divadelním festivalu v hlavním městě Estonska. Festival byl slavnostně zahájen 28. prosince a zakončen velkou oslavou Silvestra: pořad byl přenášen Estonskou televizí. O půlnoci k nám v obrovském areálu letního divadla (zakomponávaném v prostoru mezi divadelními budovami) promluvil estonský prezident a byli jsme svědky umného, velkolepého ohňostroje.

Estonští kolegové se nespokojili s pouhým označením "mezinárodní" festival. Pojmenovali toto divadelní setkání MIDWINTER NIGHTS DREAM. Samozřejmě si tak pohráli s připomínkou Shakespearova velebného kusu Sen noci svatojánské, zároveň však také učinili vše přijatelné, abychom se my účastníci cítili po celou dobu festivalu jak u vytržení díky výborné organizaci, přátelským setkáním a koneckonců asi tušili, že podlehneme kouzelné atmosféře starého města, v němž nesčetné množství budov připomíná jednu jedinou, která se dochovala v Praze: Betlémskou kapli. Festival se konal v Tallinském městském divadle, což je samo o sobě poutavá architektonická památka: komplex sedmi historických budov, v němž se také nachází sedm divadelních sálů, počínaje a konče sály Pekelným a Nebeským.

Komplex budov Tallinského městského divadla
- v prvním domě napravo jsme hráli

Tallin ovšem nekončí zachovalými hradbami okolo historického centra. Rozprostírá se na více než stoosmdesáti čtverečních kilometrech. Hranice města s Finským zálivem Baltského moře se táhne celých 45 kilometrů. V Tallinu žije přibližně půl milionu obyvatel, což je téměř třetina obyvatel celého Estonska. A většina z nich žije mimo hradby, v ulicích a sídlišťích, vybudovaných většinou na pokračování v průběhu minulého století.

K projíždce rozsáhlým Tallinem jsme se dostali až

2. ledna. Na poslední chvíli před návratem do Vídně. Naprosto laciným taxikem jsme si zajeli do přímořského olympijského areálu, vybudovaného u příležitosti moskevské olympiády v roce 1980. Tam jsme se také prošli okolo moře. Po několika velice rušných a prací vyplněných dnech (v průběhu šesti dnů jsme čtyřikrát hráli, viděli šest představení jiných divadel z různých účastnických zemí a podíleli se na třech několika-hodinových diskuzích k jednotlivým představením festivalu) jsme procházku vychutnali plnými doušky. Zpět do středu města nás svezl ještě lacinější taxík. Ruský řidič byl upovídaný, nadával na poměry - dříve se vedlo lépe, byla větší jistota, dnes se neví co bude zítra. Není to dobrý život, mínil. Také si stěžoval, že Estonci omezují Rusy, hrají si na pány. Ukázal například na velký moderní hotel a tvrdil, že ve vedení nesmí pracovat žádní Rusové. Jeho žena je Estonka. Ptal jsem se, zdali ho omezuje a vytěšňuje taky ona. Odpověděl, že v jeho věku už to není důležité (65 let). A co děti? Dceři se vede výborně, žije v Petrohradě a podniká. A syn? Tomu se vede taky výborně. Kde žije, co dělá? Ten žije tady, a taky podniká odpověděl náš taxikář a věnoval nám hrst bonbonů - z továrny na cukrovinky, kterou vlastní syn.

Do Tallinu jsme byli pozváni s inscenací Trümmersgirls od Franze Severina Bergera. Český bych inscenaci nazval Holky z troskek. Jde o příběh čtyř žen (ukáže se, že jedna z nich je převlečený mužský) v době od pětáctýřicátého do pětapadesátého roku. Odehrává se ve Vídni. Existuje spousta společných jmenovatelů mezi starostmi lidí v dnešních postkomunistických zemích a poválečnou dobou v Rakousku. Myslím, že i proto se inscenace na festival v Tallinu velice hodila. Od jedné finské divadelní režisérky a autorky jsme se dozvěděli, že jsme prvním rakouským divadelním souborem, který v Estonsku hostuje v době od pětáctýřicátého roku, a tedy samozřejmě také po celou dobu estonské nezávislosti od počátku devadesátých let. Estonci to potvrdili.

Naše nové kontakty s estonskými, lotyšskými, maďarskými, polskými, ruskými a finskými divadelníky hodláme pěstovat i v budoucnu. Divadlo Brett se nikdy neomezovalo na ulitu vlastního vídeňského divadla. Kromě Estonska jsme jen v roce 2000 absolvovali zájezdy do Německa a na Ukrajinu. Většinu pozvání do zahraničí bohužel nemůžeme z časových a velice často i finančních důvodů přijmout.

Zpět ve Vídni jsme se vrhli do závěrečných prací na inscenaci ERNS JANDL FÜR ALLE. Dnes už je premiéra za námi, byla na ní velice pěkná atmosféra. Diváci reagovali tak kouzelně, že se jeden z herců několikrát "odboural" a musel se "culit", což nebylo právě případné. Nepatřím k těm, kteří hercům jakékoliv "odbourání" zakazují a zaslívají, někdy jsou takové okamžiky příjemným oživením, ale co je moc to je moc a disciplí-

Nika Brettschneiderová s našim synem Lukášem
a techničkou divadla Alexandrou Hertzovou

na "muši bejt"...

Zkoušíme Beckettovy Šťastné dny, premiéra bude 2. března.

Mezitím však do 17. února hrajeme "Jandla", párkrát i Malého prince a 9. února oslavíme padesátiny mé ženy Niky Brettschneiderové, herečky, režisérky a divadelní pedagožky. Žijeme a pracujeme spolu už pěkných pár pátků. Nika je přesto dodnes pro mě tou nejdůležitější divadelní autoritou. Její cit, vkus, fantazii a osobnost obdivuji a jsem rád, že s ní mohu spolupracovat a hledat náš divadelní výraz, kterým -doufám- bude ještě pěkných pár pátků obohacovat naše divadelní publikum.

20. ledna 2001..... Ludvík Kavín

Nika Brettschneiderová

Nika Brettschneiderová

- *9.2. 1951 v Ostravě
- 1966-69 Konservatoř města Brna
- 1969-73 AMU divadelní fakulta Janáčkovy akademie
- 1973-77 angažmá Studio Y, Divadlo na provázku, Ha-divadlo
- 1974 svatba s Ludvíkem Kavínem
- 1975 narození syna Jakuba
- 1977 emigrace do Rakouska
- 1978 založení divadla Brett - Kompanie Brettschneider
- 1982 obdržela Kainz-Förderungs-cenu města Vídně za herecký výkon
- 1984 otevření vlastního divadla v Münzwardeingasse
- 1988 narození syna Lukase
- od 1979 režisérka a herečka v divadle Brett
- od 1990 přednáší na AMU divadelní fakultě Janáčkovy akademie v Brně
a řídí herecký Ateliér
- 1997 universitní docentka na divadelní fakultě Janáčkovy Akademie

Výbor a redakce Kulturního klubu přejí jubilantce vše nejlepší k jejímu kulatému jubileu, obdivují její hereckou a režijní práci a oceňují její pedagogickou činnost a přejí jí vše nejlepší a mnoho elánu do dalších let.

Srdečně Vás zveme:

na dvojjazyčné představení

Jan z Žatce / Johann von Saaz: „ORÁČ Z ČECH / ACKERMAN AUS BEHEIM (BÖHMEN)“

v podání :Jitky MOLAVCOVÉ - Alfréda STREJČKA

inscenace : Dušan Robert Pařízek

Hudbu složil: Jiří Pavlica

ve středu 14. března 2001 v 19,30 hod.

v klubovně školy Komenského

1030 Wien, Sebastianplatz 3

objednávky: Jaroslav Kolář tel.: 87 997 12

15 let " VIOLA PRAHA " ve Vídni.

7. března 1986, před 15ti lety, se konalo v klubovně školy Komenského první představení pražské Violy.

Bylo to především zásluhou pana Alfréda Strejčka. Od té doby nám zajistil řadu dalších představení. Mohli jsme se seznámit s umělci nejvyšší úrovně. Nebylo to vždy snadné. Spokojené hlediště bylo nejcennější odměnou.

Ve středu 14. března (19,30) - přijede opět. Kdo jiný, než on, si zaslouží, abychom mu za tu poctivou práci poděkovali. - Přijede s paní Jitkou Molavcovou. Představí se jejich tohoto času nejúspěšnějším představením; a to je "ORÁČ Z ČECH / ACKERMAN AUS BEHEIM (BÖHMEN)"

Toto dílo uvádí pan Strejček a paní Molavcová v zahraničí " česko - německy". Také ve Vídni se představí dvojjazyčně.

Věříme, že toto rozhodnutí je oprávněné a že rozšíříme zájemce o naši činnost o ty, kteří češtinu dobře neovládají.

Vídeňská klenotnice - 21. února 2001

výklad v češtině zdarma

U příležitosti "Světového dne průvodců" pořádá Spolek vídeňských průvodců zdarma výklad ve vídeňské "Světské a duchovní klenotnici" (Hofburg - Schweizer Hof).

Chcete-li se dozvědět víc o korunovačních klenotech a relikvích Svaté říše římské, uměleckých pokladech císařů Karla IV., Rudolfa II., Karla VI., Františka II. /I./ aj. či o pokladu řádu Zlatého rouna, přijďte ve středu 21. února do klenotnice v Hofburgu /sraz u pokladny/. Německý výklad je mezi 10 - 16 hodinou, v českém jazyce začne prohlídka ve 14 a 16 hodin.

(Pozn.: Bezplatný je pouze výklad, vstupné do objektu zůstává nezměněno.)

Vážení přátelé v České republice,

již léta máme potíže co se týká vašich příspěvků. Někteří z vás důvěřují poště natolik, že peníze prostě vsunou do obálky a pošlou. Právem nám můžete vyčítat, že jsme vám až do dnešního dne neoznámili číslo konta, kam byste mohli peníze zaslat. Založit v ČR klubové konto není věc jednoduchá a k tomu velice drahá, a proto vám nabízíme možnost zaslání ročního příspěvku 200 Kč na : název konta: Helena Dvořáková, Investiční a poštovní banka, divize poštovní spořitelna, číslo účtu: 107646135, kód banky: 5100, účel: Klub - příspěvek

Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme, nám nějakým způsobem doručili.

Účetní a redakce

Vážení přátelé na Slovensku,

důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 200 Sk do obálky.

Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme nám nějakým způsobem doručili.

Účetní a redakce

Vážení přátelé, vážení čtenáři,

složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasiláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.

Srdečný dík:

Účetní a redakce

Kursy češtinu

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651 Dr. Malá

Čeština - začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841 Dr. Brandeis

Kursy slovenštinu

Slovenština - poriada Slovenský inštitút. Začiatocníci aj pokročilí, individuálne alebo v malých skupinách, rýchlokurzy. Informácie a prihlášky na tel. 53 40 57 alebo osobne v Slovenskom inštitúte, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Viedeň

Výzva čtenářům !!!

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník a mějte s námi asi pět až sedm dnů strpení, než se určitě ozveme. Další možnost je, že nám zprávu nafxujete, ale i zde prosíme o týdenní strpení. Máte-li možnost nám zprávu poslat e-mailem, odpovídáme během dvou dnů.

Klubová email adresa: kulturklubcs@Eunet.at

Děkujeme

Výbor a redakce

Vážení čtenáři, kteří se nově přihlásili

Nemáme placenou sekretářku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově přihlášeným čtenářům, a doufáme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.

Výbor a redakce

Pohádky na videokazetách:

Byl jednou jeden král
Pyšná princezna
Princezna ze zlatou hvězdou
na čele
Hrátky s čertem
Císařův pekař
Nesmrtelná teta
Pohádky bratří Čapků:
Vodnická, Poštácká,
Tulácká
Maxipes Fík
Broučci
Rákosníček a jeho rybník
Půjčování je zdarma, záloha 100,-
ATS. Termín vypůjčení u p. Knižka v
hosp. "Zur böhmischen Kuchl", tel.:
4025731.

Lázně Poděbrady a Mariánské lázně

Informace v redakci klubu

Zájemci o pobyt v lázních zašlete svoje přání faxovou e-mailovou formou nebo namluvte své přání na záznamník.

Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubcs@Eunet.at *redakce*

"Vánoce, Vánoce přicházejí, ..." notovali jsme si v šedesátých letech tenhle poněkud vtíravý popěvek, přičemž - pokud se dobře pamatuji - neobsahovalo žádnou připomínku o narození Ježíše Krista. Od té doby uplynuly již takřka čtyři desítky let a my jsme mezitím uskutečnili rezolutní přechod od Dědy Mráze k vánočním svátkům, které už Ježíše nezapírají.

Vzpomínky na čas Vánoc si každý z nás obvykle odnáší z dětství. Zejména tam, kde alespoň privátně Vánoce slavili. I tato divná éra měla jistý svéráz. Rodiče tehdy dárky nenakupovali, nýbrž sháněli. Vánoce tedy měly kouzlo prostoty, kouzlo očekávání. Naše přetechnozovaná současnost tohle už postrádá. Nevím jak komu, ale mně vánoční pozdravy po e-mailu či handy pohodu nepřinášejí. A to již nehovořím o kouzlu bílých Vánoc, mizejících nám do nenávratna vzhledem k našemu zacházení s matičkou Zemí.

Ve Vídni se prý říká "Vorsicht, es weihnachtet!", což lze chápat jako výkřik strachu z každoročního chaosu a hektiky - nebo jako příslib pohody a míru. K tomu druhému stačí málo: vypnout mobily, odložit "notebooky" a sejit se, zazpívat si, podarovat bližní a zavzpomínat. Je na co: Vánoce ve Vídni byly píece vždy také trochu české.

Máme tedy tradici a máme příležitost k dialogu i k novému začátku. Tím spíše, že letošní Vánoce - úředně vzato - jsou posledními v tomto století, ba dokonce v celém tisíciletí.

Takže - všem Vám, milí krajané: Šťastné a veselé,

Jiří Gruša
Váš Jiří Gruša

ČESKOSLOVENSKÝ ÚSTAV ZAHRANIČNÍ

přeje
všem členům, přátelům, čs. krajanům a jejich
spolkům a sdružením
v novém roce 2001
hodně štěstí a radosti, dobré zdraví a mnoho
úspěchů
v práci i v osobním životě.

Jaromír Šlápota

Jaromír Šlápota
předseda

Josef Kolínský

Josef Kolínský
ředitel

Vážená pani Ing. Basler,

dovoluji mi, aby som Vám a všetkým členom Vášho Klubu Čechov a Slovákov zaželel v novom roku 2001 všetko najlepšie a veľa úspechov v práci a v osobnom živote.

Tešíme sa na spoluprácu s Vami a som s pozdravom

Dipl. Ing. Vlado Mlynár v.r.
predseda

Vybavuje: Mag. Edith Venth

Edith Venth

Ein Frohen Weihnachts-
fest und viel Glück und
Erfolg für all die
Tätigkeiten des Kultur-
klubs im Neuen Jahr
wünschen sehr herzlich
Peter u. Erzo Nresner

*Čestně, zdvořile přivítám
Vám...*

Besten Dank für die freundlichen Wünsche,
die wir herzlichst erwidern

*a mnoho úspěchů
v práci a v osobním životě*

Mimořádný zážitek

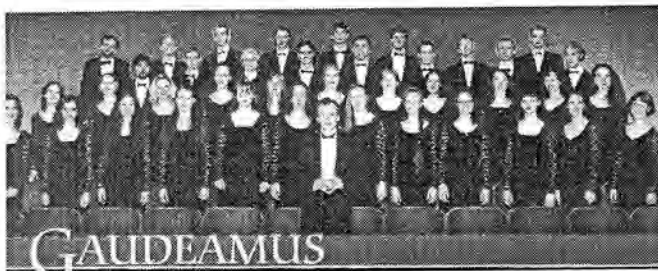
Kdo stihl v předvánočním maratonu kulturních akcí najít dech i pro poslední pořad, byl odměněn více než stonásobně. Vevyslanectví ČR v Rakousku, Masarykova univerzita v Brně a Rakousko-česká společnost zvaly posluchače dne 22. 12. 2000 na koncert pěveckého sboru Gaudeamus Masarykovy univerzity v Brně. Koncertu byl přítomen velvyslanec dr. Jiří Gruša, prorektor MU v Brně Prof. Dr. Jiří Fukač a rektor vídeňské Univerzity Prof. Dr. Georg Winckler, Institut slavistiky zastupoval Prof. Dr. J. Vintř.

Je těžké se slovy vyjádřit o výkonu sboru, museli bychom vrstvit na sebe jenom samé superlativy. Protože nejsme Mistry českého jazyka jako pan spisovatel K. Čapek, můžeme výkon jmenovaného tělesa ohodnotit slovy - byl vynikající, znamenitý, výborný, výtečný, pozoruhodný, mimořádný, neobyčejný, nevšední, skvostný, překrásný...

Hlavní osobou, která si podobná hodnotící hlediska "vynucuje", je dirigent sboru, Alexander Vacek. Tento rodilý Ukrajinec, absolvent Oděské státní akademie, již ve své rodné zemi založil a úspěšně vedl pěvecký sbor. Od roku 1996 působí Vacek na MU v Brně, kde z jeho iniciativy vznikl univerzitní sbor Gaudeamus.

Ve svém vystoupení ve Vídni ukázal sbor, že není hudební oblastí, která by mu zůstala "terra incognita". Uvedl se, jak jinak, písní "Gaudeamus igitur". Po ní jakoby nic vytahoval dirigent Vacek jedno číslo za druhým. Český rozumící návštěvníky nemohlo nechat lhostejnými hned následující číslo programu, lidová píseň "Lásko, Bože, lásko". Do nejnějnějších pocitových čidel pronikala jednoduchost krásy slova zabalená v nezvyklé harmonii. Jedna krása byla vzápětí vystřídána jinou. Známy - echo-sbor "Rorando coeli" /J. Campanus/ zazněl jako skutečné echo, neboť dirigent nechal odejít dva mini-soubory zpěváků do posluchačům neviditelných prostor ambasády. Úžasná přesnost rytmická a sluchová všech zpěváků dala zaznít dílu v dokonalém provedení. Doba předvánoční si žádala vánoční písně. Posluchačům se jich dostalo několik, ať už českých, německých, anglických. Koledy vystřídaly skladby duchovní - pravoslavný "Gospodi, pomiluj ny", či moderní "Pater noster"/Z. Lukáš/, "Aleluja", "Ave Maria". Každé další číslo programu bylo pro posluchače překvapením nejen hudebním, ale i "organizačním". Dirigent Vacek nechával totiž sbor rozestoupit po obvodu celého mramorového sálu. Na kvalitě a kompaktnosti zvuku tělesa se nic nezměnilo!

Úspěch byl velkolepý, publikum nechtělo účinkující propustit. Ti přidali směs českých lidových koled, dalším přídatkem bylo vokální provedení orchestrální skladby J. S. Bacha "Air". Po neutuchajícím vděčném potlesku přišlo definitivní číslo programu - nejsvětovější vánoční píseň "Stille Nacht, heilige Nacht". Nebyli by to ale dirigent Vacek a sbor Gaudeamus, aby i z tohoto dílka nevytvořili něco zvláštního. Sbor zazpíval všechny sloky písně nejdříve v němčině a poté opět všechny v češtině, a to tak, že každá // sloka zazněla v jiné harmonizaci a vždy o půl tónu výše od předcházející. Člověku se zdálo, že stoupá ke světu, jež se otevírá slovy - líbezný, čarokrásný, nadpřirozený... mb

pěvecký sbor Masarykovy univerzity v Brně GAUDEAMUS

Oblíbené Šibřinky „Beseda“, foto: V. Čevela

„Šibřinky“, foto: V. Čevela

Dagmar Havlová ve Vídni

V krátké době přijela manželka presidenta České republiky paní Dagmar Havlová dvakrát do Vídně. Při první návštěvě představila novinářům na tiskové konferenci nadaci „VIZE 97“. Při besedě přišla řeč i na krajany ve Vídni a paní Havlová zaslala prostřednictvím Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku srdečné pozdravy všem krajanům. Odpoledne, společně s manželkou velvyslance České republiky paní Sabinou Grušovou, pozvaly do residence manželky členů diplomatického sboru a osobností politického a kulturního života ve Vídni. Na toto setkání přijala pozvání i manželka rakouského presidenta paní Klestilová. Paní Havlová seznámila přítomné dámy s nadací a jejími aktivitami v roce 2000.

Dagmar Havlová

Benefizball 2001

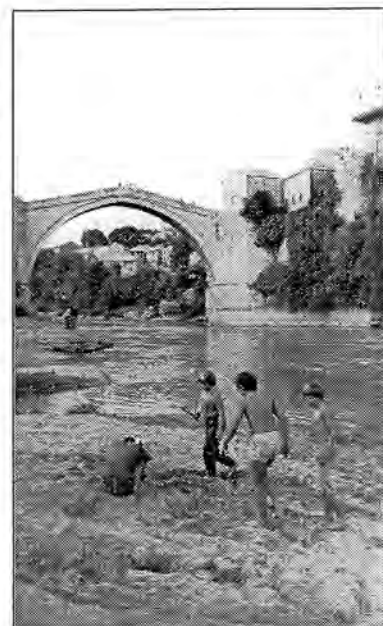
V sobotu 20. ledna 2001 pořádal velvyslanec České republiky pan Jiří Gruša s manželkou "Benefizball 2001". Výtěžek z této akce jde na konto VIZE 97 a jako čestný host přijala pozvání manželka presidenta ČR paní Dagmar Havlová. Mezi hosty byl i bývalý starosta města Vídně Helmut Zilk s Dagmar Koller, pan Harant s manželkou, paní Daisy Z. Waldstein, paní Dr. M. Brandeis s dcerou, D.I. Hořák a manželé Moozovi.

K tanci hrál orchestr se sólistou Felixem Slováčkem. První na taneční parket vstoupil pan velvyslanec Gruša s paní Havlovou.

Ukázka klasických tanců manželů Lizecových, mistrů ČR ve standardních tancích obohatila večerní program. Před ukončením plesu proběhla ještě dražba ve prospěch nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97

textu, foto: p. Pastrnák

Miroslav Hucek - Mostar.
Jugoslavie 1981
Z výstavy „Proč mít život rád“ Miroslav
Hucek - České centrum

Jak jsem se stal přítelem prezidenta

Pan Ludvík Kolín zažil ve svém životě mnohé. I když to zní trochu nelogicky, doba, která pro něho osobně patřila k nejhrošším, mu "přinesla" i něco milého - přátelství obdivuhodného člověka, bývalého rakouského prezidenta dr. R. Kirschlägera.

Avšak nejen tím je L. Kolín "známý" v české menšině. Vděčně na něho vzpomínají desítky těch, kterým pomohl.

Když vysílala rakouská televize krátké obrazové zpravodajství o kondolenčním aktu v souvislosti s úmrtím bývalého rakouského prezidenta dr. R. Kirschlägera, zaměřily se televizní kamery i mikrofon redaktora na Vás. Ve své krátké výpovědi jste uvedl, že si dr. Kirschlägera velmi vážíte, že jste patřil takřkajíc k jeho osobním přátelům.

Bylo zjevné, že jeho úmrtí Vás velmi zarmoutilo, neboť jste při hovoru nebyl s to ovládnout své dojetí. Jak došlo k tomu, že jste se sblížil s dr. Kirschlägerem?

L. Kolín: Začalo to tím, že jsem byl v říjnu 1967 zatčen v Brně a vězněn ve věznicích v Bohunicích. Dr. Kirschläger byl toho času rakouským velvyslancem v Praze. Velvyslanectví dostalo

pokyn od Ministerstva zahraničí, aby se zajímalo, co se mnou je, tedy, proč jsem byl uvězněn. Samozřejmě už měl dr. Kirschläger k dispozici podklady o tom, že jsem byl v té době činný jako Bezirksrat v okrese Ottakring za sociálně demokratickou stranu. O mé činnosti - pomoc československým uprchlíkům - věděli i rakouští lidé. Intervenovali ihned u ministra zahraničí. Také mi bývalí kolegové na Ministerstvu zahraničí, když se dozvěděli, že se jedná o "jejich" Kolína, vyvinuli rovněž aktivity. Takže se o můj "pobyt" v Brně začali starat dr. Broda z Ministerstva a dr. Kirschläger, aby můj případ byl co nejdříve vyřešen. Opravdu asi za tři týdny po zatčení mě přišel do vězení navštívit dnešní velvyslanec Rakouska v Praze, dr. Doudlebský, tehdy ještě mladík. Dr. Kirschläger pověřil také rakouský Červený kříž, abych dostal balíček. Tím jsem se s dr. Kirschlägerem dostal poprvé do nepřímého kontaktu. Když jsem se z vězení dostal, napsal jsem mu dopis, ve kterém jsem se omluvil, že jsem ho obtěžoval, že měl se mnou práci, ale dodal jsem, že jsem pověst rakouské republiky nepoškodil. V odpovědi mi dr. Kirschläger napsal, že se mnou souhlasí, že jsem naopak

veřejnost nějakým způsobem přesvědčil o tom, jak si my představujeme svět.

Kdy jste navázal s dr. Kirschlägerem osobní kontakt?

L. Kolín: Poprvé jsem ho viděl při oslavách 1. května 1970. Tehdy byl starostou Vídně L. Gratz. Dr. Kreisky pozval na oslavy dr. Kirschlägera, byl tehdy ve funkci ministra zahraničních věcí. Když ho šel L. Gratz představit na tribunu, stál jsem právě nablízku. Využil jsem této příležitosti a dr. Kirschlägerovi jsem se krátce představil.

Jak se vztahy vyvíjely dále?

L. Kolín: Vidávali jsme se pak na Ministerstvu zahraničí, když mě pozval na pohovor. Když se stal prezidentem, zval mě na setkání v Hofburgu vždy v lednu při příležitosti novoročního přijetí hostů. Osobní setkání pokračovala dále, když už nebyl ve funkci prezidenta. Bydlel v 17. okrese, já v 16. okrese, takže k návštěvě do jeho domku nebylo daleko. Při těch setkáních vzpomínal na dobu, kdy se o mě "staral".

Co se přihodilo, co jste "provedl", že jste skončil v brněnském vězení?

L. Kolín: O tom by se dala napsat

kniha. Je to politická záležitost. Jsem sociální demokrat. Začít musím pohledem do minulosti, neboť vše začalo v roce 1934. Tehdy zde v Rakousku probíhala občanská válka sociálních demokratů proti lidovcům. V této souvislosti přechali rakouští sociální demokraté do Československa, aby v Rakousku nebyli popraveni. Strana sociální demokracie v ČSR jim pomáhala. O čtrnáct let později, v roce 1948 po Vítězném Únoru, utíkali z Československa do Rakouska zase ti lidé, kteří předtím pomáhali rakouským sociálním demokratům. Byl jsem pověřen, abych se o tyto uprchlíky staral. Nejdříve přicházeli politici, potom občané, kteří nesouhlasili s režimem. Abych mohl co nejlépe vykonávat tuto pomoc, byl jsem dosazen na Pracovní úřad /Arbeitsamt/, neboť se vždy v první linii jednalo o zajištění práce pro tyto příchozí. Jinak moje "úřadovna" byla v knihovně Jirásek. Podobnou funkcí byl pověřen také pan Jonáš, ale ten neměl přístup k tak širokému okruhu rakouských funkcionářů. O této mé činnosti se samozřejmě dozvěděli na československém velvyslanectví a stal jsem se pro ně "zajímavou osobou". Situaci ještě vystupňoval kolem roku 1950 případ jednoho mladého uprchlíka z Olomoucka, o kterého jsem se staral, takže jsem byl zapleten do všeho. Velvyslanectví mi odmítalo udělit vízum k návštěvě svých rodičů, ti se totiž vrátili do Československa v roce 1947, nedovolili mi ani přijet na pohřeb mého otce. V roce 1953 se podařilo dostat maminku s velkými obtížemi zpět do Rakouska. Protože jsem takový "nezmar", obrátili se na mě i lidovci, abych také pomáhal jejich lidem. Československé velvyslanectví mi sice nechtělo udělovat vízum do ČR, ale chtěli se mnou navazovat styky, měl jsem se stát jejich "zpravodajem". Myslím, že tuto situaci zažila řada lidí. Nevím, co způsobilo obrát, ale v roce 1959 jsem opět začal dostávat krátkodobá povolení k výjezdu do Československa. Samozřejmě jsem zde byl sledován. Tamní policie přesně věděla, kam asi půjdu. V polovině šedesátých let se na mě obrátil jeden lidovecký funkcionář z ČSR a prosil mě, abych pomohl jeho rodině dostat se legálně z republiky, takže jsem začal na tom případu při těchto svých návštěvách "pracovat". Postupně se podařilo získat pro jeho ženu a dceru vízum do Bulharska, odtud se pak obě dostaly do Jugoslávie a následně do Itálie, kde již tento dotyčný muž pracoval v katolickém exilu kolem dr. Berana. Doma zůstal pouze syn, pro kterého jsem při-

pravoval také odjezd. Nemohu do detailu všechno vyprávět, ale příprava a organizace nebyla vůbec jednoduchá. Tento mladík se ale rozhodl vycestovat na falešný pas do Maďarska. Prošlo to, podvrhu si všimli Maďaři, kteří ho zadrželi. Zrovna v té době jsem byl opět soukromě, na svatbě svého kamaráda, na Olomoucku. Při zpáteční cestě jsem byl zadržen a odvezen do brněnského vězení. Moje první myšlenka samozřejmě byla, že se něco s tímto mladíkem stalo a že "mluvil". Později jsem se ale dozvěděl, že tomu tak nebylo. Takže takový začátek měl můj "konec" ve vězení ČSR. Bylo to v roce 1967. Moje žena měla vždy připravený seznam telefonních čísel a jmen, kam má zavolat, když se jednou nevrátím.

Co Vám bylo udáno jako důvod zatčení?

L. Kolín: Denně mě vyslyšeli a předkládali spoustu dokumentů, které měly doložit moji špiónážní činnost. Moc totiž potřebovali nějakého špióna, aby se takto mohli "revaňšovat" za protesty Rakouska a celého světa proti československým praktikám střílet na uprchlíky přes hranice, i když už tito dosáhli území mezi oběma hranicemi. Proto mě zadrželi. Byl jsem ale postupně pro ně nepříjemný vězeň, protože jsem se jejich výsledkům nebál. Zní to možná podivně, ale byl jsem rád, že jsem u výslechu, tedy v normální místnosti s výhledem na Bohunice a ne sám v kobce. Protože jsem byl činný funkcionář sociálně demokratické strany Rakouska, člen Sociálně demokratické internacionály, začaly se tyto organizace o můj případ zajímat. Např. Sociálně demokratická internacionála vydávala týdení Zpravodaj, ve kterém vyzývala, aby zahraniční sociální demokraté "nemluvili" s Čechoslováky, neboť ti jim zatklí jejich funkcionáře. V té době se totiž snažily československé odbory navázat kontakty se Západem. Možná tyto protesty způsobily, že mě ve vězení netloukli, jako to dělali s českými vězni. Protože jsem byl rakouský státní občan, vložilo se do případu také Rakousko, a to prostřednictvím Ministerstva zahraničí a Velvyslanectví v Praze.

Jednou však vyšetřování muselo skončit a následoval proces.

L. Kolín: Měl jsem vlastně štěstí, že se to vše odehrávalo v době, kdy se v Československu začalo něco hýbat. Proces byl stanoven na 20. březen 1968, tedy dobu, kdy se na československém politickém nebi začal prosa-

zovat A. Dubček. Procesu se zúčastnili jako pozorovatelé dr. Broda a dr. Peterlík, pozdější nástupce dr. Kirschlagera. Soudce měl z mého hlediska obtížnou úlohu, protože vše začínalo být nejisté, řekl bych, že nevěděl, jestli třeba zítra nebude on stát na mém místě. Proto se snažil co nejrychleji a "nejlépe" případ uzavřít. Novinkou už bylo, že jsem k jednání přišel sice v civilu, ale bez oné pověstné bílé pásky na paži, která označovala odsouzeného, což všechny bachaře překvapilo. Původně mě vyšetřovatelé přemlouvali k tomu, abych se přiznal ke špiónáži, chtěli z toho udělat monstrproces s účastí zahraničních novinářů, ale nastala jiná situace, se kterou nikdo nepočítal. Tehdejší prezident Novotný odstoupil, takže se musel dostat rychle ven z vězení i Kolín. Samozřejmě jen tak, bez procesu to nešlo, jak mi řekli, to by se byli blamovali. Žaloba zněla: obvinění za pomoc k opuštění republiky, potom mi chtěli přidat převážení tiskovin závadného obsahu, ale protože neexistoval žádný soupis takových závadných tiskovin, opustili tento bod. Po krátkém dohadování mi můj obhájce ex offio navrhl, zda-li přistoupím na paragraf o vyhoštění z Československé republiky. Samozřejmě, že jsem souhlasil a v pátek 27. března 1968 jsem se opět vrátil do Vídně. Kouzelné při tom bylo, že já, který jsem neměl na svědomí žádný podvod, jsem byl souzen, ale onen mladík, který cestoval na cizí pas, byl z vězení propuštěn bez soudního jednání.

Jak dlouho jste zůstal "vyhoštěn"? Kdy jste se po této zkušenosti opět dostal do Československa?

L. Kolín: Znovu jsem tam přijel 1. ledna 1990. Musím ale přiznat, že jsem se rozmýšlel, mám-li či nemám-li jet. Byl jsem přece jen po svých zkušenostech opatrnější.

Jste vídeňský Čech, narodil jste se tedy ve Vídni? Nemá Vaše příjmení souvislost s místem narození Vašich předků?

L. Kolín: Ano, narodil jsem se ve Vídni. Rodilou Vídeňáčkou byla moje maminka, můj tatínek pocházel od Tábora, rodiče mé maminky byli z Kutné Hory. Tedy všichni Češi z Čech. Moje maminka už ale moc česky neuměla. Vyrůstal jsem dvojjazyčně, s tatínkem jsem mluvil česky, s maminkou německy.

Předpokládám, že jste chodil do české školy.

L. Kolín: Chodil jsem do obecné školy a do měšťanky, pak jsem se roz-

hodl studovat na reálce, ale už jsem nedostudoval, protože přišla válka.

Byla Vaše rodina zapojena do aktivit české menšiny?

L. Kolín: Tatínek mě od malička vodil do DTJ, byl rovněž funkcionářem České sociálně demokratické strany v Rakousku. Mimo to také funkcionářem Českého srdce a divadelního spolku v Ottakringu. Byl jsem tedy také tímto směrem vychováván.

Když jste se v roce 1968 vrátil šťastně z nechtěného prodlouženého pobytu v Československu do Vídně, jak reagovala na Váš případ menšina? Jaký byl její postoj k událostem v ČR?

L. Kolín: V podstatě byli rádi, že jsem se vrátil. Brzy po mém návratu se najednou objevily věci, které se mně nelíbily, i když byly ve vlastní straně sociálně demokratické. Asi dva roky po návratu jsem byl konfrontován otázkami, proč jsem proti komunistům. Řada lidí z menšiny začala chodit na přátelská setkání na velvyslanectví. Ještě z vězení jsem manželce napsal, že až se vrátím, zanechám politiky. Jenže situace v Československu se změnila, okupace v srpnu a po ní následovala opětovná vlna emigrace. Takže jsem opět pomáhal uprchlíkům. Protože jsem nemohl pochopit stanovisko české menšiny k dané situaci, vzdal jsem se předsednictví ve spolku České srdce, v České sociální demokracii. Začal jsem pracovat ve spolku Vlast. Tato vlna emigrace představovala pro menšinu tzv. Blutaufrischung, záchrana menšiny, ale Menšinová rada ji nechtěla přijmout. Zřejmě se tam "báli" o svá křesla. Věděl jsem, že většina z těch nově přichozích by pro menšinu skutečně pracovala. I kdyby to bylo jen deset procent, bylo by to úspěšné. Jak už jsem řekl, Menšinová rada v tuto dobu / 70. léta/ spíše usilovala o sblížení s komunisty /Sdružení/, nebyl jsem přesvědčen o správnosti kroku. Jako politicky činný člověk jste sice nucen diskutovat se všemi, avšak podobnému sjednocení jsem se vyhýbal. Několikrát jsem v tomto smyslu musel vést boj na stránkách Kuriera, proti hlasům, že česká menšina pomalu mizí a že tedy kontakt se Sdružením nic špatného neznamena. Divil jsem se, že se tehdy pan Matal dal do tohoto proudu. Nemusím zdůrazňovat, že mě v menšině začali mít neradi.

Za svou činnost jste byl několikrát vyznamenán.

L. Kolín: Začátkem roku 2000 jsem dostal vyznamenání, a sice Viktor

Adler-Plakette. Je to nejvyšší vyznamenání, které může udělit Rakouská sociální demokracie. Dále jsem držitelem stříbrné a zlaté medaile za zásluhy o město Vídeň. Prezident Rakouské republiky mu udělil zlaté vyznamenání za zásluhy o Rakouskou republiku. Rovněž jsem dostal vyznamenání za zásluhy o osvobození Rakouska z německé diktatury. Sociální demokracie mi udělila také vyznamenání za záchranu Lidového domu a medaili rakouského Senátu při příležitosti 120 let čl. sociální demokracie.

Co bylo Vaše původní občanské zaměstnání?

L. Kolín: Absolvoval jsem jako mladík tzv. Kaufmännische Lehre. Po roce 1945 jsem byl hudebníkem z povolání, hrál jsem na trubku, na housle, na kontrabas, na klarinet až do roku 1950, kdy jsem se oženil. V létě se hrávalo ve Vídni, ale v zimě se jezdilo do známých lyžařských středisek. Manželka mi řekla, že takhle se dále přece nebudu živit. Manželka je Rakušanka, s českými předky, měla krásné příjmení - Krejčí. V tu dobu začala první vlna uprchlíků do Rakouska, dostal jsem pokyn v sociální demokracii, že mám pomáhat. Proto mě zaměstnali na Ministerstvu sociální péče, neboť tam jsem mohl přichozím nejlépe pomáhat. Pracoval jsem na Pracovním úřadě v Ottakringu.

Jaké máte zájmy mimo hudbu?

L. Kolín: Měli jsem zahrádku, dnes ji už nemáme, bylo to už pro nás náročné. Byl jsem v jednom ze dvanácti zahrádkářských spolků v Ottakringu předsedou. Abych měl více funkcí, stal jsem se nakonec předsedou zahrádkářských spolků celého okresu Ottakring. Pěstoval jsem sport, chodil jsem rád lyžovat.

Když Vás člověk poslouchá, logicky se vynoří otázka, co tomu všemu říkála Vaše paní? Užije si Vaši přítomnosti alespoň nyní?

L. Kolín: S těmito funkcemi to bohužel nezačalo najednou, takže si tak nějak zvykla. Když jsem byl zavřený v Československu, zajímala se o mě také rakouská policie. Při jedné návštěvě se ptal jeden z policistů mé manželky, kdy se vůbec doma vídáváme. Pak dodal, že má podobný "případ" v rodině, jeho tehán prý má takových funkcí třicet šest. Dnes už samozřejmě žádnou funkci aktivně nevykonávám, ale stále jsem zaměstnán a zván k účasti na různých akcích. Ať je to činnost v Nové vlasti, anebo spolupráce s Klubem,

měně s Kontaktforem. Navíc hraji nadále v souboru Adria / tamburáši/. Když jsem doma, manželku "nezlobím", protože mám co dělat ve své pracovně.

Co byste chtěl dokončit?

L. Kolín: Chtěl bych, aby byl dokumentován náš odboj, tj. sociální demokracie. Mám dosti podkladů, více než např. Dokumentationszentrum des Österreichischen Widerstandes. Dokumenty vypovídají o tom, že Hitler nechtěl Čechy nejenom v armádě, ale ani v průmyslu. Takže ti, kteří se hlásili v této době jako Češi, dokázali svým jednáním velkou odvahu. Člověk sice nebyl poslán do vojska, ale nevěděl, jestli zítra nebude postaven ke stěně, anebo neskončí v koncentračním táboře. Víím o řadě případů u nás, v sociální demokracii nebo u lidovců, kteří tuto odvahu neměli. Nějak v ústraní tu dobu přežili, potom zase dělali po válce "velké" menšináře a hleděli si najít nějaké dobré místo, kde by byli dobře placeni, přičemž zradili sociální demokracii. Chtěl bych to zpracovat alespoň tak, aby moje práce mohla posloužit jako výchozí pramen pro další, odbornější a detailnější zpracování problematiky. V práci mě združuje to, že tento archiv nemám soustředěn na jednom místě, resp. nemám pro něj místo. Často jsou věci uloženy ve sklepě, to křičí historikové, že to mám honem vynést ven, aby se materiály nezničily. Nějaký materiál postoupím Universitě v Olomouci, chtějí zpracovat činnost sociální demokracie v exilu.

Kdy jste měl z Čechů, resp. české menšiny ve Vídni největší a kdy nejmenší radost?

L. Kolín: Dobrý pocit, chcete-li radost, jsem měl z české menšiny vlastně od svého dětství až do návratu z vězení v Brně. Pak mě ale zarmoutil postoj Menšinové rady, která mně vytýkala, že mám něco proti komunistům, prý jsou to také lidé. To je pravda, ale těžko budete dobře naladěni k lidem, kteří Vám chtěli napařit za vymyšlenou špionáž patnáct let. Že jsem tomu ušel, nebylo zásluhou Menšinové rady, ale politické situace v Československu a rakouského státu. Moc mě bolelo, že se Menšinová rada vydávala za jediného reprezentanta zdejší menšiny, zatímco sociální demokracie vyřadila.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.

V prezidentově vile bude Benešův památník

Více než čtvrt století muselo uplynout, než se alespoň částečně podařilo naplnit odkaz v závěti Hany Benešové, manželky druhého československého prezidenta. Ta si před svou smrtí v roce 1974 přála, aby Muzeum husitského revolučního hnutí v Táboře určilo známou prezidentskou vilu v Sezimově Ústí u řeky Lužnice ve "prospěch naší kultury". Společenské místnosti vily se podle jejího přání měly stát základnou pro eventuální muzejní památník (viz výňatek ze závěti). Ani po roce 1989 se nově zvolení politici k tomuto odkazu nechtěli znát, vila nadále zůstala oploceným, střeženým a až na výjimky nepřístupným objektem, jakým bývala v dobách, kdy ji užívali komunističtí předáci. Lidé mohli zajít pouze s květinou k Benešově hrobce. O to větší má význam, že loni Úřad vlády, který se o vilu stará, souhlasil, že uvolní v prvním patře domu dvě místnosti na vybudování první části schváleného Benešova památníku. Druhá část vznikne později přestavbou blízkého zahradního altánu na cestě k Benešově hrobce. Ve vile se veřejnost už za několik měsíců podívá do prezidentovy pracovny a ložnice, které tábořské muzeum uvede do původní podoby. *jp*

Dědici nesouhlasí s vydáním erotické sbírky Fr. Halase

Dva synové básníka Františka Halase se ohradili proti vydání básnické sbírky *Thyrsos* nakladatelem P. Primusem. Kniha básní se silně erotickým nebo přímo pornografickým podtextem vyšla jako soukromý tisk Jindřicha Štyrského v roce 1932. Odborníci považují sbírku *Thyrsos* za zvláště zdařilou ukázkou žánru, který sice vzbuzuje protesty úzkoprsých moralistů, ale často také podněcuje k mimořádným uměleckým výkonům. Halasovi potomci nejsou podle svých slov proti vydání jako takovému, ale náklad 500 výtisků a běžná distribuce se jim zdá pro tento druh literatury nevhodná. Argumentují také otcovým přáním, které je podle nich vyjádřeno i v jeho korespondenci. Z hlediska českého autorského zákona však nakladatel v případě vydání *Thyrsos*, protože knihu vydal ještě v době platnosti staré úpravy, podle které platnost autorských práv Františka Halase vypršela v roce 1999. Podle nově přijaté úpravy však dědici budou vlastnit autorská práva až do roku 2019. *(MaFr)*

Pražské promenády

Nakladatelství Mladá fronta v Praze vydalo k devadesátým narozeninám spisovatele Adolfa Branalda jeho vzpomínkovou koláž, nazvanou *Pražské promenády*.

Každá z pěti kapitol *Pražských promenád* má svůj osobitý styl, vyznačuje se vypravěčským talentem svého autora, který si udržuje nad vybranými vzpomínkami lehký nadhled.

Výraznou nostalgii se vyznačuje *Promenáda vyšehradská*. *Promenáda divadelní* pak přináší nejvíce podrobností o podobě českého divadlnictví své doby. Tato kapitola naznačuje nesporné schopnosti Branalda herce, dramatika a spisovatele.

Největší dynamikou je prodchnuta *Promenáda filmová*, která je seřazena do filmových obrazů-reportážních záznamů z natáčení některých filmů, na nichž se Adolf Branald podílel.

Zajímavé jsou také kapitoly místopisné - *Promenáda po Karlově náměstí* nebo *Promenáda vinohradská*, které nabízejí množství podrobností o důležitých místech a důležitých dějích.

Knižka Adolfa Branalda je napsána "lehkým perem" a má určitě svoji hodnotu pro příznivce vzpomínkových knih. *(mk)*

Tramvají nebo lanovkou na Vítkov

Představa, že by návštěvníky mohly vozit k Národnímu památníku na pražském Žižkově tramvaj nebo lanovka, by se mohla realizovat.

V nedávno skončené architektonicko-urbanistické soutěži byl oceněn jeden ze třinácti předložených návrhů. V nejvyšším hodnoceném návrhu bylo hlavním tématem zpřístupnění areálu, který v dnešní době odrazuje především svojí odlehlostí.

Památník by měl v budoucnu zůstat hlavním monumentem Vítkova a uchovat si svůj pietní charakter. Celá budova by měla projít zhruba tříletou rekonstrukcí, při níž se uvažuje o odstranění jejích prvků z padesátých let. Na Vítkov by pak měla z karlínské i žižkovské strany stoupat schodiště a současně by k němu vedla promenáda s lavičkami. Počítá se i s možností vytvořit cestu do centra Prahy po trase zrušené železnice. *(mk)*

Jan Saudek vystavoval v Polsku

Z Kyjeva do polské Lodže se přemístila v lednových dnech expozice fotografií českého fotografa Jana Saudka. Jednalo se o vůbec první Saudkovu výstavu v Polsku.

Jan Saudek

Soubor čtyř desítek fotografií byl ale celý přístupný pouze dospělým divákům. Saudkovy snímky otevřeně ukazují lidskou nahotu a to by bývalo

mohlo v katolickém Polsku vzbudit kontroverzní reakce.

Výstava Jana Saudka představila autorovu tvorbu od 60. let do současnosti. Diváci mohli shlédnout černobílé snímky z počátků Saudkovy tvorby, ručně kolorované fotografie z 80. let a jeho díla z posledních let.

Po Polsku se výstava dále na své pouti přemístila do Paříže. *(mk)*

Jiří Kylián převzal čestný doktorát

Na Akademii múzických umění v Praze převzal její čestný doktorát světově proslulý choreograf Jiří Kylián. Umělec českého původu, jehož kariéra je spojena s Nizozemským tanečním divadlem, byl tak oceněn jako světově uznávaná osobnost.

Jiří Kylián

Jiří Kylián je nositelem řady prestižních světových ocenění - v letošním roce mu byla udělena například Cena Laurence

Oliviera a obdržel "tanečního Oscara" v Monaku.

Čestný doktorát již akademie udělila například Václavu Havlovi nebo Miloši Formanovi. (mk)

Nová publikace Nedaleko od Norimberka

Chebské nakladatelství Svět křidel vydalo zajímavou dokumentární publikaci Nedaleko od Norimberka. Jejím autorem je Václav Jílek, který se po vydání dvou románů a knihy historických reportáží Vlak svobody soustředil na zachycení osudu Němců na Chebsku po skončení druhé světové války.

V knize je popsána rekonstrukce jednání Mimořádného lidového soudu a později i Krajského soudu v Chebu v poválečných letech, popisuje se zde realizace tzv. retribučních dekretů, které se snažily postihnout trestní odpovědnost obyvatel německé národnosti za podíl na okupaci Československa nacistickým Německem a před čtenářem se tak postupně odkrývá rozsáhlý obraz situací a jejich řešení ve vypjaté historické době.

Dokumentární dílo Nedaleko od Norimberka je konkrétním příspěvkem do diskuse o česko-německých vztazích v nedávné minulosti. (mk)

Architekti v Národní galerii

Ve Veletržním paláci v Praze se konal 3. Salon Obce architektů. Na vystavené expozici byly divákům představeny některé dokončené stavby, ale zároveň i nerealizované projekty a různé utopické vize i návrhy na řešení konkrétních situací.

K vidění bylo množství fotografií nebo nákresů rodinných domů i veřejných budov, obchodních center a pavilonů a rovněž studie a návrhy interiérů.

Pro většinu návštěvníků byl jistě zajímavý návrh dostavby Staroměstského náměstí, model architektonického řešení prostoru v lázeňském centru Karlových Varů, nová podoba telekomunikačního vysílače na Klínovci a mnoho dalších.

Součástí výstavy byly také návrhy nábytku a interiérových doplňků. Ve Veletržním paláci spolu s architekty a stavebními inženýry vystavovali také sochaři a textilní výtvarníci. Vystavovali zde taková díla, která měla vztah k architektuře. (mk)

V Národní galerii vystavují architekti

Ing. Jiří Stratil: Návrh dostavby západní strany Staroměstského náměstí

Vyšla kniha o secesním sochařství

Stanislav Sucharda: Skupina Famy, pomník Fr. Palackého v Praze, 1912

V nedávných dnech vydalo nakladatelství Karolinum reprezentativní publikaci Sochařství české secese. Její autor Petr Wittlich, profesor dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, pracoval na této publikaci několik let.

Její monografická část je věnována význačným domácím sochařům, zároveň autor vyznačuje teoretické zdroje slohu, zabývá se dobovým kulturně-sociálním kontextem a zahrnuje i všechny psychologické souvislosti.

V knize je zachyceno 268 vyobrazení uměleckých děl a dokumentačních snímků a je také

doplněna soupisem českých sochařů včetně jejich životopisů.

Kniha Sochařství české secese vyšla v grafické úpravě Zdeňka Zieglera a jejím editorem byl Pavel Klener. Cena této obsáhlé publikace je 1770 korun. (mk)

Dětské kresby o holocaustu v USA

"Holocaust očima českých dětí", tak se jmenuje kolekce 26 kreseb, které namalovaly české děti. Stalo se tak poté, co se seznámily s tragickou historií Terezína v době druhé světové války. Vernisáž této výstavy proběhla v prosinci 2000 v Muzeu holocaustu v Los Angeles. Další dva roky bude výstava putovat po městech Spojených států.

Soubor kreseb byl sestaven z prací českých dětí, které byly vytvořeny v uplynulých čtyřech letech v soutěži s tematikou holocaustu.

Inciátorkou těchto soutěží je Hana Greenfieldová, bývalá vězenkyně terezínského židovského ghetta. Podařilo se jí přežít všechny útrapy koncentračních táborů a po válce začala žít v Izraeli. Od té doby se věnuje především mladým lidem a seznamuje je s holocaustem. Od poloviny 90. let organizuje a vyhledává výtvarnou a literární soutěž pro děti pod názvem Památník Terezín. (mk)

Zmizelá Praha ve Valdštejnské jízdárně

Výstava, která představuje proměny Prahy v 19. a 20. století se prezentuje v současné době ve Valdštejnské jízdárně v Praze. Tato dvoudílná expozice uzavírá výstavní program projektu Praha 2000.

Názvem Zmizelá Praha se autoři projektu přihlásili k poválečnému vydání pětisvazkového díla Zdeňka Wirtha, které mapovalo zaniklé stavební památky Prahy.

Instalace výstavy je rozdělena do dvou částí. V první části je zpřítomněna podoba zaniklé Prahy a ve druhé jsou vystaveny architektonické plány a vize, které vznikly v souvislosti s asanací, ale nebyly realizovány. Expozice zdůraznila především přelom století a dobu asanace.

První, divácky vděčná část výstavy, představuje různé dobové a autentické exponáty. Jejich dominantu tvoří kamenný patník z nároží zbořeného kavárny Union. Výstavní panely se střídají s obrazy pražských ulic z přelomu století v podobě výkladních skříní nebo kamenných reklamních poutačů. Tematické panely zobrazují život města v různých podobách - jsou zde zachyceny Pivovary, kavárny a restaurace, Letní zábavy, arény nebo Plesy a šibíanky. Další panel má název Poutě, trhy a slavnosti. Zajímavá je dokumentace, která obsahuje například Povodně, Řeka ve službách města, Doprava, Kašny a vodárny nebo Proměny měšťanských domů.

Druhá instalace je menší a nabízí nerealizované architektonické projekty. Ty pocházejí od předních českých architektů většinou z doby asanačního programu. Je to například průkop Letnou, který měl spojit Pařížskou ulici se severozápadními obcemi a buštěhradskou dráhou (návrhy Jana Kouly, Pavla Janáka, Antonína Engela).

K dalším projektům patří návrhy k přestavbě Staroměstské radnice (Kotěřův secesní projekt, ale především Gočárova futuristická pyramida z roku 1909).

Dále jsou to pak různé urbanistické studie, mezi nimiž vyniká utopický projekt Maxe Urbana Ideální velká Praha.

Vystaveny jsou také návrhy na přemostění nuselského údolí (od roku 1903). Výstava je otevřena do 3. března 2001. (mk)

Atmosféru Prahy přelomu století vyvolávají dobové fotografie

Ocenění režiséra Krejčíka

Za celoživotní tvůrčí usilování převzal cenu Vladislava Vančury scénárista a režisér Jiří Krejčík. Cenu mu udělily Český filmový a televizní svaz FITES a Nadace Český literární fond.

Toto prestižní ocenění získali v minulosti například režiséři Jiří Menzel a František Vlášil, dramatici Oldřich Daněk a Jiří Hubač a dokumentarista Jiří Špáta.

Současně vyhlásil FITES výsledky soutěže původních audiovizuálních děl. Pět vítězů obdrželo výroční ceny Trilobit Beroun 2000. Byli to Věra Chytilová za scénář a režii dokumentu Vzlety a pády, dokumentarista Pavel Štingl za soubor snímků Zaniklý svět Karla Pecky, O zlém snu a Selhání a nakonec Vít Janeček, Tonicčka Janková, Miroslav Janec a Roman Vávra, kteří vytvořili autorskou reflexi Bitva o život, z jedné podhorské vesnice.

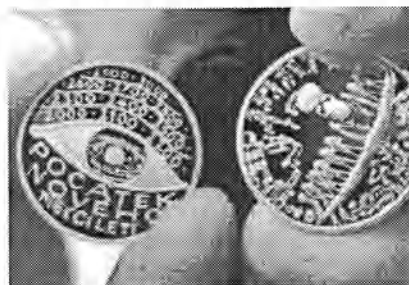
Trilobity převzali také Petr Zelenka za scénář filmu Samotáři a Viktor Polesný za režii televizní adaptace románu Sjezd abiturientů.

Za autorské zpracování příběhu Zpráva o putování studentů Petra a Jakuba získala zvláštní cenu Drahomíra Vihanová. (mk)

Medaile k novému tisíciletí

Na český trh byly uvedeny pamětní medaile k přivítání nového tisíciletí. Byly raženy ve zlatém a stříbrném provedení. Nejvyšší cenu - 5490 korun, ale zároveň i kvalitu má zlatá medaile o průměru 23 milimetrů a hmotnosti 7,78 gramu. Jejimi autory jsou Majka Wýchnerová a Vladimír Oppl. Námětem medaile je sluneční bárka a hvězdná obloha a byla vydána v počtu 500 kusů.

Stříbrná medaile má průměr 34 milimetrů, váží 16 gramů a jejími autory je

Nové mince

opět Vladimír Oppl spolu s Petrem Horákem. Na lícové straně medaile je Koperníkůva mapa sluneční soustavy a na rubu kosmický výzkum. Byla vydána v počtu 1000 kusů a numismatici ji mohou koupit za 690 korun.

Zcela poprvé se objevuje na trhu také platinová mince. Její průměr je 22 milimetrů a hmotnost 7,78 gramu. Námět této mince je inspirován koloběhem života a její cena se bude pohybovat kolem 10 000 korun. Emise má jen 200 kusů a každá medaile má svoje číslo. Všechny medaile budou k dispozici v síti numismatických prodejen. (mk)

Příbram zvažuje vybudovat na Svatohorských schodech galerii

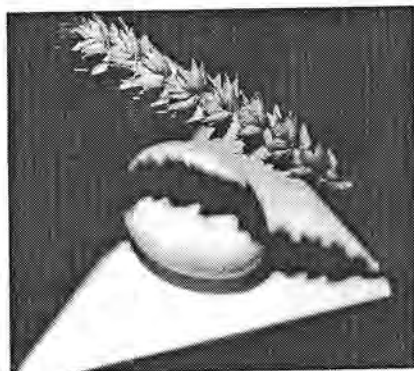
Příbramská radnice zvažuje přeměnit v galerii část Svatohorských schodů, které spojují starou část města se známým mariánským poutním místem. Podle místostarosty Ivana Fuksy by výstavy mohly do unikátní památky přilákat více turistů. Jejich přítomnost by navíc pomohla zamezit řádní vandalů. "Rada města tento záměr podpořila, bude ale třeba, aby se k němu vyjádřila i odborná veřejnost," podotkl.

Příbramská Svatá Hora je nejvýznamnějším a nejstarším mariánským poutním místem v České republice. V roce 1861 ji dostali do správy redemptoristé, kteří tam působili až do roku 1950. Na Svatou Horu se vrátili po 40 letech a ihned zahájili opravy.

Experimentátor Jaroslav Rossler

V Českém centru fotografie v Praze, se na poměrně malém prostoru představila zcela výjimečná tvorba Jaroslava Rosslera, který patří vedle Františka Drtikola a Josefa Saudka k nejvýraznějším představitelům české fotografie.

Jaroslav Rossler (1902-1990) se

Jaroslav Rössler: Zátíší, 1958

vyučil v Drtikolově a Škardově ateliéru a poté pracoval ve Francii. Specializoval se na kombinaci fotografie s písmem a kresbou. Ve 30. letech byl při fotografování pouliční demonstrace zatčen a vyhoštěn z Francie. Po této události, která ovlivnila celý jeho život, si zařídil v Praze na Žižkově ateliér a tam působil i po znárodnění.

Přestože Rosslerova experimentátorská tvorba znamenala velký přínos - objevoval různé osobité techniky a jako jeden z prvních v Čechách vytvářel fotogramy, nebylo nikdy jeho dílo představeno veřejnosti ve skutečně reprezentativním výběru a nebyla ani zpracována monografie.

Výstava v Českém centru fotografie by měla být předzvěstí velké retrospektivní výstavy v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Ta bude otevřena na jaře a měla by být připravena z pozůstatosti autora. Představí se jednotný a ucelený soubor, který bude obsahovat i méně známou část fotografovy tvorby, zastoupeny budou klasické experimenty, fotogramy a montáže, originální zátíší nebo industriální motivy ze 60. let. Překvapivě zapůsobí barevné oleje nebo pastely z 20. let a především transparentní tónované kompozice, které nemají ve své době, ale i z hlediska světové fotografie srovnání.

V souvislosti s připravovanou expozicí bude zájemcům k dispozici i první reprezentativní monografie, kterou připravuje nakladatelství KANT.

(mk)

Melancholie v Moravské galerii v Brně

Významný projekt pod názvem Melancholie připravila Moravská galerie v Brně. Navazuje tak na dřívější výstavy, jejichž hlavní tématikou byla konfrontace starého a nového umění.

Výstava obsahuje 240 děl od 160 autorů. Malby, kresby, grafiky, sochy, fotografie, instalace, objekty, videoprojekce a předměty uměleckého řemesla shodně sledují téma melancholie a časově zahrnují období od středověku do současnosti.

Pohled do expozice v Místodržitelském paláci

Expozice je rozdělena do dvou výstavních bloků, které se vyznačují deseti tematickými okruhy. V první části je zřejmá snaha o ilustraci proměn pojmu melancholie a v druhé části je patrné hledání paralel mezi historií a současností.

Rekapitulace obrazů v první polovině expozice probíhá v cyklech - Melancholický umělec, Estetika sentimentu, Mundus melancholicus, Estetika absence a Melancholie avantgardy.

Druhá část výstavy se v kapitolách (Melancholická gesta a předměty, Smyslné radosti a vědomí času, Eroze a zmar, člověk bublina a Melancholie úniků a sen o Arkádii) soustřeďuje na konkrétní melancholické motivy a formy.

Bohužel se organizátorům výstavy nepodařilo mezi současné výtvarníky zařadit i zahraniční autory - jsou zastoupeni pouze slovenští tvůrci.

Expozice bude přístupná do 25. března 2001.

(mk)

Novým šéfem Veletržního paláce bude Tomáš Vlček

Historik umění Tomáš Vlček se stane novým vedoucím Sbírkou moderního a současného umění Národní galerie v Praze (NG), která sídlí ve Veletržním paláci. Jmenovací dekrety převezme tento týden z rukou generálního ředitele NG Milana Knížáka. Vlček od 1. února nahradí Katarínu Rusnákovou, která místo ředitelky sbírky opustila na vlastní žádost loni v září. Šedesátiletý Vlček vystudoval dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 1969 byl zaměstnán v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, v letech 1990 až 1993 byl jeho ředitelem. Od roku 1994 po dva roky vedl katedru dějin a filozofie umění na Středoevropské univerzitě v Praze. Zabývá se otázkami dějin a teorie moderního umění i uměním přelomu 19. a 20. století. Vlček napsal několik publikací o umění i katalogů k výstavám. Byl například editorem katalogu výstavy Český kubismus 1909-1925, která se konala v roce 1991 v Düsseldorfu a o rok později v Praze. Vedl také tým, který připravil obsáhlé Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938, publikované v loňském roce. Slovenská historička umění Rusnáková rezignovala po ročním působení. Jako důvody uvedla konflikty s generálním ředitelem a s výtvarníkem Stanislavem Kolibalem při práci na nové expozici ve Veletržním paláci.

Zemřel Milan "Mejla" Hlavsa

Ve věku necelých 50 let zemřel 5. ledna zakládající člen legendární undergroundové skupiny Plastic People of the Universe baskytarista, zpěvák a autor hudby Milan "Mejla" Hlavsa.

Milan Hlavsa se narodil 6. března 1951 v Praze a v 60. letech hrál v různých rokenrolových skupinách. Skupinu Plastic People of the Universe založil v roce 1968. Koncem 70. let byla skupina na základě represí tehdejšího režimu donucena stáhnout se do ústraní. V roce 1976 byl Hlavsa zatčen za "výtržnictví" a poté byl již Státní bezpečností trvale sledován.

Milan Hlavsa *1951, † 2001

Vzhledem k tomu, že nesměl veřejně vystupovat, hrál Hlavsa na různých soukromých akcích, mimo jiné u Václava Havla na Hrádečku.

Se skupinou Plastic People of the Universe hrál Milan Hlavsa až do roku 1988. Působil ale také v Garáži a DG-307.

Jako autor hudby legendární skupiny zhudebňoval Hlavsa nejčastěji texty jejího uměleckého vedoucího a duchovního otce skupiny Ivana Martina "Magora" Jirouse a básně Egona Bondyho.

Plastic People vydali čtyři desky, které vyšly v zahraničí. V roce 1992 se objevil osmialbový komplet také v České republice. V roce 1997 se konal slavný návrat "Plastiků" na česká pódia.

Milan "Mejla" Hlavsa napsal také autobiografickou knihu Bez ohňů je underground.

Do kostela svatého Jakuba na Zbraslavi se přišlo s Milanem Hlavsou rozloučit velké množství jeho přátel a známých, například ministr kultury Pavel Dostál, senátor Jan Ruml, spisovatel Jáchym Topol, bratr prezidenta Ivan Havel s manželkou, kníže Karel Schwarzenberg, herec Pavel Landovský, hudebník Jiří Stívín a další. Ivan Martin Jirous promluvil jako jediný o Hlavsovi a jeho životě a zároveň tlumočil rodině účast těch, kteří nemohli být osobně přítomni. (To se týkalo především prezidenta Václava Havla, který byl v té době na dovolené v zahraničí.) (mk)

Osmý ročník Febiofestu zahájí Švankmajerův Otesánek

Osmý ročník mezinárodní přehlídky filmu, televize a videa Febiofest zahájil 24. ledna v Praze nejnovější snímek režiséra, scénáristy a výtvarníka Jana Švankmajera Otesánek. Jeho premiéra se uskuteční ve všech deseti sálech pražského Multiplexu Ster Century ve Slovanském domě s celkovou kapacitou 1850 diváků.

Surrealistický horor zpracovaný podle známé pohádky líčí příběh bezdětných manželů, kteří si náhražkou pořídí vytouženého potomka. Dřevěná figurka však ožije a projeví se jako nenasytné monstrum ohrožující všechno živé v okolí. S nebezpečným tvorem začne kamarádit dcera sousedů Alžbětka a pokouší se zabránit jeho likvidaci.

Ve Švankmajerově snímku kombinujícím hrané pasáže s částmi animovanými, na jehož vzniku výtvarně spolupracovala jeho manželka Eva, hráli Veronika Žilková, Jan Hartl, Kristina Adamcová, Jaroslava Kretschmerová a Pavel Nový.

"Otesánek je iracionální část našeho života, kterou jsme svými smysly vyvolali v život, ale zároveň organizací našeho života vypudili na okraj společnosti. A tak je stále s námi a požívá nás. Možná je to trest za zpackanou civilizaci," charakterizoval Švankmajer tento svůj projekt.

Havel převezme ocenění Světové akademie kultur

Prezident Václav Havel má navštívit na začátku února Francii, kde mimo jiné převezme ocenění Světové akademie kultur. Součástí pracovní návštěvy bude i dvoustranné jednání s francouzským prezidentem Jacquesem Chiracem a premiérem Lionelem Jospinem, informoval ČTK prezidentův mluvčí Ladislav Špaček.

Zástupce Světové akademie kultur v Paříži ČTK potvrdil, že český prezident obdrží ocenění za "výjimečné literární dílo" a za svou "historickou politickou činnost". Špaček uvedl, že jej dostane za dlouhodobé prosazování kulturních hodnot v politice.

Havel se tak stane prvním člověkem, který dostane Velkou cenu udělenou akademií, kterou před devíti lety založil nositel Nobelovy ceny za mír Elie Wiesel. Prezident měl ocenění převzít již koncem loňského roku, ale kvůli nemoci musel cestu odložit.

Podle zástupce akademie by se měl slavnostní ceremonie vedle Wiesela zúčastnit i francouzský premiér Lionel Jospin a ministr školství Jack Lang. Ocenění, zahrnující i 500.000 franků (přibližně 2,6 miliónu korun), by mělo být udělováno každoročně. Wiesel založil nadaci v roce 1992 za podpory francouzských státníků. Cílem akademie je boj proti netoleranci a xenofobii.

Celkem 66 žijících členů akademie představuje 34 národností a řadu odvětví vědy a literatury. Dvanáct z nich je nositelem Nobelovy ceny. Ve Wieselově akademii jsou například spisovatelé Umberto Eco nebo Salman Rushdie, ekonom Jacques Attali, historik Bronislaw Geremek, filozof Leszek Kolakowski či politici Javier Pérez de Cuellar nebo Bernard Kouchner. Sedm z původních členů akademie již zemřelo, mimo jiné režisér Federico Fellini nebo houslista Yehudi.

Jan Trampota - malíř krajiny

(ČN - Barbora Mayerová) - Obrazy a kresby významného českého krajináře první poloviny 20. století Jana Trampoty vystavuje v současné době Galerie moderního umění v Hradci Králové. Jana Trampotu si pořadatelé výstavy jistě nevybrali náhodně, ale z důvodu regionálního charakteru jeho tvorby.

Velkou část jeho díla totiž tvoří obrazy zachycující krajinu Orlických hor, tedy část královéhradecké oblasti. Výstavu děl Jana Trampoty uspořádala v roce 1999 jiná královéhradecká galerie - AP. Výstava představuje na čtyři desítky olejomalb, kreseb a črt, které zachycují především krajinu, vesnice nebo atmosféru města a jeho uliček.

První část výstavy tvoří obrazy zachycující krajinu Orlických hor, především pak okolí vesniček Pěčina a Komárna, kde Trampota žil v době po první světové válce. Na těchto obrazech je patrné, jak Trampota - malíř krajinář vyrážal. Typické jsou pro něj jarní a ještě více podzimní krajiny, plné melancholie. Ve svých obrazech Trampota dokázal zachytit náladu, ráz a proměnu krajiny, především precizním využitím celé škály barev.

Druhá část výstavy zachycuje především umělcovo „francouzské období“. Tedy dobu, kdy Trampota pobýval ve Francii, konkrétně v Bretani a Normandii, v okolí Etretatu. I tyto obrazy mají stejné malířské prvky jako díla malovaná v Čechách. Z obrazů je však patrná umělcova obrovská touha po dokonalém zachycení normandského pobřeží a jeho atmosféry. Moře a skály působily na Trampotu monumentálním a živelným dojmem. Proto je z „francouzských“ obrazů typická dynamičnost, ohromný náboj, díky jimž odborníci považují obrazy z Normandie za jedno z vrcholných období malířovy tvorby.

Na výstavu svá díla propůjčila především Národní Galerie v Praze. Galerie z Rychnova nad Kněžnou, téma výstavy pak doplňuje životopisný dokument o Janu Trampotovi na videu, které má návštěvník možnost během výstavy shlédnout.

Pacák byl mlokem, žabákem i kocourem

Sedesátiny letos v dubnu oslaví akademický malíř a grafik Jeňýk Antonín Pacák. "V minulém životě jsem byl mlokem, pak žabákem a naprosto určitě i italským kocourem. To jsem byl asi tak od renesance. Všichni tři neustále vstupují i do mé tvorby," řekl umělec v rozhovoru pro Korzo. Pacák byl a je vskutku renesanční muž. Keramik, ilustrátor, autor sedmi animovaných filmů, muzikant a zpěvák Olympiku, Reduty, Violy, Grafíčanky, loutkař, mim, ochotnický herec, šermíř, sběratel fujar, fléten, píšťal, bubnů, loutek, kordů, "střežek Jonatán".

Čím jste byl poté, co jste svlékl podobu mloka, žabáka a kocoura?

Teprve po jejich uplynutí jsem se teprve stal Pacákem. Vyučil jsem se keramikem ve Staré Roli, ač jsme v moravském rodě měli od 18. století dávnou truhlářskou tradici, můj otec byl nejprve truhlář, tři moji bratři byli truhláři. Já jsem nakonec vystudoval ještě Akademii výtvarných umění u profesorů V. Sychry a A. Paderlíka. Hrál a zpíval jsem s Olympikem, v Redutě, ve Viole, v pantomimě, hrál jsem v ochotnickém divadelním souboru v Měchenicích, kde bydlím. Ale ani já jsem dřevo nikdy neopustil. V grafice pracuji výhradně technikou dřevorezu.

Byl jste vždycky hlavně malířem nebo spíše muzikantem?

Vždycky jsem byl ve svém dosavadním životě obojím. Jako jsou doktoři obojího práva, tak já jsem umělcem obojího umění. Oba moje hlavní obory jsou prorostlé a naprosto nedělitelné.

Ale povězte: Proč mloci a žabáci tak silně vstoupili do vašeho života, dokonce do vaší vize a také nejedno domácí zákoutí?

Mám mloky a žáby moc rád. Když jdu lesem a najdu mloky, dám si je do kapsy a oni mi zase utkají. Pomáhám žábám hlavně teď, když je lidí přejíždějí svými auty. Nedávno jsme cestou ze Znojemska zastavili blízko Jihlavy na parkovišti, mají tam protipožární bazén a ten byl plný žabiček. To bylo něco pro mé oči. Žáby mi zato snad vždycky hezky kvákají a tím, že na mne jsou také hodné a vldné, tak si tedy myslím, že jsem s nimi měl v minulosti něco společného.

** Co všechno stačil Jeňýk Antonín Pacák za svůj jeden lidský život?*

Jsem asi jednou z mála bytostí v této branži, který má pořád původní ženu, původní dcery a původní vnoučata - Veroniku, Terezu, Lukáše a Kristinu. Všichni do jednoho se mi "pomámily".

** Cítíte se jako šedesátník?*

U nás doma to bylo pořád jako ve vinárně, nikdy mne moe nevzrušovalo, kdo procházel našimi dveřmi. Nedávno, když jsme byli v Bratislavě, tak mne uviděl herec Ladislav Chudík a pravil: Jeňýku, to nie je naozaj možné, ako si nám za tu krátkú dobu vyrástol!

Výstava v kutnohorském Vlašském dvoře představuje platidla

Kolem 600 replik bankovek, kreditních karet, mincí a dalších platidel z jedné z nejbohatších sbírek světa, kterou vlastní mnichovská HypoVereinsbank, představuje výstava Peníze a umění - Umění a peníze. V Rytířském sále Vlašského dvora v Kutné Hoře ji otevřelo Mezinárodní sdružení pro vzdělání a kulturu (ISEC). K vidění bude do 30. dubna. "K vidění jsou například historická kovová platidla ve tvaru sekerky a nože. Papírová platidla zdobí třeba portréty starých německých mistrů, španělských malířů nebo jejich díla, obrazy evropských hradů a románských staveb. Zajímavá je i sbírka desítek kreditních karet ozdobených replikami výtvarných děl.

Dílo Maxe Švabinského vystavuje ostravské centrum Chagall

Dílo významného kreslíře a grafika Maxe Švabinského (1873-1962) představuje od 11. ledna Výtvarné centrum Chagall v Ostravě. Výstava umělce symbolizující propojení 19. a 20. století bude otevřena do 21. února. Návštěvníci ostravské galerie si mohou prohlédnout Švabinského kresby, grafiky a malby. Svým grafickým dílem Švabinský patří mezi zakladatele moderní české grafiky, je také autorem návrhů barevných oken a mozaik v katedrále sv. Víta v Praze, českých bankovek a poštovních známek.

Nepolepšitelní Češi Danu Kyndrové

(ČN - Michal Kubiček) - Českou realitu let sedmdesátých až devadesátých představuje na svých snímcích pražská fotografka - první dáma dokumentu Dana Kyndrová. Její rozsáhlá série zachycující přetvářku, víru i život odehrávající se na demonstracích, manifestacích a jiných podobných místech, je od čtvrtého večera k vidění v galerii Opera ve foyer ostravského Divadla Jiřího Myrona. „Nepolepšitelná víra v lepší budoucnost“, tak nazval fotografie Ludvík Vaculík.

Chtěl tím naznačit, že lidé, ať už v jakékoli době, nehlédě na to, zda zuří normalizace let sedmdesátých, perestrojka a uvolňování „mravů“ druhé poloviny předposlední dekády dvacátého století nebo „nová“ doba po listopadu 1989, jsou stále ve znamení snahy po nalezení té „lepší budoucnosti“.

„Doba se změnila, ale Dana Kyndrová fotografuje stejně: náměstí, ulice, lidi na nich, rekvizity nových poměrů...vidíme, že na obrázcích je tentýž lid: složený ze stejných jedinců.“ všímá si Vaculík a nezastírá, že nebyť data na popiscích, patrně by divák ani nepoznal, koho přišli ti lidé pozdravit, co oslavují. Komu dávají svou důvěru. „Už zas,“ dodává jedním dechem Vaculík. To je podle něj ona nepolepšitelná víra v lepší budoucnost.

Na snímcích je ale k vidění i něco jiného. Třeba škrabošky kýče, které si lidé nasazují ve víře, že tak je to správně. Pálení symbolů komunismu v letech devadesátých včetně té škodolibé radosti kolemstojících. Instalování nových model a božstev, místo vlajky se srpem a kladivem stejně ruce držící vlajčku s hvězdami a červenobílými pruhy.

To je ta česká realita, kterou v podtitulu své výstavy Dana Kyndrová připomíná. Čestné stráže u pomníčku neznámých vojnů, plápolající standardy legionářů, Rudé právo i Rudou armádu, spartakiády i slety. Unavené pohledy na manifestaci u příležitosti mírového kongresu a stejně unavené při demonstracích za svobodu. Alegorické výjevy, které nám v tu chvíli, kdy se odehrávají a kdy se jich sami účastníme, připadají opodstatněné a důležité.

Místo: Galerie Opera, Divadlo Jiřího Myrona, Čsl. Legií 14, Ostrava
Doba trvání: do - 27. února 2001, výstava je otevřena vždy 1 hodinu před začátkem divadelního

Film Davida Beránka nazvaný „24“ od 11. ledna

Pod názvem „24“ se v kinech objeví od 11. ledna nízkorozpočtový filmový debut režiséra Davida Beránka a scénářistky Jany Doležalové, která je studentkou filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění v Praze. Distributorem je společnost Bontonfilm, která ho představila pražským novinářům.

Hlavní hrdina snímku v podání brněnského herce Martina Trnavského si zpřijemňuje život „nabouráváním“ bankovních systémů přes internet a převodem peněz na své konto. Jednoho dne se však jeho činnost prozradí a poškozená strana je rozhodnuta získat peníze zpět. Čtyřadvacetihodinovou lhůtu na vrácení dlužné částky vyplní novodobý hrdina tím, že se svým autem vyjíždí do neznáma. Přitom se k němu přidá náhodná spolujezdkyně. Tu ztvárnila Bára Seidlová.

Producentem snímku byla společnost Zipo film, která se dosud věnovala výrobě dokumentů a videoklipů. Významným partnerem se stalo Filmové studio Olomouc. Film se natáčel loni v létě na Moravě a v Polsku.

Trnavský působil krátce v pražském Činoherním klubu a poté v Městském divadle v Brně. Nyní v tamním Divadle Bolka Polívky založil divadelní skupinu Frída. Studentka herectví Bára Seidlová na sebe upozornila v pohádce Karla Smyczka Lotrando a Zubejda. Třetím účinkujícím v tomto filmu je herec Jiří Tomek z Brna.

Rakouský institut připravuje výstavu Klimt-Kokoschka -Schiele

Trojici nejvýznamnějších představitelů rakouského výtvarného expresionismu představí výstava v Rakouském kulturním institutu v Praze. Expozici nazvanou „Klimt-Kokoschka-Schiele - Trojhvězdi z Vídně kolem roku 1900“ zahájí institut 17. ledna svůj výstavní program v letošním roce. Zájemci mohou 18 grafických prací a kreseb těchto autorů zhlédnout v Galerii Oskara Kokoschky na Jungmannově náměstí do 16. března. Zájemci ji mohou navštívit ve všední dny od 10:00 do 17:00.

Čapkovská pentalogie byla dokončena

Jarmila Šulcová ve své práci postupovala chronologicky a v pěti svazcích se jí podařilo zrekapitulovat život obou bratrů Čapků na pozadí dobových politických, společenských a kulturních událostí.

Jako první vyšel román Čapci (v roce 1985, druhé vydání v roce 1998), který sleduje oba protagonisty až do roku 1905. Poté následovalo Ladění pro dvě struny (v roce 1990, druhé vydání v roce 1998). Tady spisovatelka sleduje stopy bratrů Čapků až do 28. října 1918.

Životopis Poločas nadějí (1993) posouvá sled událostí do roku 1929. V roce 1997 vyšel další díl pod názvem Brána věčnosti, který končí zánikem první republiky a smrtí Karla Čapka.

Epilogem je závěrečná próza Marie Šulcové Prodloužený čas Josefa Čapka, rekapitulující události, které měly souvislost se životem staršího z bratrů, Olgy Scheinpflugové a jejich nejbližších od ledna 1939 až do dubna 1945.

(mk)

Čtyřicáté narození rozhlasového Hajaji

V lednu uplynulo přesně čtyřicet let od doby, kdy prvně známá flétna Václava Žilky uvedla rozhlasovou postavičku Hajaju, jejímž jedinečným interpretem se stal po celá léta Vlastimil Brodský.

Český rozhlas připomněl u příležitosti výročí první díl této série, který měl název Jak Hajaja procitl. Postupně budou v rozhlase odvysílány všechny tyto známé archivní pohádky na dobrou noc a na ně pak naváže nový seriál o dětech skřítků - Hajajáčcích. (mk)

Antologie skupiny 42

Na samém sklonku století vyšla v brněnském nakladatelství Atlantis antologie literárního historika Zdeňka Pešata a historičky umění Evy Petrové pod názvem Skupina 42.

Na 486 stranách tohoto svazku najde čtenář texty, překlady, reprodukce kreseb a maleb známých osobností: Ivana Blatného, Františka Grosse, Miroslava Háka, Jana Hanče, Jiřiny Haukové, Františka Hudečka, Jindřicha Chaluppeckého, Josefa Kainara, Jiřího Koláře, Jiřího Kotalíka, Jana Kotíka, Kamila Lhotáka, Bohumíra Matala, Jana Smetany, Karla Součka a Ladislava Zívra.

Objevují se zde ale také posudky kritiků, kteří byli Skupině 42 příznivě nakloněni.

Jednotlivé kapitoly antologie jsou důkladně a komplexně vyloženy. Jejím jádrem je kapitola Zrod, zachycující ustavení Skupiny 42 a tvorbu jejích členů během války.

Důležité jsou například oddíly Prehistorie, kde se vrátíme až do roku 1928, potom Podněty a souvislosti - zde je Skupina 42 začleněna do umělecké mapy světa našeho věku a závěrečný blok Dověření, který představuje ukázky z poválečné tvorby.

Rukopis tohoto svazku byl připravován k vydání již před třiceti lety, ale nebyl tehdy cenzurou povolen.

(mk)

Pianista Martin Kasík odjel koncertovat do USA

Čtyřicetiletý klavírista Martin Kasík, považovaný za nejlepšího českého pianistu své generace, odcestoval na další americké turné. Zájezd vyvrcholí podle Jiřího Štilce z agentury Arcodiva recitály ve Filadelfii a New Yorku. Tam byl Kasík vybrán pro slavnostní koncert ke 40. výročí organizace Young Concert Artists vyhledávající nadějně talenty pro americké koncertní síně.

Na koncertech zazní díla Chopinova, Bachova a Sergeje Rachmaninova; na programu jsou i Dvořákovy Slovanské tance, které mladý sólista přednese společně s klavíristou Richardem Goodem.

Na 7. března má pianista smlouvu na vystoupení v Lincolnově centru v New Yorku. K vrcholným událostem Kasíkovy dosavadní strmé mezinárodní umělecké dráhy má podle Štilce patřit koncert s Chicagským symfonickým orchestrem pod taktovkou Mstislava Rostropoviče v roce 2002.

Mladý český umělec je vítězem soutěže Pražského jara 1998 a soutěže Young Artists Competition v New Yorku, v níž předloni získal první cenu v konkurenci 500 hráčů ze všech kontinentů. Loni obdržel prestižní cenu Davidoff Prix 2000 pro nejlepšího českého umělce do 28 let.

Kasík nedávno pokřtil CD s nahrávkami novější hudby včetně premiéry 8. klavírní sonáty Luboše Fišera. Za svou předchozí - první - kompaktní desku (živý záznam pražského koncertu) získal Kasík loni nejvyšší ocenění francouzského časopisu Repertoire.

Interpret hraje na klavír od čtyř let. Absolvoval ostravskou konzervatoř a nyní studuje na Akademii múzických umění v Praze.

Petr Veber jpt xrx

Nejkrásnější známky světa od českých rytců

V budově Staré radnice ve Žďáru nad Sázavou probíhala během ledna výstava rytin Bedřicha Housy a jeho slovenského kolegy Fera Horniaka. Oba rytci získali ocenění v soutěži o nejkrásnější známku světa Grand Prix - WIPA 2000.

Bedřich Housa se umístil v této soutěži na druhém místě a získal prestižní ocenění za známku v hodnotě 16 korun, na které je vyobrazeno dílo malíře Josefa Navrátila Pádlena a pochází ze série Umění.

Třetí místo v soutěži o nejkrásnější známku světa získal Fero Horniak za známku v hodnotě 10 slovenských korun s motivem díla malíře Martina Benky Krajina z Terchovej.

Základním kritériem komise pro výběr známek byla jejich umělecká hodnota a estetický vzhled bez ohledu na druh a způsob jejich tisku. (mk)

České operní gala

Pražský koncert sopranistky Evy Urbanové v závěru loňského roku byl věnován výhradně české opeře.

S tenoristou Leo Marianem Vodičkou uvedla Urbanová slavné duety z Prodané nevěsty, Dalibora, Rusalky a Šárky.

Jeden duet zazpívala Urbanová s barytonistou Daliborem Tolašem a dále pak byli jejími hosty operní legenda Richard Novák, a mladí Martina Bauerová a Jaroslav Březina, kteří doplnili program o další operní scény.

Vrcholem koncertu byla nejen role Milady ze Smetanova Dalibora, ale především scéna Kostelníčky z Její pastorkyně, kde Eva Urbanová excelovala.

Jako přídatek programu přednesla Urbanová proctví kněžny Libuše.

(mk)

Oldřich Kulhánek v pražském Mánesu

Expozice, která v lednových dnech probíhala v pražském Mánesu, byla výběrem z díla malíře a grafika Oldřicha Kulhánka a to od 60. let až do současnosti.

Oldřich Kulhánek

Oldřich Kulhánek se narodil v roce 1940, studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové u Karla Svobody, absolvoval ilustracemi knihy veršů Vladimíra Holana. V sedmdesátých letech byl Oldřich Kulhánek zatčen a uvězněn za "hanobení představitelů spřátelených komunistických zemí" (grafické listy z let 1968-1971) a přestože nemohl doma vystavovat, pokračoval dál v práci na grafických a kresebných cyklech. Na výstavě byly zastoupeny například pět rozměrnými lepty z roku 1973, které připomínaly anatomické tabule.

V Kulhánekově díle jsou od počátku patrné dvě protichůdné polohy - vážná a lehce humorná. Jeho rozměrné kresby z poslední doby také ukazují, že nikdy neopustil svoji trvalou inspiraci lidským tělem. Na výstavě se podařilo zachytit různá autorova období - ze 60. let například grafiky prohibiti, které představují jakousi komiksovou směs tehdejšího života. Ty pak pokračovaly souborem kreseb ze sedmdesátých a osmdesátých let. Vystaveny byly proslavené barevné litografie z konce 80. let: Velká žranice, Klauniáda přiblíků, Úspěšné prase nebo Všechna prasata jsou si rovná, některá rovnější, Portrét mého fízla či Nevidět, nemluvit, neslyšet.

V tvorbě Oldřicha Kulhánka neexistuje rozdíl mezi volnou a užitou tvorbou. V letech 1992-1993 navrhl první české papírové peníze a ty fungují i jako drobné grafiky. Vznikl cyklus Funny Money - Bláznivé peníze (1993). Společensví silné měny doplňuje list Za všechny peníze s variacemi všech portrétů užitých na českých bankovkách.

Kresby a grafiky Oldřicha Kulhánka stále mají co sdělit a po změně systému se naplnily novými významy. Kulhánek je autorem, který pravidelně vystavuje v zahraničí a jeho díla se dobře prodávají. Také proto si velkou část svých kreseb, které byly v Mánesu vystaveny, musel výtvarník zpětně vypůjčit od současných majitelů.

(mk)

CD Vodňanského a Skoumala

Firma Black Point Music vydala komplet čtyř CD Jana Vodňanského a Petra Skoumala nazvaný České tajfuny. Jedná se o písně, básně a přednášky známé dvojice z let 1974-2000.

Tři desky zachycují dobové nahrávky z let sovětské okupace, čtvrtá deska přináší loňské zářijové vystoupení dvojice, kde však převažují letité melodie a rýmovačky (Nově s úsměvem idiota).

Posluchač zaznamená na nosičích velké množství mluveného slova, což je někdy rozhodně na úkor písně. Ty jsou právě v provedení Vodňanského a Skoumala nejpůsobivější, neboť ani "nestárnou ani se nevyvíjejí", jak je okomentoval Pavel Šrut při křtu celého kompletu v závěru loňského roku. Tím se stávají jakýmsi trvalým obrazem své doby.

(mk)

ND nastuduje cyklus Janáčkových oper

Do roku 2004 plánuje pražské Národní divadlo nastudování cyklu oper Leoše Janáčka. Byla mu dána přednost před cyklem smetanovým, před odkazem Bohuslava Martinů i před dílem Antonína Dvořáka, který bude mít výročí v tomtéž roce jako Janáček.

K tomuto rozhodnutí došlo na základě zjištění, že Janáček je na světových pódii nejhranější operní autor 20. století.

Nejbližším plánem je uvedení Janáčkovy Osudy v dubnu 2002. Bude se jednat o koprodukcii s Madridem a Göteborgem, dirigentem bude Jiří Bělohávek, režisérem inscenace Robert Wilson.

V dalších letech budou následovat inscenace Káti Kabanové, Příhod Lišky Bystroušky, Výletů pana Broučka i opery Z mrtvého domu. Její pastorkyňa a Věc Makropulos už na repertoáru Národního divadla jsou.

K roku 2004 bude mít ND scéniky na repertoáru sedm Janáčkových oper a dvě rané opery - Počátek románu a Šárka - budou nastudovány alespoň koncertně.

V roce 2004 by se měl soubor Národního divadla zúčastnit janáčkovského festivalu v Japonsku.

(mk)

Hanušovo oratorium

V lednu tohoto roku měla možnost hudební veřejnost konečně slyšet dílo hudebního skladatele Jana Hanuše Oratorium Zpěv naděje. Toto dílo nebylo v uplynulých letech, během komunistické vlády nikdy uvedeno. Až nyní zaznělo při benefičním charitativním koncertu ve Španělském sále v Praze.

Jan Hanuš, katolicky orientovaný skladatel, který se dožil nedávno 86 let, napsal skladbu ve druhé polovině 40. let. Zpěv naděje vznikl nakonec jako vánoční oratorium a nahrál ho tehdy rozhlas. Nahrávka však byla brzo smazána, na základě ideové kritiky. Na současně opožděné premiéře zazněla skladba pod taktovkou Ondřeje Kukala, v provedení právě rozhlasových symfoniků.

(mk)

Devadesát let života Zdeňka Jirotky

V lednu se dožil krásných devadesátých narozenin nestor českých humoristických spisovatelů Zdeňka Jirotka. Jeho kniha Saturnin, jejíž hlavní postavou je domácí sluha pojatý ve stylu anglického humoru, patří mezi nejúspěšnější česká humoristická díla všech dob a její obliba v posledních letech prožívá svou renesanci po natočení úspěšného filmu a seriálu na námět knihy s Oldřichem Víznerem v hlavní roli. V českém deníku Právo napsal u příležitosti Jirotkova výročí spisovatelův medailóněk Pavel Kohout, který v něm tvůrce Saturnina představil nejen jako vynikajícího autora, ale především jako člověka s životní noblesou. Nelze si než přát, aby český spisovatel s anglickým šarmem Zdeňka Jirotka mohl v plném zdraví za pouhých deset let s námi oslavit tu kulatou stovku. (MaFr)

Obrazy z Ostravy do USA

Představitelé Galerie výtvarného umění v Ostravě novinářům potvrdili, že se v rámci odškodnění obětí holocaustu přihlásil kanadský občan Andrew Federer o obrazy ze sbírky svého předka, dřívějšího generálního ředitele Vítkovic Oskara Federera. Jde o mimořádně cennou kolekci evropského a českého umění, ve které se vyskytují díla takových mistrů, jako byli Oskar Kokoschka, Edvard Munch, Max Liebermann, James Ensor, Max Pechstein, Antonín Slavíček nebo Joža Úprka. Představitelé galerie nyní chtějí zahájit jednání s A. Federerem o způsobu restituce majetku a zároveň se budou snažit některá významnější díla od něj odkoupit. Jestli některá díla zůstanou v Ostravě je ovšem otázka, protože zejména ceny mistrů evropského moderního malířství jsou ve světě skutečně vysoké a český stát, a resort kultury zejména, má jen velmi omezené finanční možnosti. Doufejme, že však bude nalezen nějaký kompromis přijatelný pro obě strany. (MaFr)

Životopis Oty Filipa

Ota Filip

V nakladatelství Host vyšel autobiografický román česko-německého spisovatele Oty Filipa pod názvem Sedmý životopis. Tento Filipův román je podle slov autora v jeho díle nejautobiografičtější a nejpravdivější. Impulsem k napsání tohoto příběhu byla tragická smrt syna Oty Filipa, který svůj život ukončil poté, co byla rozvířena politická kampaň proti jeho otci kvůli údajné spolupráci s komunistickou tajnou policií. Základním bodem románu je autorova návštěva v pardubických archivech STB. Děj tragického příběhu zpravodajské hry, jejímž se stal Ota Filip nástrojem a obětí zcela čerpá ze svazků, které si o něm tato organizace vedla.

Očekávání čtenáře, že všechny tyto informace povedou na závěr k podání důkazu autorovy nevinu, bude však zklamáno. Ota Filip chtěl napsat pravdu, nelitostnou a až příliš krutou k sobě i k jiným. Zůstává na čtenáři, aby posoudil dílo jako celek a došel spolu s autorem k závěrečnému poznání, že svojí statečností si nikdo nemůže být jistý, dokud není vystaven skutečné zkoušce. (mk)

Výstava Emily Medkové

V období socialismu bylo dílo fotografky Emily Medkové téměř úplně zakázáno. V 80. letech, krátce před její smrtí se podařilo její tvorbu v Praze představit a stalo se tak pouze díky osobní statečnosti některých kurátorů, například Martina Hrušky nebo Aleny Nádvorníkové.

I když uplynulo od smrti této významné fotografky již čtvrtstoletí, nebylo její dílo zatím představeno v celé svojí šíři. To platilo i o nedávné komorní výstavě v Galerii Franze Kafky. Ta byla opět pouhým připomenutím výjimečné osobnosti.

Emila (Emilie) Medková (1928-1985) byla manželkou jednoho z nejvýznamnějších poválečných českých malířů Mikuláše Medka.

Zmiňovaná expozice se prezentovala pod názvem Zavřeno a tím byl také tematicky vymezen okruh jejího zaměření.

V 50. letech se v tvorbě Medkové objevovaly především motivy zavřených dveří a stažených rolet, které uzavíraly město do soukromí vlastních osudů, rodiny a jejich nejbližších.

V 60. letech čerpala umělkyně svoji inspiraci z M.Háka, J.Severy nebo V.Reichmanna a zabývala se tzv. texturální abstrakcí.

Na výstavě byly zastoupeny i práce Medkové z posledního období, které se vyznačovaly surrealistickou polohou. Tu objevila a stala se jí vlastní již ve 40. letech.

Výstava v Galerii Franze Kafky byla vhodně koncipována a s vkusem představila veřejnosti první dámu klasické české fotografie. Nezbývá než doufat, že v budoucnu dojde k uspořádání skutečně reprezentativní výstavy, doplněné vydáním rovněž reprezentativní monografie, která doposud o této umělkyni citelně chyběla. (mk)

Motivy dveří a zatažených rolet se objevovaly v díle Emily Medkové od 50. let

Do Divadla ABC přijedou Beatles

HANA HEŘMÁNKOVÁ, ŘEDITELKA PŘEHLÍDKY SLOVENSKÉ DIVADLO, POTVRDILA PRÁVU:

* Prahou se jako blesk šíří zpráva, že přijedou Beatles. Stal se zkrátka zážrak a vstali z mrtvých. Budou prý koncertovat v Divadle ABC, které si letos pro tu příležitost pronajalo vaše Divadlo Bez zábradlí.

Ano, mohu to potvrdit. Beatles budou součástí naší přehlídky Slovenské divadlo v Praze. Jejich koncert se uskuteční v ABC, ostatní představení u nás v Adrii. Beatles opravdu vstali z prachu. Ale abych dlouho nenapíjala: Parta čtyř mladých kluků založila v Košicích skupinu The Backwards a zbláznila se do repertoáru nejslavnější beatové skupiny. Hraje jejich písničky přesně, a dokonce i typově jsou tak dokonalí, že bezkonkurenčně zvítězili na přehlídce revivalových skupin v Americe.

* Pokud vím, Košičané hýbou nyní Bratislavou a celým Slovenskem.

Daniel Hevier měl nápad udělat s nimi retromuzikál o zářné cestě legendární skupiny. Premiéru měl v Bratislavě v minulém roce a stal se hitem sezóny. Mně se líbí, že jsou to mladí kluci a nadchli se pro muziku generace svých otců. Muzikál se ohlíží za Beatles od jejich začátků až po smrt Johna Lennona. Má úžasnou atmosféru. Po skončení představení ještě asi deset minut hrají jejich hity, diváci - bělovlasí, mladí - tančí i na jevišti. Snad to bude v Praze hezký bonbónek pro všechny příznivce našeho divadla.

* Pět ročníků festivalu Slovenské divadlo v Praze má již na kulturní mapě začátku roku pevné místo. Myslím si, že pomáhá udržovat povědomí o česko-slovenské vzájemnosti.

Kontakty se Slováky mělo Divadlo Bez zábradlí ještě před rozdělením Československa, konkrétně s bratislavským Štúdiem S, přehlídka na ně navázala. První se uskutečnily ještě v Gongu. S manželem Karlem jsme pyšní na to, že festival je především pro lidi. Nechceme pořádat teatrologická sympózia. Kritikové nám někdy vyčítají, že nezařazujeme víc avantgardních scén. My ale musíme naplnit sál pro tři sta dvacet diváků a některé inscenace se hrají i dvakrát... Letos na šestém festivalu jsme si dokonce pronajali i větší sál v Divadle ABC, kde hrajeme čtyřikrát právě Hevierovy Beatles.

* Pokud vím, festival je reciproční, ve Štúdiu S představují pánové Lasič a Satinský zase divadla česká.

Myslím si, že to má velký význam pro naši příští spolupráci ve velké Evropě. Připomínáme si navzájem herce, které máme rádi, jazyk, kterému rozumíme bez tlumočnicků, humor, který je stejný na obou stranách za Beskydami.

* Chvályhodné je, že nepředstavujete jenom Bratislavu. Které scény přijedou letos na přehlídku Slovenské divadlo v Praze?

Po delším čase se znovu představí Státní divadlo Košice s Goldoniho Sluhou dvou pánů. Divadlo SNP Martin, tradiční účastník naší přehlídky, přijede s Molnárovým Frajerem. A z Bratislavy přivezeme také Malou scénu Slovenského národního divadla s Grayovým Na konci hry, Astorku Korzo 90 s Grossmanovým Obchodem na korze a GunaGu s Belešové Děfčátkem. A vidíte, tedy i avantgardní scénu. Děfčátko bude oživením. Je určeno pro mladší diváckou generaci a hrát se bude v naší divadelní kavárně.

zkráceno Jiří P. Kříž

Radmila Hrdinová

Loutky na výstavě v Chrudimi

Výstavu nazvanou Šatna loutek nabízí od 24. ledna Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi. Představuje se na ní soubor loutek a kostýmů spoluzakladatelky Muzea Anny Suchardové-Brichové (1883-1944). Za zvláštní zmínku stojí její historické kostýmy pro Kašpárka, vytvořeného Vojtěchem Suchardou. Výstava je otevřena ve všední dny od 9 do 12 a od 13 do 17 hodin, ve sváteční dny pouze odpoledne a potrvá do 11. března.

Jiří P. Kříž

Zemřela velká osobnost české historiografie

Jedenáctého ledna zemřel historik Josef Polišenský, jedna z nejvýznamnějších osobností českého poválečného dějepisceví. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze působil na katedře obecných dějin, po nuceném odchodu z tohoto působiště se stal zakladatelem a dlouhá léta vedoucím Střediska iberoamerických studií. Jeho přínos spočívá především v zásadním zpracování českých dějin v bělohorském období a v časech třicetileté války (Anglie a Bílá hora, 1949; Nizozemská politika a Bílá hora, 1957, Třicetiletá válka a evropské krize 17. století, 1970; edice dokumentů Documenta bohemia bellum tricennale illustrantia, 1971-77, ale také biografické studie z devadesátých let Valdštejn, ani císař, ani král, 1994 s A. Kollmanem, J. A. Komenský, muž labyrintu, 1994). Nepominutelné jsou však i jeho studie věnované dalším obdobím a problémům, z nichž připomeňme například monografii o G. Casanovovi z devadesátých let, knihu Napoleon a srdce Evropy (1971) nebo četné práce z dějin latinské Ameriky. Josef Polišenský také proslul jako vynikající přednášející s fantastickou pamětí.

V posledních letech svého života zápasil se svým stále se zhoršujícím zrakem. Podle svých vlastních slov si ho zkazil luštěním rukopisu "čáslavského jakobína" Opitze. Přesto však zůstával dlouho neobyčejně duševně čilým a veřejně vystupoval ještě na konci loňského roku, kdy na konferenci o české vědě v letech 1963-68 pořádané Archivem Univerzity Karlovy a Archivem AV ČR zavzpomínal na svoji činnost v těchto letech. Na následující konferenci Historická Olomouc, kde měl přednést hlavní referát na téma třicetiletá válka, však už přijet nemohl. Nedožil se ani vydání svých memoárů, které na letošní rok připravuje univerzitní nakladatelství Karolinum.

(MaFr)

Makropulos našeho divadla se dožívá pětadevadesáti let

Potkávám ji pravidelně na premiérách jejího činoherního souboru v brněnském Národním divadle. Někdy nás dokonce počítá rozdělující vstupenky svede v první řadě vedle sebe. "Vy jste dneska zase vůbec nefotil," diví se a já ji ubezpečuji, že jsem spoušť stiskl nejméně sedmkrát. U sklenky bílého vína po představení mi pak ve foyer radí, co mám do recenze určitě napsat. Třeba že to je neslýchané, když se Paní kněžna s Mlynářem Liborem v Jiráskově Lucerně na jevišti tak bezostyšně osahávají a líbají... Paní Marie Pavlíková je dnes, kdy v naprosté svěžesti slaví pětadevadesátku, již opravdu žijící českou divadelní legendou. Narodila se 23. ledna 1906 v Tišnově. Do brněnské operety ji angažoval Oldřich Nový, krátce na to, v roce 1930(!) ji do trvalého angažmá přijal šéf činohry Národního divadla v Brně Jindřich Honzl. Ještě v 70. a 80. letech ocenila její herecké umění tehdejší divadelní avantgarda, když hrála v několika inscenacích Divadla na provázku. Její, a troufám si říci že "zatím poslední roli" byla matka emeritního operního pěvce Molnára v Őrkényho Kočičí hře. Před dvěma lety inscenace zmizela z jeviště kvůli úmrtí Vlasty Fialové, herečky víc než o generaci mladší. Úsměv na tváři nejstarší české herečky nikdy nemizí, i když s trochou trpkosti říká, že v Praze na ni nikdy žádná Thálie nezbyla, protože je z Brna. Mahenova činohra věnuje pětadevadesátinám Marie Pavlíkové představení Cirkusu Humberto Eduarda Basse v režii Zbyňka Srby. (jpk)

Spolumajitel TV Markíza chce založit stranu Nova

BRATISLAVA /PRAHA - Spolumajitel slovenské televize Markíza Pavol Rusko už delší dobu avizuje svůj vstup do vysoké politiky. Původně se uvažovalo o jeho vstupu do vládní Strany občanského porozumění, ale včera uveřejnil deník Nový čas zprávu, že Rusko chce založit vlastní politickou stranu s názvem Nova. Rusko přiznal, že v úvahu zatím přicházejí také další názvy, např. Třetí cesta, Slovenská cesta nebo Liberální cesta. "Podle průzkumu, který jsem si dal vypracovat, však veřejnost označila název Nova jako nejpřijatelnější," říká Rusko. Připouští však, že toto označení by mohlo u Slováků evokovat "něco českého, zahraničního". Zakladatel nejúspěšnější slovenské komerční televize se domnívá, že název Nova nemůže způsobit žádné právní problémy, i když v ČR vysílá televize se stejným názvem. "Pan Železný odvodil označení své televize od hvězdy. Stejně jsme postupovali i my a strana Nova nebude mít nic společného s jeho televizí," dodal. Rusko argumentuje tím, že TV Nova je v ČR ekonomickým subjektem a politická strana ekonomickým subjektem není. Dodává však, že pokud by mu označení mělo působit těžkosti, upustí od něj: "V žádném případě nemíníme platit za značku." S tím nesouhlasí ředitel televize Nova Vladimír Železný, který Ruskův nápad považuje přinejmenším za "nevhodný a podnikatelsky nekorektní". Jak ale Železný řekl Právu, "pevně věřím, že stejně rychle, jako se ta myšlenka v hlavě pana Ruska zrodila, tak i zanikne".

Valašské království se rozpíná

Na počátku byla recese. Známy brněnský mim a herec Bolek Polívka se pasoval na valašského krále. Dnes je z Valašského království Jeho Veličenstva Bolka Polívky dobrý byznys. O to se postaral "dvorní manažer" Tomáš Harabiš z Frenštátu pod Radhoštěm. Před čtyřmi lety začal šířit novotou vonící pasy království a mnozí to brali jen jako recesi pro zasmání. Nejedny dveře se také zabouchly, když společně s kamarádem objížděli na horském kole chaty a penziony v Beskydech a nabízeli jejich provozovatelům spojení s valašským happeningem. Nyní už se Tomáš Harabišovi nikdo nesměje, valašské pasy si po 110 Kč za kus koupilo (nebo dostalo jako dárek) padesát tisíc lidí z celého světa. "Volají mně, že s valašským pasem třeba prošli celní kontrolou na ruzyňském letišti nebo se jim prokazovali například v Rusku," říká s úsměvem Harabiš. Obyvatelům Valašského království navíc dnes již poskytuje slevy více než sto padesát hotelů, restaurací, muzeí a dalších institucí. Své kanceláře má království nejenom na Moravě, ale také v Praze, na Šumavě, Slovensku, Skotsku, Kanadě a Novém Zélandu. chystají se další takzvané imigrační úřady v Polsku a Švédsku. "Konzuláty království si v cizině otvírají buď naši známi, nebo lidé, kteří se o této aktivitě doslechli a hrozně se jim líbí," vysvětluje Harabiš. A tak například v propagačních materiálech u konzulátu Valašského království na Novém Zélandu stojí: Náš zástupce hovoří anglicky. Valašsky umí jenom sprostá slova. Na konzulátu je možnost ubytování. Z původních dvou nadšenců se nyní Valašským královstvím zabývá profesionálně více než deset lidí. Podle Harabiše nejde nyní jen o recesi, ale i o zcela vážně míněný program, jak přitáhnout na Valašsko turisty a představit region ve světě. JP

BRATISLAVA - Agnesa Burdová, vydavatelka slovenského překladu knihy Adolfa Hitlera Mein Kampf byla v těchto dnech obviněna z trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů. Hrozí jí trest odnětí svobody od tří do osmi let, prokáže-li se jí vina. Burdová, jež se narodila v roce 1963 v Praze, vydala Mein Kampf v nákladu deset tisíc kusů výtisků v prosinci. Před Vánoci šla prý kniha na dračku: prodalo se 4930 kusů. Další výtisky zabavila policie. Na rozdíl od českého obsahovalo však slovenské vydání také komentář, ve kterém překladatel a psycholog Roman Vyskočil označil Hitlerovo dílo za brak. Mein Kampf nevyšel ve slovenštině ani v období Slovenského štátu, spojence nacistického Německa. ivi

Brněnští by chtěli veřejnost ještě více zapojit do festivalu

Do letošního ročníku festivalu zábavy s názvem Brno-město uprostřed Evropy jeho organizátoři chtějí více zapojit veřejnost. "Nebude to zábava na povel, ale podle vlastního výběru každého ze zájemců," zdůraznil na lednové tiskové besedě konané v Brně v rámci turistického veletrhu Regiontour brněnský primátor Petr Duchoň (ODS). Festival, kterým Brno již čtvrtý rok otevírá letní turistickou sezónu, bude letos na pořadu od 1. do 3. června a zajišťovat ho má 1500 organizátorů ze stovky nejrůznějších institucí. "Snahou je vytvořit co nejvíce center, kolem kterých se bude zábava točit. Pilířem by měly být hry pro děti, do kterých se mohou zapojit dospělí," podotkl Duchoň. Tyto akce mají připravit nejrůznější mládežnické, kulturní a sportovní organizace. Podle plánu festivalu, jehož časový rozvrh postupně nabývá konkrétnějších podob, má v centru Brna hrát pouliční divadlo, koncertovat Státní filharmonie Brno, budou ve velkém startovat k letům balóny, jezdit historické tramvaje a autobusy, na hlavním nádraží bude výstava parních lokomotiv a nejrůznějších kolejových vozidel, představí se také mimo jiné armáda včetně brněnské Vojenské akademie. Na rozdíl od předcházejících ročníků letošní festival rozšíří své působení na další části Brna, především na oblast kolem Brněnské přehrady. Proto bude například ohňostroj doprovázený hubbou odpálen z pontonu umístěného na vodní hladině této nádrže. Loni navštívilo festival 200 000 diváků z tuzemska i ze zahraničí. Celý projekt je zaměřený na podporu cestovního ruchu nejen v Brně, ale v jeho širokém okolí.

Ivo Klemeš

Skanzen v zoologické zahradě

V zadní části brněnské zoologické zahrady na Mniší hoře hodlá její vedení vybudovat středomoravský skanzen z přelomu 18. a 19. století

"Rádi bychom prezentovali původní statek v době před nástupem průmyslové revoluce. Navštěvníci tak budou pozorovat i zvířata domácích plemen," řekl ředitel Martin Hovorka. Už jednal s odborníky Památkového ústavu v Brně. Zatím nebylo rozhodnuto, zdali se přemístí některý ze čtyř vytypovaných statků, nebo bude postavena replika. Podle Hovorky však bude pravděpodobnější druhý způsob řešení. K nápadu inspiroval ředitele brněnské zoo skanzen v schönbrunnské zoologické zahradě, kam přemístili originální tyrolský statek z roku 1720. "Měl být zničen při stavbě dálnice, bohatý majitel však historicky cennou stavbu daroval zoo ve Vídni. Na tamní skanzen pak přispívali drobní sponzoři. Podobnou představu máme také v Brně, nechceme zatěžovat městský rozpočet," vysvětlil Hovorka. Skanzen by měl vyrůst do několika let. V letošním roce začnou v Brně rozšiřovat výběh vlků, kam zoolog Bohumil Král umístil na omezenou dobu také bobry. Celá expozice bude rovněž ve stylu skanzenu, její dominantou bude indiánská stavba ze severozápadu Kanady. "Navázali jsme spolupráci s lidmi na kanadské ambasádě, kteří jsou naší myšlence nakloněni," sdělil Hovorka. Dokončení předpokládají v roce 2003. Brněnská zoo má nyní 816 jedinců ze 160 druhů. K nejcennějším kusům patří želva egyptská, kočky pouštní, dželada a levhart cejlonský. V letošním roce na Mniší hoře doplní faunu o novozélandského papouška, o dvě samice losa a plánují také základ sobího stáda.

Jana Černochová

Od poloviny ledna se zdražily cigarety

V průměru o korunu za krabičku se zvyšují od pondělí 15. ledna doporučené maloobchodní ceny tabákových výrobků společnosti Philip Morris ČR. Za nejprodávanější cigarety na českém trhu Petra tak spotřebitelé zaplatí 39,50 Kč, u krabičky Marlboro King Size se cena zvýší na 50 korun. Zdražení se netýká pouze krátkých cigaret Start. Cena za jedno balení bez filtru zůstává 31 korun. Důvod úpravy cen společnost neuvedla. Zatím poslední zdražení v červenci loňského roku odůvodnila nepřiznivým vývojem kursu dolaru, za který nakupuje zejména surový tabák

Krumlovští návštěvníci využili volného vstupu

Oznámený Den otevřených dveří v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově vyvolal nevšední zájem návštěvníků, kteří v počtu přesahujícím šest stovek využili poslední příležitosti podívat se na výstavu Time Timeles. Expozice nabízela prohlídku děl patnácti umělců z devíti zemí světa a patřila ke stěžejním výstavním projektům minulého roku. Lidé měli volný vstup a z velké většiny přišli místní. Řada z nich přitom navštívila Egon Schiele Art Centrum poprvé. Podle vyjádření ředitelky centra Hany Jirmusové se zájem návštěvníků stal impulsem k tomu, aby dny otevřených dveří napříště ukončovaly každou další výstavu. Tou následující bude výstava prací Karla Nepraše a Jiřího Koláře, která končí v dubnu.

Češi a sexuální harašení

Od začátku roku platí v České republice novela zákoníku práce, která se dotkla také tzv. sexuálního harašení. Nová verze zákoníku byla odborníky přijata s určitými rozpaky především proto, že právě v případě zmiňovaného "harašení" přesunuje podle nich důkazní břemeno na obviněného, který by měl dokázat, že se podobného jednání nedopustil. Jiní právníci však zákon vykládají poněkud odlišně. Jak však ukazují průzkumy veřejného mínění, přes padesát procent českých občanů se stejně domnívá, že sexuální obtěžování dokázat vůbec nelze, opačný názor zastává pouze 21,4 procenta respondentů. O to problematičtější by bylo dokazování opaku - tedy, že jste sekretářku vyhodil proto, že je neschopná a ne proto, že vás nechce za milence. V každém případě lze očekávat, že případný spor v této věci by znamenal vleklou právníckou bitvu s nejistým výsledkem. Znalci rozhodně po přijetí novely nepočítají s přílivem obvinění podobnému americkým poměrům - ve veřejnosti stále přetrvává do značné míry přesvědčení, že sexuální obtěžování si často oběti zavinují sami svým vyzývavým chováním.

(MaFr)

Zemřel vynálezce metody na boj s rakovinou

Na začátku ledna zemřel náhle na plicní embolii pracovník Ústavu živočišné fyziologie a genetiky Karel Fortýn, který byl autorem nové metody pro boj s rakovinou, tzv. devitalizace. Klinické zkoušky této kontroverzní metody, která by podle svého autora mohla představovat revoluční průlom do terapie nádorových onemocnění, by měli začít v únoru. Metoda devitalizace spočívá zjednodušeně řečeno v podvazování nádorů, které by tak měly odumřít. Názory jednotlivých lékařských kapacit na možnosti této metody se dosti liší, zdá se však, že převládá ochota ji především vyzkoušet. Jakákoli možnost pomoci nemocným rakovinou totiž nesmí být promarněna, i když zbytečné experimenty by mohly samozřejmě výzkum zatěžovat. Definitivně má o konání klinických pokusů s metodou devitalizace rozhodnout Vědecká rada ministerstva zdravotnictví, jejíž jednání se koná v únoru.

(MaFr)

Recepty na dlouhověkost

Své sté narozeniny oslavila začátkem ledna v Praze 6 paní Josefa Skácelová a stala se tak první obyvatelkou ČR, která dosáhla tohoto krásného jubilea v novém tisíciletí. Paní Skácelová přežila španělskou chřipku v době 1. světové války, v roce 1927 se provdala a až do loňska žila sama ve vlastním bytě. Její jídelníček by asi ortodoxní zastávce makrobiotické výživy příliš nepotěšil, protože v oblíbené má zejména pikantní jídla jako kyselé rybičky nebo buřty s cibulí. Za svoji dlouhověkost podle vlastních slov vděčí neustálé aktivitě a chuti do života. Ještě o pět let víc je nejstarší slovenské občance Vilmě Šlepekové z Popradu, která se rovněž narodila v lednu. Paní Šlepeková ještě do svých 90 let šila a k lékaři musela naposledy před několika lety, když si zlomila ruku. Nejstarší Slovenka každé ráno vypije skleničku koňaku. Tento, jak je vidět elixír dlouhého života, však užívá podle vlastních slov až od své sedmdesátky. Jak ukazuje příklad obou dam, spíše než úzkostlivá péče o zdraví pomáhá k dlouhověkosti životní optimismus a již zmiňovaná aktivita.

(MaFr)

Do Prahy jezdí Rusové, Češi jezdí méně ven

Podle odborníků na cestovní ruch vyhledávají Češi v posledních letech méně zahraniční dovolenou a častěji svůj volný čas tráví přímo v České republice. Svoji roli nepochybně sehrává špatná sociální situace řady rodin, ale významně se projevuje i skutečnost, že mnoho i movitějších občanů se prostě lépe cítí na dovolené v Čechách, která přestává být východiskem z nouze a stává se jednou z rovnocenných alternativ. Řada českých podnikatelů na tuto situaci již zareagovala a při svých nabídkách ubytovacích prostor a turistických programů počítá i s domácí klientelou. Kromě klasických prázdninových cílů jako je Chorvatsko, Španělsko, Itálie či Řecko výrazně ovlivňovala donedávna statistické údaje o výjezdu českých občanů do zahraničí tzv. nákupní turistika, zejména do Polska. Ale v globalizujícím se světě se ale rozdílly cen rychle vyrovnávají a lze očekávat, že v následujících letech bude jen minimum obyvatel České republiky putovat za levným zbožím přes hranice. Příliv cizích turistů do České republiky se po hubenějších letech v roce 2000 opět zvýšil. Zájem je především o exkluzivní hotely a o nejnámější turistická centra, především o Prahu. Vedle tradičních Němců a Italů přijelo loni do ČR velké množství občanů bývalého Sovětského Svazu, stále více se objevuje obyvatel severských zemí, Japoneců a Izraelců.

(MaFr)

O Lenina není zájem

Neúspěchem skončila aukce v Pardubicích, jejímž cílem bylo prodati dvoumetrové sochy Vladimíra Iljiče Lenina od Štěpána Kotrby, která stála v tomto městě od roku 1976 na náměstí Republiky. Licitátor snížil původní vyvolávací cenu z původních 470 tisíc až na 200 tisíc, jediný zájemce, který se do dražby přihlásil, však byl ochoten obětovat pouze sto tisíc. Sochu by chtěl získat také syn tvůrce tohoto artefaktu Štěpán Kotrba mladší, které mu jde o zachování díla otce. Je však ochoten městu zaplatit pouze symbolický poplatek. Přestože licitátor vyjádřil své přesvědčení, že o podobné kuriozity bude za pár let velký zájem, domnívám se, že pardubická socha nemá velkou komerční hodnotu. Na rozdíl od děl předních autorů padesátých let jsou oficiální práce výtvarníků let sedmdesátých a osmdesátých naprosto duševně vyprázdněná a obvykle nedokážou ničím zaujmout. Hruzná přitažlivost skutečně totalitního umění jim zcela chybí. Na druhé straně je však třeba vzít v úvahu, že móda si leckdy příliš nevybírá a do popředí zájmu se tak mohou dostat i velmi nepodařené práce. Také by asi nebylo správné, kdyby se z Leninovy sochy stala pouhá hmota k přetavení. Její význam však neleží v oblasti umění, ale ve schopnosti ilustrovat určitou historickou epochu, kdy se na náměstích stávala podobná bezduchá monstra.

(MaFr)

Motol opravil transplantace

Nákladem šesti miliónů korun, které uvolnilo Ministerstvo zdravotnictví, a během měsíce opravila motolská nemocnice jednotku dětských transplantací kostní dřeně, která byla v havarijním stavu a hrozilo jí úplné uzavření. Dnes by se do ní měli nastěhovat první pacienti. "Jsou zde nejen nové rozvody vody, vzduchu, okna, podlahy, dveře, ale hlavně dva nové sterilní stany, v nichž jsou pacienti. Nemusíme se už obávat totální havárie a uzavření transplantčního programu," řekl Právu doc. Jan Starý, vedoucí lékař hematologického oddělení dětské kliniky. "Prostředí pro naše pacienty se tak podstatně zlepšilo," dodal. Nová transplantční jednotka s vyšší kapacitou a novým vybavením má být vybudována do jara 2002. Stát na ni uvolní 80 miliónů korun. Ze současné rekonstruované jednotky pak vznikne dětská jednotka intenzivní péče. Motolská nemocnice jako jediná v ČR transplantuje kostní dřeň dětí a patří mezi světové špičky.

Mají být turisté varováni?

Velké rozpaky vzbudily kartičky, které rozdávají čeští policisté na hraničních přechodech a které obsahují varování před kriminalitou v České republice. Mnoho občanů však tuto praxi považuje za zbytečné sebemrskáčství a postup policie považují za značně alibistický. Policie přece nemá podle nich turisty varovat, ale především chránit. Bouří se také pracovníci v cestovním ruchu, kteří považují kartičky za docela slušnou antireklamu. Skutečnost je taková, že mnoho turistů má díky médiím představu o České republice jako o eldorádu zločinců a zlodějů. Přitom kriminalita v Čechách a na Moravě sice není zanedbatelná, ale situace se v posledních letech přece jen výrazně zlepšila. Policisté svůj postup hájí s odvoláním na praktiky v zahraničí, kde se podobná upozornění objevují například ve Španělsku, Francii nebo Itálii. Už profesor Weyr si však před mnoha lety stěžoval ve svých pamětech, že pověst o Češích jako národu zlodějů rozšiřují především samotní Češi. (MaFr)

Celková kriminalita v ČR v loňském roce poklesla o 8,2%

Celková trestná činnost v loňském roce na území České republiky proti předchozím letům výrazněji poklesla. V roce 2000 policisté zaznamenali celkem 391.469 trestných činů, což je o 35.000 případů méně, než v roce 1999 a představuje tak pokles o 8,2 procenta.

Na lednové dnešní tiskové konferenci o tom informoval novinář ministr vnitra Stanislav Gross. "Poprvé po dlouhých letech došlo k výraznému poklesu počtu trestných činů spáchaných na území České republiky," prohlásil ministr. "Přiznám se, že tento výsledek je ještě o něco lepší, než jsme očekávali," dodal.

Významný pokles zaznamenali policisté i na území hlavního města Prahy, kde se kriminalita snížila proti roku 1999 o 11 procent, konkrétně o 13.000 trestných činů, nejvýrazněji se situace zlepšila ve Středočeském kraji, kde snížení kriminality představuje 13 procent.

Podíl hlavního města Prahy na celkové kriminalitě v České republice je 27 procent.

Policie byla úspěšná při objasňování takzvané velké hospodářské kriminality. "Přestává pomalu platit to, co obecně bylo tradicí, že se stíhají malé ryby a velké ryby se nechávají být," zdůraznil Gross.

Počet případů poklesl loni oproti roku 1999 ve všech kategoriích trestné činnosti - majetkové, hospodářské, násilné i mravnostní. Pokles hospodářské kriminality letos provázelo zvýšení počtu stíhaných osob v této oblasti a zjištění rozsahu škod. Objasněno bylo loni o 21.000 případů méně než v roce 1999, což je pokles o jedno procento. Nejmenší objasňenost má Praha s 26 procenty, nejlepší výsledky má tradičně bývalý východočeský kraj s více než 59 procenty objasňenosti.

Policejní prezident Jiří Kolář vidí příčiny zlepšení nejen v tom, že se zkvalitnila práce policie, ale zejména v tom, že si lidé začali sami lépe chránit svůj majetek.

Kuřáků pořád stejně

Anketa Centra pro výzkum veřejného mínění z prosince 2000 ukázala, že kuřáků ve srovnání s rokem výrazně nepřibýlo ani neubýlo. Pravidelně kouří podle tohoto průzkumu 19 procent obyvatel ČR, příležitostně si zapálí dalších 13 procent občanů. S kouřením nikdy nekoketovala polovina respondentů, osmnáct procent se ze své nezdravé vášně vyléčilo. Více kouří muži - mezi pravidelné kuřáky jich patří 27 procent, ovšem ani procento kouřících žen není zanedbatelné - 11. A co kuřáky nejvíc vede k tomu, aby se vzdali cigaret? Patrně náklady a zdravotní problémy. Nejvíce vyléčených kuřáků je mezi důchodci (26 %). (MaFr)

Starší české bankovky přestanou platit

Pouze do 30. června letošního roku je možné v České republice běžně platit s pětistícikorunovými a tisícikorunovými bankovkami vydanými v roce 1993. Po tomto datu je bude možno vyměnit pouze v bankách, od 1. července 2004 jenom v pobočkách České národní banky. Důvodem pro stažení těchto bankovek je nedostatečný počet ochranných prvků, který v minulosti vedl k četným pokusům o jejich falšování. Výměna se nedotkne pětistícovek a tisícovek vzoru 1996 a 1999, u kterých jsou některé dodatkové ochranné prvky. (MaFr)

Dojmy Čecha z Bratislavy V Košer jídlo od Dunaje

Skutečná specialita bratislavské gastronomie se skrývá v nenápadném domě v podhradí. Jde o košer restauraci Chez David. Perfektně udržovaný interiér, vzácně profesionální personál - to jsou přednosti, jimiž se podnik může skutečně pyšnit. Vyrobit skutečné košer jídlo vyžaduje dodržování přísných hygienických pravidel a je poznat, že provozovatelé restaurace si to plně uvědomují. Ovšem košer jídlo představuje zároveň i určitý problém - ne každý si na něj zrovna potrpí, především maso se mnoha nežidovským strávníkům zdá trochu suché, ale každá restaurace má své zvláštnosti, které je třeba respektovat. Návštěvu košer restaurace Chez David mohou doporučit každému, kdo se nebojí experimentovat a kdo je ochoten poznat trochu jiný než běžný svět kuchyně. A ještě na jednu přednost podniku bych málem zapomněl - přinejmenším ještě loni tam měly velmi přijatelné ceny.

(MaFr)

Porodnost v České republice klesá

Porodnost v České republice klesla za posledních 30 let o více než třetinu. Podle údajů Českého statistického úřadu připadalo v roce 1970 na 1000 obyvatel přibližně 15 narozených dětí - celkový počet novorozenat činil 147.865. V roce 1999 to bylo necelých devět miminek na 1000 obyvatel, což znamená, že se v tomto roce na českém území narodilo 89.471 dětí.

V roce 1980 se v České republice narodilo 153.801 dětí, o deset let později už jen 130.564. V roce 1995 poprvé klesl počet narozených dětí pod hranici 100.000 a od té doby se snižuje, a to i přes výrazné snižování dětské úmrtnosti.

V roce 1970 činil počet mrtvě narozených 1028 miminek, v roce 1999 méně než třetinu, 303 dětí. Mírně také stoupá průměrný věk rodiček, z necelých 25 let na 26,2 roku v roce 1998.

Demografové na pokles porodnosti upozorňují dlouho, potýkají se s ním všechny vyspělé evropské státy. Kvůli rostoucí délce průměrného věku sociologové varují, že populace stárne a tato skutečnost zakládá dlouhodobou negativní tendenci v budoucím zdroji pracovních sil.

Pomník obětem komunismu má stát na Újezdě

17. listopadu

Pomník obětem komunismu má být odhalen na úpatí pražského Petřína 17. listopadu 2001. Novinářům to řekl místostarosta Prahy I Vladimír Vihan. V soutěži zvítězil návrh sochaře Olbrama Zoubka, který spolupracoval s architekty Zdeňkem Hölzelem a Janem Kerelem.

Pomník bude umístěn na Újezdě v pomyslném prodloužení Vítězné ulice. Metaforu obětí a utrpení bude tvořit schodiště, jehož dolní, pět metrů široká část se bude zužovat na polovinu. Na schodech bude stát sedm soch, z nichž nejvyšší bude měřit přes dva metry. Instalace objektu bude koordinována s úpravou tramvajové trati v Karmelitské ulici tak, aby pohled na dílo troleje rušily co nejméně.

Do soutěže o podobu památníku se přihlásilo 35 autorů, do druhého kola postoupily čtyři návrhy. Zoubek spolu s architekty zvítězil podle poroty díky vysoké architektonické i výtvarné úrovni návrhu.

Schustera zaskočil stav rezidence

Slovenský prezident Rudolf Schuster je zaskočen stavem své budoucí rezidence, kterou se prezidentská kancelář chystá koupit v bratislavské prestižní vilové čtvrti nedaleko památníku Slavín za 36,2 miliónu korun. Obývací plocha tak drahé vily totiž činí pouhých 60 metrů čtverečních.

"Pojmenování vila je pro tento objekt snad až nepřiměřené," prohlásil doslova Schuster při své první návštěvě objektu. Při poslední prohlídce pracovníci Kanceláře prezidenta SR navíc zjistili, že elektrická instalace je nevyhovující, dřevěné vodovodní potrubí způsobilo potopu v kotelně, chybí koupelna s vanou a nefunguje kanalizace. A to se mají prezident s manželkou už za měsíc stěhovat. "Vždyť si nemáme ani kam dát oblečení," nařikal prezident. Majitelem vily jsou stále Východoslovenské železárny, které budou muset nedostatky urychleně odstranit. Mezi pozitiva objektu patří přilehlá zahrada o rozloze 42 arů, tiché prostředí a nádherný výhled na město. Obývací část je v patře a v přízemí je hala, dvě přijímací místnosti a zimní zahrada. V podkroví je další dvoupokojový byt pro návštěvy. V sousedství prezidentovy rezidence je vila ministra kultury Milana Kňažka a rezidence britského velvyslance. Prezidenta záležitost s rezidencí tak rozladila, že možná odmítne se tam nastěhovat. Nechal se dokonce slyšet, že by raději přijal nějaký třípokojový byt. Od začátku funkčního období bydlí Schuster s manželkou v nevyhovujícím podkrovním bytě přímo v Prezidentském paláci. Je známo, že manželka mu zde v provizorních podmínkách připravovala jídlo na dvouvařiči. Když prezident loni onemocněl, lékaři poukázali na nevyhovující podmínky jeho bydlení i na fakt, že na točitém schodišti k bytu nelze nést ani nosítka. Schuster přitom v Košicích vlastní prostornou soukromou vilu, kde trávil období rekonvalescence.

Počítač používá čtvrtina lidí v práci, 17% i v domácnosti

Téměř čtvrtina obyvatel České republiky pracuje v zaměstnání s počítačem, který je také součástí 17 procent domácností. Pětina populace pak využívá internet. Vyplývalo to z prosincového šetření agentury Taylor Nelson Sofres Interactive. V domácnosti využívá počítač pětina mužů a 14 procent žen. Deset procent dotázaných uvažuje o tom, že si v nejbližších třech měsících domácí počítač pořídí.

Mezi domácnostmi vybavenými počítačem 43 procent uvažuje o koupi nové tiskárny a 30 procent rychlejší mechaniky CD-ROM. Pětatřicet procent podnikatelů si pak chce domů koupit místo dosavadního počítače nový.

Z průzkumu také vyplývá, že mezi uživateli počítačů polovina hraje počítačové hry a jen třetina pracuje aktivně s grafikou. Počítačovou literaturu nejvíce čtou podnikatelé. Více než pětina uživatelů čerpá informace o práci s počítači z televize.

Čtvrtina dotázaných uvedla, že sice s internetem ještě nepracovala, ale chtěla by ho používat. Sedmdesát procent lidí, kteří se s celosvětovou sítí dosud nesetkali, nemá možnost připojení k internetu. Jedenašedesát procent občanů s ním nikdy nepracovalo, protože nemá počítač, 58 procent uvedlo jako důvod nedostatečné technické znalosti a 36 procent nedostatek času.

Devětatřicet procent uživatelů internetu by se přitom bez něj dokázalo obejít, i když připouští, že s internetem pracuje často. Pro 22 procent lidí je internet nedílnou součástí života, pro osm procent je spíše nutností, ale příliš pro ně neznamená. Jednatřicet procent občanů se připojuje k internetu jen příležitostně.

Policie střeží ženu a dceru premiéra Zemana

Kvůli loňským anonymním výhrůžkám střeží manželku a šestiletou dceru premiéra Miloše Zemana již několik měsíců příslušníci ochranné služby policejního prezidia. Na dotaz ČTK řekla mluvčí prezidia Ivana Zelenáková. Bezpečnostní rizika byla vyhodnocena a ministr vnitra Stanislav Gross rozhodl o přidělení ochrany, prohlásila mluvčí vnitra Gabriela Bártíková.

Anonym začal podle Zelenákové rodině předsedy vlády vyhrožovat ve druhé polovině loňského roku kvůli politickým postojům Zemana. Výhrůžky se týkaly jeho dcery. Případem se pak intenzivně zabývala pražská policie. "Vyšetřování bylo ukončeno a věc byla odložena, protože se nepodařilo zjistit, kdo byl zdrojem anonymních výhrůžek," konstatovala Zelenáková.

"Ochranná služba poskytuje jak manželce, tak dceři premiéra svou ochranu," uvedla policejní mluvčí s tím, že taková ochrana nebývá časově omezena. Podle ní je zajišťována tak dlouho, dokud existují bezpečnostní rizika. Ochrana se ruší a odvolává tehdy, kdy už k ní není důvod. "Paní (Ivana) Zemanová a dcera (Kateřina) mají ochranu stále," dodala.

Předsedovi vlády náleží ochrana automaticky. Jako jeden z ústavních činitelů na ni má nárok ze zákona.

Renata Floriánová

Někteří Pražané mají strach jezdit novým vlakem metra

Někteří Pražané se bojí nastoupit do nové soupravy pražského metra, která zatím jezdí jen na trase C. Důvodem je zpochybnění bezpečnosti těchto vlaků. Zatímco Drážní úřad i Dopravní podnik hlavního města (DP) o nich mluví v superlativech, světoznámý designér Petr Tučný k nim uvedl řadu výhrad.

"Bojím se. Do nového vlaku nastoupím, jen když hodně spěchám. Profesor Tučný by si přece něco takového nevymyslel jen tak pro zábavu," řekla Právu studentka Marie Černožorská. Najdou se i tací, kteří do nové soupravy odmítají vůbec vstoupit. "Raději si počkám na další vlak. Sice se říká, že ty staré, sovětské, jsou také nebezpečné, ale těmi jezdím už řadu let a nic se mi nestalo," uvedla Právu 56letá Josefa H. "Staré soupravy se mi zdají málo bezpečné, nové zase málo prověřené. Celkově mám strach jezdit metrem," uvedl pro Právo 27letý podnikatel Marek P. Podle profesora Tučného není u nových souprav metra vhodná úniková cesta v případě neštěstí. Dlouhé vozy podle něj navíc generují infrachvěnění, které je pro tuhou dráhu nepřijatelné, neboť ji narušuje stejně jako železobetonové i mostní konstrukce. "Vlaky nejsou průchozí a únik cestujících po 30 centimetrů široké lávce v blízkosti elektrických kabelů a při možných zkratech je prakticky nemožný. Větrání v soupravách je také naprosto nevhodné," varoval Tučný, na kterého se představenstvo DP minulý týden rozhodlo podat trestní oznámení. Podle DP se totiž Tučný dopustil křivého obvinění, poškozování cizích práv, poškozování dobrého jména právnické osoby a šíření poplašné zprávy. Dosavadní zkoušky Drážního úřadu však prokázaly, že nové vozy odpovídají nejen českým, ale i evropským normám. "Cestující se nemají čeho bát. Kdyby byla souprava nevyhovující a nebezpečná, tak by nebyla schválena do provozu," reagovala pro Právo na obavy lidí tisková mluvčí DP Zuzana Knoblochová. "Nevidím důvod, proč bych se měl bát v nové soupravě jezdit. Nové vozy jsou daleko pohodlnější. Necukají při brzdění, jezdí plynule, jsou tiché a lepší je i sezení," svěřil se Právu se svým názorem bankovní úředník Pavel Moravec a dodal: "Už aby jezdily v Praze jen nové vlaky metra."

Tomáš Králíček

Ukradli svatého bez jména

U Němčic na Pardubicku došlo k dnes tradiční krádeži pískovcové plastiky světce, která přidělová policistům netradiční problémy.

Nemohou do protokolu napsat jméno světce, protože ho nikdo z místních ani památkářů nezná, nemohou napsat škodu, protože památkáři nemají více než 100 let starou sochu v evidenci, nemohou ani vyplnit kolonku poškozeného, protože ke ztracenému majetku se nikdo nehlásí. Nemohou napsat ani datum krádeže, protože pískovcové sousoší s křížem stálo kus za vesnicí v poli a krádež jedné ze dvou soch na podstavci byla objevena jen náhodou o víkend. "Pát-ráme tedy nejen po neznámém pachateli, ale po neznámém poškozeném," poznamenala ironicky mluvčí pardubické policie Hana Fojtíková. "Právě jsem se vrátil od památkářů, kteří jsou toho názoru, že majitelem odcizené pískovcové plastiky bychom měli být my jako obec, ale nejsem si tím jistý," krčil rameny starosta Němčic František Kvapil (nez.). V kronice objevil staříčkou pohlednici, na které je zachycena zmizelá sakrální plastika. Posílá ji odborníkům do Památkového ústavu Pardubice, kteří budou až podle ní dodatečně odhadovat případné jméno světce (policie má ve svodce napsáno "neznámého svatého muže") i škodu. Místní se mezi sebou dohadují, jak byla soška vysoká, rozta-hují ruce jako rybáři a odhady se pohybují od 50 do 90 cm. "Ona to nebyla celá postava, spíš jako busta. Policijti po mně chtěli před-běžný odhad škody, tak jsem řekl, že 20 tisíc, ale památkáři teď krou-tí hlavou, škoda prý bude určitě podstatně vyšší, možná jsem měl jednu nulu přidat," povzděchl si starosta. Víc než starosti s úřado-váním okolo zmizelého světce ho, stejně jako většinu lidí v Němči-cích, mrzí drzost zlodějů.

Zdeněk Seiner

V Bruselu odhalen pomník Janu Palachovi

V bruselské čtvrti Woluwe- Saint-Pierre, neboli Sint-Pieters-Woluwe, byl 16. ledna odhalen pomník Janu Palachovi. Přesně 32 let po jeho sebeupálení v Praze dali tak Belgičané najevo, že smysl, symbolika tohoto činu nebyly zapomenuty.

"Jan Palach nechtěl, aby se jeho spoluobčané smířili se sovětským jařmem, s parním válcem normalizace," řekl v krátkém projevu starosta Jacques Vandenhoute. "Jeho gesto, jež mu přineslo smrt, mělo obrovský ohlas mezi obyvatelstvem." Vztyčení pomníku označil za "připomínku, že smyslem jeho oběti byla svoboda; proto je to také dojemný symbol pro naši mládež".

Palachova busta ze sliveneckého mramoru je umístěna ve výši očí na vysokém podstavci, podél něhož se plazí kované symboly plamene. Akademický sochař František Janda ji daroval českému velvyslanectví v Belgii s cílem najít důstojné umístění.

"Jeho smrt je součástí nejen českých, ale i evropských dějin. A Brusel je hlavní město Evropy," řekla velvyslankyně ČR v Belgii Kateřina Lukešová. Odhalení byli přítomni i velvyslanci ČR při EU a NATO, Libor Sečka a Karel Kovanda, i řada bruselských osobností.

U paty stély je napsáno francouzsky a vlámsky: Jan Palach, zesnulý 19. ledna 1969. Mladý český student, který obětoval sebeupálením svůj život na protest proti invazi Československa jednotkami Varšavské smlouvy.

Loni byla podobná deska odhalena na náměstíčku v centru Lucemburku, které od té doby nese Palachovo jméno.

Úředníci ohrozili vojáky

Pět let trvalo ministerstvu obrany, než přiznalo, že nakoupilo životu nebezpečné padáky. Tuto chybu zaplatil vojín Roman Prinich životem, stát zaplatí přes dvě stě milionů korun za nepoužitelnou výstroj a armáda dnes platí svou prestiží: elitní jednotky rychlého nasazení vyčleněné pro NATO nemají totiž na čem skákat. Viníci oficiálně neexistují. Tajná zpráva ministerstva obrany založená na posudku Vojenského technického ústavu leectva uvádí, že desetina z dodaných padáků by se nikdy neotevřela. Další vážné potíže by měla většina z nich. Na neobvyklém kontraktu vydělala firma Anex Cirus, která až do vítězství v konkursu na armádního dodavatele nikdy padáky nevyrobila. Vydělal zřejmě i bývalý ředitel odboru nákupu materiálů ministerstva plukovník Josef Fabián. Právě on s Anexem podepisoval smlouvy a dnes nabízí padáky VTP-100 na Slovensku. A není sám, v Anexu dnes pracuje i bývalý člen ministerské komise, která vybírala dodavatele padáků, plukovník Rudolf Zapletal. Zarážející je i to, že další vysoký důstojník armády, jenž dodnes kontroluje kvalitu padáků, byl registrován jako spoluvůrce typu VTP-100, za což mu podle zákona patří významný podíl ze zisku.

JP

Článek v oficiálním kubánském listě Granma, 16. ledna 2001:

12. ledna zadržely imigrační a cizinecké orgány ze Ciego de Avila dva české občany, Jana Bubeníka a Ivana Pilipa, kteří porušili svůj status turistů a na pokyny osob z kubánsko-americké mafie, sídlící ve Spojených státech, se věnovali udržování podvrtných styků se členy kontrarevolučních skupin ve zmíněné provincii. Podle agentur AP a AFP byl Pilip ministrem financí a v současné době je poslancem českého parlamentu, Bubeník identifikují jako člena takzvané Prodemokratické české nadace a jednoho z vůdců kontrarevolučního hnutí proti socialismu v Československu. Jan Bubeník a Ivan Pilip přijeli do naší země 8. ledna letem CBE 7538 z mexického Cancúnu na mezinárodní letiště José Martího. Jak ukazují jejich letenky a výsledky předběžného šetření, před příjezdem na Kubu cestovali tyto agenti Spojených států do Newarku, New Yorku a Miami, odkud odjeli již zmíněnou trasou do naší země. Oba měli předpokládaný odlet z Kuby 16. ledna po trase Havana Cancún-Miami-Washington, odkud měl Pilip odléhat 20. do Curychu a poté do Prahy, zatímco Bubeník měl letět 22. do Newarku a odtud 23. do Prahy. Předběžným vyšetřováním okolností současného pobytu těchto českých "turistů" na Kubě bylo zjištěno, že návštěva neměla nic společného s turismem a jejím skutečným záměrem bylo navázat styk s kontrarevolučními elementy, dát jim instrukce a předat prostředky. Tuto smutnou protikubánskou roli sehráli čeští občané, stejně jako vláda jejich země, jako skuteční přísluhovači imperialismu. Chování a trasa pohybu těchto cizinců se shoduje s řadou předchozích emisarů kontrarevoluční organizace "Freedom House", instituce vytvořené vládou Spojených států k předávání fondů vlastizrádcům, kteří konspirojí proti revoluci. Tito agenti cestují přes americké území, kde se jim dostane školení a materiálů k organizaci, instruování a realizaci této špinavé činnosti. V minulém roce 2000 byli z východoevropských zemí odhaleni dva Litevci, jeden Polák, jeden Rumun a jeden Čech, kteří působili ve službách Freedom Housu, kontaktovali předáky kontrarevolučních skupin v hlavním městě i dalších provinciích, jimž předali peníze a prostředky pro jejich činnost a "zkušenosti" z protisocialistické činnosti ve svých zemích. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky protestovalo zpupně, arogantně a ostře proti zadržení těchto námezdních sil impéria. Jeho hysterický křik mu nebude nic platný, stejně jako nebyla české vládě nic platná její zahanbující role nástroje Spojených států při nesmyslném obviňování Kuby v Komisi pro lidská práva v Ženevě. Co by toto ministerstvo mělo udělat, je omluvit se Kubě. Ti, kdo hrubě porušují naše zákony a pokoušejí se konspirovat proti Revoluci, nemají právo na žádnou beztrestnost, ať je jejich funkce a zařazení jakékoli. Tito čeští občané budou postaveni před soud, který rozhodne, jaká opatření budou přijata.

Exministr Pilip byl zatčen na Kubě

Televizní krizi v polovině ledna zastínilo smutné divadlo, které zinscenoval Castrův komunistický režim na Kubě. Poslanec Ivan Pilip (US) a další český občan Jan Bubeník byli totiž zadrženi kubánskou policií a od té doby jsou v nejtěžším kubánském vězení. Tamní úřady je zadržely proto, že se setkali s kubánskými disidenty a údajně jim předali peníze. Kubánci cizince, které obviní z nedovolených kontaktů s opozicí, obvykle do 72 hodin vyhostí. Pilipa a Bubeníka však takový osud nečeká. Kubánský prokurátor se totiž vyjádřil pro exemplární potrestání obou Čechů. Ti by mohli v kubánském vězení strávit nadcházející dva až tři měsíce, než se uskuteční proces. Věřím, že se vrátí oba zpět v pořádku," řekla Lucie Pilipová, manželka zadrženého poslance, která spolu s Bubeníkovým bratrem odjela do Havany. Ministerstvo zahraničí zaslalo Castrovi protestní listy. A ni na jednu Havana nereagovala. Český chargé d'affaires v Havaně Josef Maršíček se pouze dozvěděl, že oficiální noty jsou "příliš arogantní, aby na ně kubánská strana odpovídala". "Zadržování obou Čechů považujeme za neodůvodnitelné," řekl Kavanův mluvčí Aleš Pospíšil. Pilipovo a Bubeníkovo zatčení je další ze série incidentů, které poznamenávají v posledních jedenácti letech kubánsko-české vztahy. Například syn bývalého českého chargé d'affaires na Kubě Petra Příbika byl vyhoštěn za to, že disidentům předal laptop. Pilipovi s Bubeníkem dokonce kubánské úřady nedovolily, aby kontaktovali český zastupitelský úřad. O zatčení se dozvěděl český chargé d'affaires Josef Maršíček náhodně od policie při řešení jiného konzulárního případu. Pilip a Bubeník byli zadrženi ve městě Ciego de Ávila, kde se měli setkat s nezávislými novináři pracujícími v ilegalitě. Později byli převezeni do střediska kubánské cizinecké policie v Havaně. Pilip s Bubeníkem, který pracuje pro americkou firmu vyhledávající vedoucí pracovníky, jeří na Kubu jako turisté s běžnými cestovními pasy. Ale i kdyby se Pilip na cestu vydal se svým diplomatickým pasem, který má jako poslanec k dispozici, imunita by se na něho nevztahovala. Nebyl totiž oficiálně akreditován u kubánského ministerstva zahraničí jako diplomat. Pilip jel na Kubu ze stejných důvodů už podruhé. Snadnější pohyb mu umožňuje dobrá znalost španělštiny, kterou se naučil při ročním pobytu ve Španělsku, kde byl po studiích ekonomické fakulty. "Byl tam v minulých letech několikrát, a to v souvislosti s podporou tamních odpůrců Castrova režimu. Pevně doufám, že ministerstvo zahraničí podnikne všechno pro to, aby byli okamžitě propuštěni a mohli se vrátit zpět," řekl Pilipův stranický kolega Vladimír Mlynář.

Přední kubánský disident Elizardo Sánchez uvedl, že přemístění obou zadržovaných do věznice pro politické vězně Villa Marista znamená přitvrzení postupu Castrova režimu. "Za celých 42 let si nepamatuji podobný případ zacházení s cizinci," řekl v telefonickém rozhovoru Sánchez. Po několikadenním mlčení kubánské strany byli nakonec oba muži obviněni z toho, že jsou americkými agenty. Jedinou zprávou, z které ministerstvo zahraničí zatím může analyzovat situaci na Kubě, je článek ve vládním listě Granma. Ten je prošípován výrazy známými z předlistopadového Rudého práva. Nejoblíbenější označení pro Pilipa, Bubeníka či současnou českou politickou garnituru je pomahači a zaprodanci imperialismu.

Ministerstvo prohlásilo, že považuje obvinění v listu Granma za "absurdní, vykonstruovaná a motivovaná vnitřními politickými důvody". Kubánský exulant v USA Javier de Céspedes uvedl pro MFD, že kubánský režim má v podobných případech k dispozici pověstný zákon číslo 88. "Je to zákon, který kodifikuje veškeré porušování lidských práv a stanovuje tresty odnětí svobody až na dvacet let v případě Kubánců za to, že udržovali styky s cizinci, a pro cizince je za to trest až pět let." De Céspedes - stejně jako další znalci kubánské politiky - považuje případ jen za nátlakovou hru. "Kubánské úřady se budou snažit vytlouci ze situace maximum, aby letos Česká republika nepředložila rezoluci odsuzující Kubu za porušování lidských práv". Právě aktivita české republiky a ženevské Komise OSN pro lidská práva Kubánci dráždí. ČR zde pravidelně předkládá společně s dalšími zeměmi návrh rezoluce, vyzývající Kubu k dodržování lidských práv. Bylo to například v roce 1999 i loni. Právě loni přijatá česko-polská rezoluce přivedla Havanu k tomu, že zorganizovala statistický "protestní průvod vlastenců" před českou ambasádou v Havaně. Už loni v březnu kubánský prezident Fidel Castro pohrozil, že "takovým lžím a špinám nebude Kuba čelit se založenými rukama" a zároveň naznačil, že pokud Česká republika bude pokračovat ve svých iniciativách, bude to mít negativní dopad na vztahy s Prahou. Poslední dny jsou toho důkazem. A leckteří pozorovatelé se domnívají, že kauza Pilip a Bubeník je kubánskou pomstou za loňskou Ženevu a zároveň varováním, aby letos Praha zůstala v Ženevě stranou. Ivan Pilip a Jan Bubeník se tedy stávají rukojímími Havany.

JP

Podle poslance Jaroslava Palase nemoc šílených krav ČR nehrozí

Nemoc šílených krav (BSE) České republice nehrozí. Novinářům to na besedě v Ostravě řekl předseda zemědělského výboru parlamentu Jaroslav Palas (ČSSD).

"Plně chápu paniku, která kolem konzumace hovězího masa propukla i ve vašem kraji," řekl Palas, který žije na Bruntálsku. On sám prý hovězi nepřestal jíst. "Česká republika učinila příslušná opatření daleko dříve, než tato smrtelná choroba byla zjištěna v západní Evropě," zdůvodnil Palas svůj klid. Podle něj opatření Ministerstva zemědělství i vlády jsou krokem dopředu. "Je tím i pravidelně zasedání předběžného krizového štábu. Ten vyhodnocuje nové poznatky k BSE a konzultují se v něm i možná opatření v ČR," uvedl Palas. Ten bude, jak prozradil, iniciovat v nejbližších dnech drobnou novelu veterinárního zákona. "A to takovou, která umožní kompenzaci subjektům, které by byly BSE postiženy. Čímž mám na mysli chovatele dobytka, jejichž stádo by padlo za oběť diagnóze této i pro člověka smrtelně nebezpečné choroby," vysvětlil Palas. Poznamenal, že od roku 1962 platí v ČR přísnější parametry ošetření živočišné suroviny v asanačních podnicích, než je tomu v zemích EU. "Od roku 1991 platí zákaz zkrmování masokostních mouček přežvýkavci. A například už více než 6 let platí zákaz dovozu skotu, masa a výrobků z něj, včetně masokostní moučky, z Velké Británie a Švýcarska," uzavřel Palas.

Zdeněk Figura

Úředník připravil ČSOB o miliardu

Zaměstnanec Československé obchodní banky, který se snažil zamaskovat neúspěšné obchody s cennými papíry, připravil banku o 1,5 miliardy korun. Povedlo se mu to hlavně díky skutečnosti, že ho jiný kolega kryl. Jde o jeden z největších známých případů, kdy úředníci porušili vnitřní předpisy banky a prodávali tak vysokou částku. "Šlo o selhání lidí, kteří obchodovali s americkými vládními dluhopisy. Pro tak velký obchod neměli oprávnění," řekl Pavel Hejzlar z tiskového oddělení banky.

JP

Kraje začaly bez koruny

Úředníci nových krajských úřadů si nemohou koupit ani tužku. Jejich úřady, které začaly fungovat od Nového roku a jejichž provoz má platit stát, jsou bez koruny. Vedení krajů si do začátku roku většinou nestihlo vybrat banku, natož založit účet, na který by jim peníze měla vláda poslat. Avšak i tam, kde účet založili, mají prázdné kapsy. Stát peníze neposlal. Kromě toho, že si úřady nemohou dnes koupit ani psací potřeby, ten olomoucký i další například nemůže přijmout nové pracovníky, a dokonce nemůže udělat první oficiální rozhodnutí.

jp

Soud potrestal tunelování CS Fondů

Za vytunelování CS Fondů poslal soud za mříže čtyři aktéry operace, kvůli které přišli podílci tří fondů druhé vlny kuponové privatizace o 1,23 miliardy korun. Rozsudek však, kromě částečné morální útěchy, nepřinese sto tisícům podílníkům žádný konkrétní ekonomický užitek. O náhradě škody soud nerozhodl. Soud vyměřil deset let vězení jednateři společnosti Umana Josefu Matoulkovi, známému sponzorovi ČSSD. Jeho kolegům, Tomáši Roitovi a Vladislavu Naďovi, udělil tresty šest a sedm let. Někdejší předseda představenstva společnosti CS Fond Václav Franta, podle policejních expertů pouze nastrčená figurka, dostal pětiletý trest. Všichni se podíleli na operaci, při které fondy získaly za 1,23 miliardy korun bezcenné akcie firmy Drůbež Příchovice.

jp

Armádu překvapil balkánský syndrom

Nové případy leukemie mezi vojáky mezinárodních sil v Bosně a Kosovu zaskočily velení české armády. Až po zveřejnění zprávy o "balkánském syndromu" sdělili letci z kbelské základny, že před rokem - krátce po návratu z Bosny - zemřel na toto onemocnění pilot jednoho vrtulníku. "Měl se do Bosny vrátit, ale lékaři zjistili, že nemá v pořádku krevní obraz," potvrdil tehdejší Martiňákův nadřízený, velitel vrtulníkové letky Jaromír Dočekal. Před první misí přitom stejným testem prošel bez problémů.

jp

Petr Mach dostal pět let

Vrchní soud v Praze potvrdil pětiletý trest vězení pro bývalého prezidenta fotbalové Sparty Petra Macha. Mach, jenž na obchodu se Spartou vydělal řádově stamiliony, byl odsouzen za daňový únik ve výši 1,3 milionu korun. Před osmi lety nepřihlásil k proclení vůz BMW 850. Soud nepřijal jeho obhajobu, že šlo o testovací automobil, který nevlastnil. Mach trvá na tom, že kauza je smyšlená. "Jejím účelem je zjištění politického pozadí, s kterým nemám co do činění," řekl. Mach sponzoroval ODS, při otevření stadionu Sparty mu asistoval tehdejší primátor Prahy Jan Koukal (ODS). Pokud nepožádá o odklad, nastoupí Mach do vězení během několika týdnů

JP

Stát utrácel více, než směl

Vláda utratila v loňském roce o deset miliard korun více, než mu povoloval zákon o státním rozpočtu. Mluvčí ministerstva financí přiznal, že schodek za rok 2000 dosáhl přibližně 46 miliard korun.

JP

Úřady se ale i přesto připravují na nemoc šílených krav

Státní úředníci se připravují na to, že nemoc šílených krav překročí hranice České republiky. Veterináři sice stále uklidňují, že zatím není bezprostřední důvod k obavám, ale nemoc postupující už i sousedními zeměmi - Bavorskem a Rakouskem - vyvolala preventivní kroky. Ministerstvo zemědělství vypracovalo první verzi krizového plánu. "Naše opatření se nebudou zásadně lišit od postupu v zemích Evropské unie. Pokud se ve stádu objeví nemocný kus, budou všechny krávy poraženy. Česká republika zatím omezila dovoz hovězího ze západní Evropy. Zakázala dovoz skotu především z Rakouska a Německa.

jp

Temelín se potýká s vážnými problémy

Jadernou elektrárnu Temelín postihly další závady. Nejprve se na turbíně vznítily olej a olejové páry. Oheň za několik vteřin uhasili hasiči, kteří při nynějším zkušebním provozu drží u turbíny stále hlídky. Přestože hořelo v nejaderné části elektrárny, v sekundárním okruhu. Státní úřad pro jadernou bezpečnost hodnotí událost jako významnou. "Jestli něčemu přikládáme význam, tak je to požár v elektrárně, a to i v nejaderné části," reagovala šéfka úřadu Dana Drábová.

O několik dní později se jaderná elektrárna dostala do potíží znovu. Turbína, která vyrábí elektřinu, příliš vibruje. "Se současnými technickými parametry turbíny není dlouhodobý provoz bloku jako celku možný," přiznala Drábová. Kvůli problémům s turbínou může být definitivní spuštění jaderné elektrárny Temelín odloženo, i když společnost ČEZ něco takového zatím popírá. Představitelé této firmy jsou stále přesvědčeni, že elektrárna se rozjede na plný výkon podle plánu. Tedy letos na jaře. "Jestliže se ukáže, že závadu není možné odstranit na místě, a zařízení se bude muset rozebrat a odvézt do výrobního závodu, může se spuštění odsunout o měsíce," řekl Dalibor Stráský, poradce ministra životního prostředí a bývalý pracovník Temelína. Státní úřad pro jadernou bezpečnost nevyklučuje, že se kvůli turbíně spuštění Temelína odloží. "Nevidíme to jako vážný technický problém, má totiž řešení. Vidíme to ovšem jako problém, který za jistých okolností může protáhnout uvádění elektrárny do provozu. O jak dlouho? To teď nedokážu odhadnout," řekl mluvčí úřadu Pavel Pittermann. Podle jaderných expertů to však není nic mimořádného. "Například nedávno spuštěná britská jaderná elektrárna Sizewell měla problémy velmi podobné s Temelínem, protože je to elektrárna shodného typu," řekl Pavel Pittermann ze Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Závady měly při spuštění také slovenské Mochovce, které byly uvedeny do provozu loni a dnes fungují bez problémů.

jp

Havel vydal kontroverzní milost a řekl: Byl to justiční omyl

Mezi třinácti předvánočními amnestiemi, které udělil prezident, je jedna výjimečná. Václav Havel dal poprvé najevo přesvědčení, že se stal justiční omyl. Milostí Zdeňku Růžičkovi, který byl odsouzen za dvojnásobnou vraždu, tak prezident vážně zpochybnil práci vyšetřovatelů i konečný verdikt soudu. Zdeněk Růžička dostal sedmáct let vězení. V lednu 1992 podle soudu spolu s komplicem pod záminkou, že koupí ojeté auto, brutálně ubil k smrti dva starší muže. Milost sice odmítl, na jeho propuštění z věznic však nic nezměnilo. Je na svobodě. "V průběhu trestního řízení, které trvalo déle než čtyři roky, byly závažně porušeny zásady platné v trestním řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení, včetně soudů," píše se na internetových stránkách prezidentské kanceláře. "Nepamatuji si na nic podobného. Prezident milosti buď vůbec neodůvodňoval - a ústava mu to ani nenařizuje -, nebo je udělil zpravidla kvůli zdravotnímu či rodinnému stavu žadatele. Nikdy ne proto, že by byl dotyčný "možná" nevinný. Takové rozhodování bych opravdu nechal na soudech," uvedl vysoce postavený činitel ministerstva spravedlnosti, který si v rozhovoru s MF DNES nepál uvést jméno. Havel svým rozhodnutím dal za pravdu spolku na obranu nezávislé justice Šalamoun a manželce Zdeňka Růžičky, která se na prezidenta obrátila a tvrdila, že její muž je nevinen. Naopak s osvobozením Růžičky od začátku nesouhlasilo ministerstvo spravedlnosti, které obvykle hlavě státu dává v podobných případech své stanovisko. "My jsme udělení milosti nedoporučili," uvedl mluvčí ministerstva Vladimír Voráček. Havel ještě v září požádal tehdejšího ministra Motejla, aby v Růžičkově kauze zvážil podání stížnosti pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu (což je jediná možnost, jak pravomocně skončený případ otevřít), ale Motejl to odmítl. "Neshledal žádné důvody, proč by to měl udělat," dodal Voráček.

jp

Vyšetřování Olova končí

Vyšetřování operace Olovo - akce, která měla znemožnit místopředsedkyni sněmovny Petru Buzkovou -, se po více než tři čtvrtě roce chýlí ke konci. Vyšetřovatelka hodlá případ uzavřít v nejbližší době. "Chci, aby to bylo co nejrychleji," uvedla Kadeřábková. Z autorství hanopisu je obviněn premiérův poradce Vratislav Šíma. Vyšetřovatelé jej stíhají pro pomluvu, za což ho soud může poslat až na rok do vězení. Vyšetřovatelé znovu vyslechli premiéra Miloše Zemana. "Pan Zeman v zásadě zopakoval, že o Olovu předem nevěděl. Řekl, že se o tom dozvěděl z Mladé fronty a v zásadě nic moc neví," popsal premiérův výslech Šímův obhájce Rostislav Pilc. Obdobně vypovídali také vedoucí týmu premiérůvých poradců Miroslav Šlouf a ministr a vedoucí Úřadu vlády Karel Březina. "I oni říkali, že se dozvěděli o té věci až v květnu z Mladé fronty. Oba popírají, že by o tom věděli předem," dodal Pilc. Znamená to tedy, že pokud někdo půjde kvůli sepsání Olova před soud, bude to jen Vratislav Šíma. Policii se nepodařilo prokázat tvrzení bývalého poradce Zdeňka Šarapatky, že o přípravě dokumentu proti Buzkové Šlouf i Březina věděli. První zmínka o Olovu vyšla loni v květnu, kdy Mladá fronta DNES napsala, že v týmu premiérůvých poradců vznikl desetistránkový návod, jak v médiích diskreditovat Zemanovu oponentku Petru Buzkovou - a to i pomocí šíření lživých informací. Buzková vzápětí podala trestní oznámení a případem Olovo se začala zabývat policie. Za uveřejnění celé causy obvinil vyšetřovatel i dva redaktoři MFD. Prezident však oba novináře omilostnil. Paradoxně jim hrozil vyšší trest než hlavnímu viníkovi Šimovi.

Případ Lorenc se vrací k soudu

Případ jednoho z nejmocnějších mužů předlistopadového ministerstva vnitra a faktického šéfa StB Alojze Lorence bude pokračovat u Nejvyššího soudu v Bratislavě, ačkoliv slovenské vojenské soudy rozhodly, že jeho čtyřletý trest za preventivní zatýkání disidentů před rokem 1989 je na Slovensku již promlčený. Hlavní vojenský prokurátor Slovenska se rozhodl, že v nejbližších dnech podá v Lorencův neprosběch stížnost pro porušení zákona. V ní zpochybňuje platnost (a tedy i promlčení) verdiktu federálního soudu na Slovensku a žádá nový proces s Lorencem. "Věcně je už rozhodnuto, že stížnost bude podána. Nyní se jen dolaďují formální a technické detaily," řekl hlavní vojenský prokurátor Dobroslav Trnka. Za zatýkání disidentů poslal Lorence za mříže již Vojenský soud v Táboře, což potvrdil i pražský vrchní soud. Slovenské úřady však případ naplno otevřely až po pádu Mečiarovy vlády a nakonec generála postavily před soud. Vojenské soudy však rozhodly, že platí původní rozsudek, ale je již promlčený.

jp

Aféra BIS spojená s ČSSD je u soudu

Po dvou letech se dostal k soudu jeden z největších skandálů Bezpečnostní informační služby, který se dotýká i sociální demokracie. Jde o případ bývalého pracovníka civilní kontrašpionáže Romana Hrubanta, který je obžalován z vydírání a leasingových podvodů. Rýze kriminální delikt je však jen jednou částí celé kauzy. V té druhé jde o podezření, že mezi BIS a členy sociální demokracie existovaly nelegální informační kanály. Policejní vyšetřování totiž potvrdilo, že Roman Hrubant v roce 1997 dostal za úkol vypátrat, kdo zevnitř služby vynáší tajné dokumenty sociálním demokratům. "Byl pověřen zjišťováním úniku informací," řekl vyšetřovatel Martin Pavlík. O této supertajné akci vědělo jen pět lidí z BIS, včetně jejího bývalého šéfa Karla Vulterina a Hrubanta. "Zjistil jsem, že někteří politici měli z civilní kontrarozvědky víc informací, než mohli získat oficiální cestou. Proto jsem vydal ten pokyn," zdůvodnil akci Vulterín. Hrubant po několika měsících dospěl k závěru, že minimálně čtyři vlivní důstojníci BIS skutečně předávají politikům Zemanovy strany citlivá data. Měl i podezření, že příslušníci tajné služby dokonce pomáhali některým sociálním demokratům nezákonně shánět peníze. Po nástupu ČSSD do vlády v létě 1998 byla celá akce zastavena bez toho, že by byl někdo na základě Hrubantova pátrání potrestán. Naopak na Hrubantovi začala pracovat Inspekce BIS, o rok později byl zatčen a obviněn z rozsáhlých deliktů, za které mu nyní hrozí až dvanáctileté vězení. Pracovníci BIS, které Hrubant označil za viníky úniků informací, dnes zastávají vysoké funkce ve vedení Národního bezpečnostního úřadu a v civilní rozvědce. Obhajoba Hrubanta stojí na tom, že v litoměřické vazební věznicí skončil právě kvůli tomu, na co přišel. Roman Hrubant však dodnes neřekl a neukázal všechno, co ví. Jeho obhájce Stanislav Devátý připustil, že to neprozradil ani jemu. Není proto vyloučeno, že si Hrubant část svého odhalení nechává až na soud. Proces s Hrubantem, který je předběžně naplánován na března, však bude s vyloučením veřejnosti. Součástí vyšetřovacího spisu jsou totiž informace, které spadají pod druhý nejvyšší stupeň utajení.

jp

Spisy ÚV KSČ už nebudou tajné

Státní ústřední archiv začal rušit utajení spisů, které získal ze sekretariátu ÚV KSČ. Krabice se spisy ÚV KSČ naskládá vedle sebe tvoří řadu dlouhou dva kilometry. Celkem je v budově Státního ústředního archivu v Praze na Chodovci sto tři kilometrů archiválií.

jp

Potrestán provozovatel kabelové TV

Firma Dattelkabel, součást skupiny UPC, dostala od českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže pokutu ve výši skoro osmi miliónu korun za zneužívání svého dominantního postavení na českém trhu. Prohřešek Dattelkabelu spočíval v tom, že v letech 1998–2000 získal velkou zákaznickou síť díky silně dumpingovým cenám a poté k 1. lednu 2001 skokově zvýšil poplatky za užívání kabelového rozvodu televize v některých případech až o 289 %. Samotným spotřebitelům však tato zpráva nijak nepomůže – společnost UPC oznámila, že rozsah zvýšení hodlá zachovat. Patrně i pokuta osm miliónů korun se někdy může vyplatit, zejména když jde o podnikání v takové oblasti jako jsou kabelové televize.

(MaFr)

Slovenská spořitelna pro Erste Bank

Počátkem ledna podepsala zástupci ministerstva financí SR, slovenského Fondu národního majetku s rakouskou společností Erste Bank smlouvu o prodeji majoritního podílu ve Slovenské spořitelně. Rakouský finanční ústav, který loni ovládl i Českou spořitelnu se tak za 18,4 miliardy slovenských korun stane vlastníkem celkem 87 procent akcií Slovenské spořitelny. Na Slovensku počítají se vstupem zahraničního kapitálu do dalších čtyř bank vlastněných z větší části státem, ale představitelé Erste Bank dali najevo, že s dalšími akvizicemi ve střední Evropě nepočítají. I tak se Erste Bank stala mimořádně významným faktorem na bývalém československém trhu, když koupí majorit v obou pojišťovnách získala mimořádně velký počet zejména menších klientů.

(MaFr)

ČR zase v oblíbě

V loňském roce přišly do České republiky zahraniční investice v hodnotě 5,6 miliard dolarů, což představuje mimořádně dobrý výsledek ve srovnání s předchozími roky krize. Podle mnoha zahraničních odborníků se Zemanově sociálnědemokratické vládě podařilo nastoupit správný kurs, ale mnoho závažných otázek zatím nebylo vyřešeno. Nejasný zůstává osud restrukturalizace velkých průmyslových podniků vzniklých v předlistopadovém období, státní rozpočet zápolí s velkým deficitem, na finančních trzích zůstává řada nejasných otázek. Navíc sociálnědemokratická menšinová vláda nemá dostatečnou podporu ani v parlamentě, ani ve veřejnosti a přijímání zákonů vyžaduje pracné sjednávání kompromisů, což s sebou přináší nebezpečí vzniku nejrůznějších nefunkčních hybridů.

(MaFr)

V ČR pouze s registrační pokladnou?

Česká vláda schválila novou variantu zákona o registračních pokladnách, která počítá s povinným zavedením evidence veškerých plateb v hotovosti pro všechny stánkaře s výjimkou prodejců periodického tisku prostřednictvím registračních pokladen od roku 2003. Předchozí verze zákona parlament odmítl již v prvním čtení a i osud nynějšího návrhu je dost nejasný. Zastánci zákona argumentují především znesnadněním daňových úniků, proti registračním pokladnám se však staví značná část zejména pravicových poslanců, kteří se obávají existenčního ohrožení drobných prodejců při nákupu poměrně nákladných registračních pokladen. Svůj vliv samozřejmě vykonává i příslušná stánkařská lobby. Ministr financí Mertlík je optimistou, ale odpor pravicových poslanců, zaštitěných obavou z nouze malých stánkařů, bude jistě silný.

(MaFr)

Felicie končí

Pouze do konce března bude možno si objednat Škodu Felicii podle individuálních požadavků a v květnu by jejich sériová výroba měla skončit. Již od 1. ledna se přestaly automobily tohoto typu dodávat do zemí Evropské unie, veškerá výroba roku 2001 (27 750 vozů) by měla směřovat do střední a východní Evropy a do některých dalších zemí mimo nejnáročnější trhy (např. do Turecka). Zdá se, že tak odejde z automobilového trhu vůz, který si po svém zavedení v roce 1994 získal velkou oblibu. Zákazníci si vedle spolehlivosti pochvalovali i nízkou cenu felicie, u typu combi pak velký úložný prostor. Nový model fabia se zatím prosadil spíše v zahraničí, domácím zákazníkům se zdála cena vozu ve srovnání s felicií příliš vysoká a technická vylepšení fabie oproti minulým typům se nezdála českým kupcům natolik důležitá, aby kvůli nim sáhli hlouběji do kapsy. Na druhé straně ovšem právě Škoda Fabia Combi získala od motoristických novinářů titul Auto roku 2001 a i u laické veřejnosti získal nejvíc hlasů tento typ. Od ukončení výroby felicií si hodně slibují i dovozci vozů ze zahraničí, kterým se loni i přes celkové hospodářské oživení v zemi příliš nedařilo. Nejvýraznější pokles postihl značku Ford a také krachující automobilku Daewoo. Snížený nákup však zaznamenaly i prodejci oplů, volkswagenů a fiatů. Z tohoto výčtu jasně vyplývá, že špatně se vedlo zejména těm značkám, které jsou orientovány především na řadového, spíše méně náročného zákazníka. Právě odpadnutím felicií by právě u této skupiny mohl stoupnout zájem o automobily z dovozu.

(MaFr)

Obchodní řetězce stabilizované

V průběhu roku 2000 nedošlo v soustavě obchodních řetězců v ČR k žádným dramatickým změnám. Výčet deseti největších obchodních skupin zůstal stejný, jen opět stoupl jejich podíl na trhu, který v současné době tvoří 28 procent. Vedení si nadále udržuje společnost Makro ČR, jejíž obrat loni stoupl ve srovnání s rokem 1999 o více než osm miliard korun. Na druhém místě se umístila společnost Ahold ČR (řetězce Hypernova, Prima a Albert). Pomyslnou bronzovou příčku obsadila společnost Rewe, ve které se soustředily řetězce Penny Market a Billa. Na desátém místě se drží stejně jako v loňském roce řetězec Julius Meinl. Pokračující koncentrace obchodu a s ní související zánik malých prodejen sice nadále vyvolává značné znepokojení mezi drobnými živnostníky, ale zdá se, že situace se poněkud stabilizovala a bouřlivé časy v obchodním sektoru jsou již za námi. Skutečnosti však zůstává, že i v Praze se jen částečně daří budovat síť menších luxusních provozoven, držících si své místo díky solidnosti, exkluzivitě a tradici. Projevují se zde nedostatky takzvané malé privatizace, od jejíhož zahájení letos uplyne deset let. Na Slovensku si vedoucí pozici zachovává společnost Tesco Stores SR následovaná řetězcem Billa ze skupiny Rewe a společností Prima Zdroj, přičemž obrat obchodních sítí za loňský rok stoupl o více než 6 miliard slovenských korun.

(MaFr)

Vysoký podíl špatných úvěrů v IPB

Přestože představitelé bývalé Investiční a poštovní banky tvrdili, že podíl klasifikovaných úvěrů dosahuje zhruba čtvrtiny celkového objemu úvěrů, podle ministerstva financí ČR byla skutečnost daleko horší - problematické úvěry tvoří zhruba 75 procent úvěrového portfolia bývalé IPB. Rozdíl mezi údaji samotné firmy a zjištěním revize je podle představitelů ministerstva zapříčiněn tzv. rolovanými úvěry tj. úvěry splácenými dalšími úvěry. IPB se podle analýzy ministerstva financí nevěnovala příliš financování samotné průmyslové výroby, spíše poskytovala peníze na privatizaci průmyslových firem a na odkup majetkových podílů v holdingových skupinách.

Situaci vzniklou činností Investiční a poštovní banky teď řeší Československá obchodní banka, která loni IPB za poněkud dramatických okolností převzala. V mnohých případech bylo nutno odpustit příslušným podnikům úroky z prodlení a různé sankce či snížit samotné úroky. Na Konsolidační banku pak byly převedeny úvěry některých velkých společností jako je Spolana, Aliachem nebo Škoda Plzeň, podobná operace se chystá i u úvěrů ČKD Holding. Československá obchodní banka zároveň s řešením úvěrové problematiky přistoupila ke své personální restrukturalizaci. Od června loňského roku, kdy ČSOB převzala Investiční a poštovní banku, muselo z obou nyní spojených firem odejít 500 pracovníků, především z centrálního a regionálního vedení. V další vlně v průběhu letošního roku by mělo banku opustit dalších 380 úředníků, tentokrát především z ústředí. Naopak se příliš, podle představitelů ČSOB nepočítá s rušením poboček ČSOB ani IPB, zejména vzhledem ke skutečnosti, že se obě sítě překrývají pouze velice málo. ČSOB není v proměnách počtu svých zaměstnanců nijak ojedinělým příkladem - z nově privatizované České spořitelny odešlo 1000 zaměstnanců, z Komerční banky dokonce třikrát více. Je zajímavé, jak vysoké počty pracovníků donedávna české finanční ústavy měly. (MaFr)

Nezaměstnaných o něco více

V prosinci roku 2000 došlo k mírnému nárůstu nezaměstnanosti v České republice o 0,3 procenta na celkových 8,8 %. Vzestup se projevil ve všech okresech s výjimkou Prahy. Zároveň se očekává za leden 2001 další růst, kdy přibudou zaměstnanci, kteří pracovní poměr ukončili k 31. 12. Celkově však podle analytiků uvedená čísla nepředstavují žádnou katastrofu a nespovídají o nějaké zhoršené situaci v českém hospodářství, spíše se jedná o sezónní změny. Ukazuje to i srovnání s prosincem 1999, kdy bylo nezaměstnaných o více než 30 tisíc více. Příznivě se vyvíjí i inflace, která zůstává na velmi nízké úrovni díky silně konkurenčnímu prostředí a velice stízlivé chování domácích spotřebitelů. Ekonomové se příliš neobávají ani poměrně výrazného lednového zdražení plynu, telefonování, elektřiny a dopravy, protože podle nich bude pokles reálných důchodů domácností tláčit na udržení současné úrovně spotřebitelských cen. Pokud však oslabí západoevropská konjunktura, je možno očekávat i ochabnutí české ekonomiky, která je na růst hospodářství v zemích Evropské unie úzce vázaná. Navíc komplikovaná politická situace, kterou ilustrovaly velké ztráty sociálních demokratů při posledních volbách může vést k nejrůznějším divokým politickým kombinacím, které by mohly rozkolísat před nedávnem zklidněnou hladinu českého hospodářství. Následující dva tři roky také ukážou, zda Česká republika bude schopna udržet si investory, které nalákala prostřednictvím investičních podmínek a na druhé straně bude po této dvou- až tříleté lhůtě jasné, který zahraniční podnikatel přišel se životaschopným plánem a který pouze putoval za levnou pracovní silou. (MaFr)

Čeští podnikatelé do Jugoslávie

Česká proexportní agentura Czechtrade se rozhodla otevřít svou kancelář v Bělehradě. Podle generálního ředitele projevují místní podnikatelé velký zájem o kooperaci s českými výrobci a obchodníky a lze očekávat, že v Jugoslávii budou naopak zajímavé investiční možnosti pro české firmy. V této souvislosti se hodně hovoří o obnově elektrárny Kolubara, kterou by měla provést Škoda Plzeň. Česká republika podle generálního ředitele Czechtrade má také v úmyslu podporovat nové jugoslávské vlády v zapojení do sítě mezinárodních hospodářských organizací a vyhovoval by jí i vznik pásma volného obchodu na Balkáně. (MaFr)

Dukovany až do r. 2025

Představitelé společnosti ČEZ počátkem ledna prohlásili, že česká jaderná elektrárna Dukovany má zůstat v provozu až do roku 2025, přestože původní předpoklady počítaly s jejím fungováním pouze do roku 2015. V roce 1985 spuštěná jaderná elektrárna je v současné době z hlediska výnosů nejlepším velkým zdrojem společnosti a vzhledem k podstatně vyšším nákladům na stavbu by se její rentabilitě nevyrovnal ani Temelín. V současné době patří podle zástupců ČEZu elektrárna Dukovany k nejbezpečnějším jaderným elektrárnám na světě a po odstranění některých slabých míst, bude možno její životnost prodloužit o zmiňovaných deset let. Přitom reaktor by údajně mohl bez problémů fungovat až do roku 2065. To jsou sice potěšitelné údaje, ale musíme si uvědomit, že je říkají představitelé společnosti o svém nejefektivnějším podniku. Doufejme, že tvrzení ČEZu jsou pravdivá alespoň do značné míry. (MaFr)

Irové podnikají na Mostecku

Podle předsedy Hospodářské a sociální rady Mostecká senátor Richard Falbr sdělil tisku, že do konce roku 2002 by měla vytvořit dceřiná společnost irského koncernu M. Ward Manufacturing Ltd. v Korozlukách ve svém novém závodě celkem 600 pracovních míst ve svém novém závodě, zaměřeném na výrobu počítačových komponentů. Do konce tohoto roku by zde mělo být zaměstnáno celkem 100 obyvatel regionu, který se v tabulce nezaměstnaných stále drží s 21,5 procenty na prvním místě v celé České republice. Oživení hospodářského života Mostecká je věnována poslední dobou značná pozornost zejména v souvislosti s další očekávanou redukcí pracovních míst v Mostecké uhelné společnosti. Uvádění nových podnikatelských aktivit do regionu však naráží na nemalé obtíže, mezi kterými hraje svoji roli i nevhodná kvalifikace většiny nezaměstnaných. Zajímavým pokusem směřujícím k posílení hospodářství Mostecká je pěstování vinné révy v tomto regionu na bývalých haldách. Výsledný produkt rozhodně stojí za ochutnání - pokud se podaří kvalitu udržet, mohlo by se docílit až překvapivých výsledků, i když hospodářské efektivitě továrny na počítačové komponenty se bude konkurovat jen obtížně. (MaFr)

Licítace o Pražské vodovody

Deník Právo sdělil svým čtenářům, že podle dobře informovaných zdrojů se nabídky zahraničních firem usilujících o koupi majoritního státního podílu v Pražských vodovodech (zbytek akcií obdrží město Praha) a kanalizací pohybují v rozmezí 2,6 až 6,1 miliardy korun, což je podstatně více než odhadovali odborníci. Podle listu nejvyšší nabídku podalo britsko-francouzské konsorcium Vivendi Water a Anglian Water, ve hře je další konsorcium International Water a United Utilities a francouzská společnost Suez Lyonnaise des Eaux. Pražské vodovody mají přes 1,4 miliónu klientů a zhruba dva tisíce zaměstnanců a jejich zisk v roce 1999 dosáhl výše 28 milionů korun. Někteří analytici varují, že v případě prodeje za příliš vysokou cenu by hrozilo zdražení vody pro Pražany. Představitelé ministerstva financí však tuto možnost odmítli, protože prý všichni zájemci o koupi deklarovali, že nehodlají ceny zvyšovat. O majoritním vlastníkovi navíc nebude rozhodovat pouze výše nabídky, ale také kvalita investičního záměru. Pod tímto pojmem si však lze představit skutečně leccos.

(MaFr)

Český průmysl roste i nadále

I v listopadu 2000 se podařilo zvýšit českou průmyslovou výrobu, což znamená již třináctý měsíc růstu. Velmi dobře vypadají i údaje o produktivitě práce, která se zvýšila o 5 procent a opět předstihla růst reálných mezd. Někteří odborníci však varují před možnou ztrátou tzv. komparativní výhody. Je ovšem otázka, zda má smysl příliš dlouho udržovat situaci, kdy o české výrobky je v zahraničí zájem především proto, že díky nižším nákladům na platy zaměstnanců jsou levnější. Pokud se chce v budoucnu stát Česká republika rovnocenným hospodářským partnerem západoevropských zemí, musí postupně vyrovnat i úroveň platů, což je mimo jiné i podmínka pro plnohodnotné členství v Evropské unii. Za rok 2000 by český průmysl podle odhadů měl dosáhnout růstu kolem pěti procent, zatímco v roce 1999 zaznamenal tříprocentní propad. Teprve letos se však patrně ukáže, zda nastoupený trend je trvalý a zda české hospodářství ustojí i očekávané utlumení tempa růstu hospodářství západoevropských zemí. Ekonomičtí analytici jsou v tomto ohledu poměrně optimističtí a očekávají, že v letošním roce výrazně (i když ne skokově) objem úvěrů. Přitom by se nemělo jednat o tzv. měkké úvěry z počátku devadesátých let, které nebyly vázány na dostatečně perspektivní projekt, ale o kvalitní plány firem s plnou návratností.

(MaFr)

Šance na přijetí do Evropské unie

Z historického pohledu ustupuje Evropa ze slávy. Zatímco dříve byla Evropa, jak z kulturního, tak z ekonomického a z mocenského hlediska, středem světa, dnes je pouze jedním a nikoliv prvním centrem.

Dějiny ukazují, že všude ve světě, kde podobný proces probíhal, se našly síly, které se snažily takovému vývoji zabránit. Vytváření, formování a dnes snaha o rozšiřování Evropské unie je zřejmě tím faktorem, který by měl ústup ze slávy přeměnit na vzestup nebo ho alespoň zabrzdit.

V tomto smyslu je rozšiřování Unie zájmem nejen všech jejích členů, ale i zájmem celoevropským. Proto musí být zcela objektivně z dlouhodobějšího hlediska zainteresováni na vyrovnání podmínek a různých úrovní, které vznikly na základě dlouholetého rozdílného vývoje jednotlivých zemí a dokázat to v historicky relativně krátkém čase. Přitom by se měla zachovat evropská diverzita, jako jeden z předpokladů inovačnosti a schopnosti konkurovat. To se může dokázat pouze tehdy, když bude v Evropě existovat vysoká míra soudržnosti. Ta je však stále ohrožována různými dílčími zájmy, třeba Temelínem.

Ale opusťme tento široký rámec problému a podívejme se, jaké předpoklady pro vstup do Unie mají Češi a Slováci.

Česká a Slovenská republika jsou země spjaté s evropskou kulturou, zapadají do evropského civilizačního rámce, jejich vzdělanostní úroveň má evropský rozměr. Ekonomický, kulturní, kvalifikační, civilizační a společenský potenciál České i Slovenské republiky se rychle dále rozvíjí. To jsou základní faktory, které jejich zařazení do Unie umožňují.

Celková ekonomická úroveň země se obvykle měří mezinárodním srovnáváním hrubého domácího produktu na obyvatele (samozřejmě vyjádřeného ve srovnatelných veličinách), v našem případě srovnáním s Evropskou unií.

Hrubý domácí produkt na obyvatele v letech 1995-1997 činil v ČR 64% a ve SR 44% Evropské unie. Pro srovnání uvedu ještě čísla za Maďarsko 47% a Polsko 34%. Pokud jde o nejsilnější kraje: Praha přesáhla o 19% průměr Unie, v Bratislavě se rovná průměru Unie. Pro srovnání: v Maďarsku nejsilnější kraj dosahuje 69% Unie a v Polsku 49%. Ekonomicky nejsilnější kraj dosahuje v ČR 49%, na Slovensku 34%, v Maďarsku 33% a v Polsku pouze 24%.

Skutečnost, že Pražský a Bratislavský kraj dosahují resp. přesahují průměrnou výši hrubého domácího produktu na obyvatele v Evropské unii je významným předpokladem pro to, aby naše země rychleji doháněly ekonomickou úroveň Unie.

Nutno ale vidět, že v roce 1990 to bylo skoro o deset procentních bodů více a že devadesátá léta byla obdobím transformace české ekonomiky z plánované na tržní, obdobím velkých strukturálních změn v ekonomice (vlastnických, odvětvových a oborových). To samozřejmě bylo velice nákladné a muselo nezbytně snížit výkon reprezentovaný hrubým domácím produktem (takoveto obrovské náklady země EU vynakládat nemusely). Rostoucí konkurenceschopnost české i slovenské ekonomiky dokazuje skutečnost, že během několika málo let byla zvládnuta teritoriální reorientace zahraničního obchodu. Před rokem 1989 dvě třetiny vývozu směřovaly do zemí RVHP, dnes směřují dvě třetiny do Evropské unie.

Přes tyto nesmírné transakční náklady si ČR i SR dokázaly udržet svůj rozvojový potenciál, pružně zvládnout nesmírné problémy spjaté s přestavbou na tržní ekonomiku, vyrovnat se s nedostatkem kapitálu a vytvořit předpoklady příštího rychlejšího rozvoje, který bude zmenšovat dnešní mezeru oproti EU. Svědčí o tom i míra investic (podíl investic na hrubém domácím produktu), která je zde mnohem vyšší než v EU. To jsou velmi významné faktory, které svědčí o tom, že ČR a i SR obtoji po vstupu do EU v otázce konkurenceschopnosti.

V roce 2010 bude činit podle naší prognózy HDP na obyvatele v ČR 70% EU a na Slovensku 55% (za předpokladu přibližně stejných temp růstu v ČR a v SR).

Jisté je ještě řada problémů, jejichž vyřešení bude nutné k tomu, aby ČR byla přijata do EU. Je zvláště rozdílná cenová úroveň. České ceny se dnes pohybují přibližně na 45% EU (jiná situace je však v oblasti obchodovatelného zboží, které probíhá přes zahraniční obchod). Dá se předpokládat, že k datu faktického přijetí do EU se úroveň cen v ČR významně přiblíží EU (v roce 1993 činila úroveň cen v ČR 25% EU, v roce 1999 pak již 43%). Podobný vývoj lze pozorovat i ve SR.

Existuje zde ovšem velmi obtížný a nákladný problém sjednocení legislativy a na ni navazujících oblastí, který vyžaduje určitý čas, je spjat rovněž se značnými transakčními náklady, které země patnáctky nemusejí vynakládat. Nejde samozřejmě jen o formování zákonů, ale především o to, aby si celá země na tyto novinky zvykla, naučila se s nimi žít, což pochopitelně není možno z roku na rok.

V kandidátských zemích např. existují obavy, že zisky ploidou převážně do zahraničí. V zemích EU, zvláště v Rakousku a Německu se zase vyskytují obavy z levné pracovní síly z nových členských zemí. Pokud jde o mzdovou úroveň je v České i ve Slovenské republice nižší než v Rakousku či Německu. Ale to je jen otázka času než dojde k výraznému přiblížení. Přispívá k tomu celá řada faktorů jako je zahraniční obchod či rozdílný vývoj inflace. Dvě třetiny českého vývozu jde do zemí Evropské unie a dvě třetiny českého dovozu jsou ze zemí EU, inflace v zemích EU se pohybuje kolem 2%, v České republice kolem 4%. Nelze zapomenout na silné působení srovnávacího efektu v oblasti mezd a platů. Doba nutná k vyrovnání cenových hladin, mezd a platů bude tím kratší, čím intenzivnější budou vzájemné ekonomické vazby.

Nakonec několik slov o posudcích, které Evropská komise každoročně vypracovává o kandidátských zemích. Jsou podrobné, kritické i kladné a setkávají se v kandidátských zemích s kladným i záporným přijetím. Jsou však nesporně v daném roce jedním nástrojem, který k procesu přiblížování přispívá.

Alexej Bálek

Dokáže sa slovenská vládna koalícia dohodnúť na novele ústavy?

Pre Slovensko nastáva začiatkom roka dôležité obdobie, kedy sa koalícia musí definitívne rozhodnúť, či bude pokračovať v reformách, alebo či sa jej proreformný imidž stratí nadobro. Je jasné, že s touto stratou sa vzdiali aj perspektíva skoršieho členstva SR v EÚ a NATO. Nejde však len o imidž SR, ale skôr o to, že také dôležité veci, akými sú sľubovaná novela ústavy a reforma verejnej správy, sa nestihnú uviesť do života ešte v tomto volebnom období. Najskôr až v nasledujúcom, a to len za predpokladu, že z nových volieb vzíde víťaz, ktorý bude mať o tieto reformy záujem.

Od začiatku vládnutia Dzurindovho kabinetu sa verejnosti podsúva ako jeho hlavný problém zásadný rozpor medzi SMK a SDL, bezmála vo všetkých otázkach. Pravda to však nie je. Skutočným problémom koalície je SDL. Ona je totiž v hlbokom rozpore s najzákladnejším dokumentom tejto koalície - Programovým vyhlásením vlády. Sú to migašovci, ktorí na čele s ministrom Koncošom odmietajú naplniť napríklad prevod neidentifikovateľnej pôdy do správy obcí.

Predmetom najnovšieho sporu je požiadavka dať pôdu neznámych vlastníkov pod správu obcí, s čím nesúhlasí minister pôdohospodárstva Pavel Koncoš. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy 2,4 milióna hektárov, nemá asi tretina známeho vlastníka. Z nej je asi 7 až 8 % v intravilánoch obcí, zbytok sa nachádza v extravilánoch, pričom polovica by sa podľa dnes platného zákona mala vysporiadať do 1. septembra 2005, resp. 2006. Znamená to, že po tomto dátume ostane na Slovensku asi 350 tisíc hektárov pôdy, ktorá nebude mať známeho vlastníka.

Až od nechuti plniť vlastný program sa potom odvíjajú reakcie ostatných partnerov SDL - napríklad neochota SMK podporiť novelu ústavy. SMK je v spore o prevode pôdy na správnej strane a chce len, aby Javičiarí naozaj začali pracovať na reformách a nie len o nich hovoriť. Nevráviac už o tom, že ich často aj neskrývane blokujú. Fakt, že premiér nevie čo s SDL a sám radšej prijal optiku, že SMK a SDL sú v konflikte, ktorý si majú vyriešiť sami medzi sebou, hovorí sám za seba. *FL*

Schuster oslovil sudetských Nemcov

Slovenský prezident Schuster sa zviditeľnil v decembri zaslaním pozdravného listu Sudetonemeckej akadémii. V liste označil povojnový odsun Nemcov za tragický omyl. Podľa jeho slov sa nepravosti páchali na nevinných. Otvárať Benešove dekréty ale Schuster nehodlá.

Prezidentov počin bol široko komentovaný slovenskými politikmi, pričom komentáre sa dosť rôznili. Peter Weiss z SDL opakoval, že "nie je dôvod na spochybňovanie odsunu Nemcov", naproti tomu František Šebej, nastávajúci predseda Demokratickej strany hovoril o "veľmi nešťastnom sociálnom inžinierstve". *FL*

Spoplatnia vysoké školy na Slovensku?

Tri varianty spoplatnenia vysokoškolského štúdia obsahuje návrh zákona o vysokých školách. Zákon, ktorý vládá prerokuje v apríli tohto roku, by mal začať platiť od januára 2002.

Podľa prvého návrhu platia len externí študenti, pri druhom návrhu sa majú vyberať peniaze len od tých, ktorí študujú dlhšie, ako je stanovený počet rokov alebo študujú už na druhej VŠ, sa ministerstvo inšpirovalo skúsenosťami z ČR. Tretí návrh zodpovedá anglickému modelu, podľa ktorého tretina študentov hradí plné náklady za štúdium, ďalšia tretina redukované a zvyšok neplatí. *FL*

Slovensko má nového ministra obrany

Prezident R. Schuster vymenoval do tejto funkcie Jozefa Stanka, ktorý bol doposiaľ veľvyslancom SR v Českej republike. SDL, ktorej podľa koalíčnej zmluvy patrí rezort obrany, dva dni pred Silvestrom 2000 nominovala Stanka do funkcie ministra po odstupujúcom P. Kanisovi a premiér Dzurinda jej nomináciu prijal.

Nominant SDL je človek spriaznený s bývalým režimom. V osemdesiatych rokoch bol poslancom komunistického parlamentu, generálnym riaditeľom VHJ Tesla - spotrebná elektronika, a nakoniec skončil na Ministerstve elektrotechnického priemyslu ČSSR. Stank sa po novembri 1989 zviditeľnil vedením komisie pre dohľad nad vyšetrovaním udalostí 17. novembra 1989. Do decembra 1992 bol poslancom KSS, neskôr SDL, vo Federálnom zhromaždení ČSFR. Vo Federálnom zhromaždení mal autoritu a ako veľvyslanec v ČR mal možnosť sledovať podrobne prístupový proces ČR do NATO. *FL*

Inflácia na Slovensku potvrdila očakávania

Inflácia prestáva byť pre slovenskú ekonomiku vážnejším problémom. Jej decembrová hodnota 8,4 percenta bola najnižšia v celom minulom roku a potvrdila odhady centrálnej banky aj ekonomických analytikov. Porovnanie s priemernou infláciou za rok 2000 (12,2 percenta) ukazuje, že vývoj cien bol počas roka 2000 značne rozkolísaný, no s pribúdajúcim časom sa stabilizoval.

V prvých mesiacoch tohto roka sa podľa analytikov nedá očakávať pokračovanie priaznivého trendu vývoja inflácie. "Januárové a februárové hodnoty budú zrejme najvyššie v dôsledku zvýšenia regulovaných cien. V prvom polroku by však ekonomika mala byť schopná deregulácie absorbovať a priemerná ročná inflácia bude preto podstatne nižšia ako v roku 2000. Očakáva sa, že koncoročná miera inflácie dosiahne 6,5 až sedem percent. *FL*

Aj na Slovensku problémy s televíziou

Slovenská verejnosť je pobúrená: káblová spoločnosť s dominantným postavením na trhu - spoločnosť UPC - oznámila zákazníkom, že počnúc od februára drastickým spôsobom zvyšuje ceny. Najviac sa malo zvýšenie dotknúť rozšíreného súboru, ktorý mal od februára zdražieť z 200 na 280 korún, pričom v niektorých lokalitách Slovenska (Levice, Nové Zámky, Zvolen) mala cena vzrásť až na 330 korún.

Telekomunikačný úrad medzičasom prišiel s dočasným riešením, podľa ktorého aj samotná UPC môže zdvihnúť ceny maximálne do výšky ročnej inflácie. Ak od februára zvýši ceny viac, bude sankcionovaná. Prípadné ďalšie zvýšenie cien povolí úrad až po podrobnom skúmaní nákladov firmy.

Do problému sa "obuli" aj politici. Primátor Trnavy podpísal návrh na začatie súdneho konania vo veci predbežného opatrenia, ktorým chce zabrániť spoločnosti UPC Slovensko vo svojoľnom zvyšovaní cien za káblovú televíziu v Trnave. Zároveň generálnemu riaditeľovi UPC Slovensko poslal otvorený list, v ktorom ho obviňuje z vydierania zákazníkov a zneužívania monopolného postavenia.

Napriek všetkým spomenutým skutočnostiam spoločnosť UPC oznámila, že avizovaný cenník od februára nezmení. Inými slovami, aj napriek rozhodnutiu úradu svoje ceny pre rozšírený súbor zvýši o 40 percent.

Okrem Telekomunikačného úradu sa tak pravdepodobne začne situáciu zaoberať aj Protimonopolný úrad (PMÚ). Ten má na starosti ochranu hospodárskej súťaže. Ak by sa preukázalo zneužitie dominantného postavenia, hrozí UPC pokuta až do výšky desať percent ročného obratu.

FL

Zomrel Bohdan Warchal - človek nabitý energiou, schopný všetko doviest' do konca

Vo veku nedožitých 71 rokov po ťažkej chorobe zomrel v Bratislave Bohdan Warchal, dlhoročný sólista a dirigent Slovenského komorného orchestra (SKO). Narodil sa v Čechách, v dedinke Orlová pri Karvinej, takmer celý svoj úspešný umelecký život ale prežil na Slovensku. Študoval hru na husliach na brnienskom konzervatóriu, neskôr na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne. Koncom päťdesiatych rokov získal miesto koncertného majstra Slovenskej filharmónie a s jej členmi založil a štyridsať rokov viedol SKO. Popri aktívnom hraní a dirigovaní učil Warchal na Konzervatóriu v Bratislave, JAMU v Brne a bol profesorom na Vysokéj škole múzických umení v Bratislave.

FL

Hospodársky zázrak - so zbraňou v ruke

Ak zavítate na Slovensko, možno vás prekvapí plagát, o ktorom sa na Slovensku už nejaký čas hovorí.

Zachrániť štát so zbraňou v ruke sa rozhodol politický subjekt Hnutie tretej cesty, ktorý v posledných voľbách dostal 2515 hlasov. Predseda Rudolf Vaský mieri z plagátu, ktorý sa objavil v uliciach Bratislavy, prstom na okoloidúcich a podľa návodu strýčka Sama z amerického vojnového letáku hovorí: "Ja ťa chcem." V ruke drží automatickú karabínu a pri nohách má znak lebký so skríženými hnatmi.

V texte hnutie informuje veľmi zlou slovenčinou o svojom pláne napodobniť nemeckého povojnového ministra financií Ludwiga Erharda a podľa jeho návodu priviesť krajinu k hospodárskemu zázraku.

Zázrak podľa R. Vaského spočíva v "mimovládnom prevode kapitálu". Podnikatelia majú dostávať úvery za minimálne úroky. Pretože akcia nebude mať podporu štátu, musia ich kontrolovať súkromné bezpečnostné služby a práve preto hnutie zháňa ľudí, ktorí majú vzťah k zbraňam. Logo s lebkou je podľa neho medzinárodným symbolom smrti a zvýrazňuje, že mottom akcie je heslo Smrť legalizovanej kriminálnej úžere. Na myslí má pôžičky na vysoké úroky.

Narýchlo vyrobený plagát sa má objaviť vo viacerých slovenských mestách.

FL

Investori sa na Slovensku predsa dočkajú dlhších daňových prázdnin

Slovensko konečne začalo robiť strategickým investíciám úľavy podobné tým v okolitých krajinách V 4. Legislatívne úpravy predĺžia veľkým investorom daňové prázdniny z terajších piatich rokov na desať.

O prázdniny môže žiadať domáci alebo zahraničný investor bez rozdielu, ak spĺňa základné kritérium - plánuje tu preinvestovať najmenej 400 miliónov korún. Minimálna výška investície v regiónoch s mierou nezamestnanosti vyššou ako 10 percent (všetky kraje okrem Bratislavského a Trnavského) sa dokonca znižuje na 200 miliónov.

Doterajšie skúsenosti v oblasti prílevu zahraničného kapitálu do budovania nových fabriek v strednej Európe naznačujú, že problémy budú s vykúpaním pozemkov od reštituentov. Tí často nechcú predať svoj pozemok. Stalo sa to napríklad v spoločnosti Whirlpool v Poprade, ktorá rozširovala svoju prevádzku a plánovala investovať do rozšírenia podniku. Podobnú situáciu zažil holandský Philips na Morave.

FL

Štefánikove životné osudy budú stvárnené v opere

Napriek všeobecne uznávanému významu Milana Rastislava Štefánika existuje prekvapivo málo súčasnej literatúry venovanej jeho osobnosti a neexistuje žiadne hudobné umelecké stvárnenie jeho života. Azda aj tieto dôvody viedli autorov Mareka Piačeka (hudba) a Egona Bondyho (libreto) k napísaniu opery Posledný let, ktorá mapuje Štefánikove životné osudy. Jej premiéru pripravuje na tohtoročný november Voľné zoskupenie umelcov, ktorých zastrešuje Združenie pre súčasnú operu.

FL

Zomrel Emil Horváth st.

Tento významný slovenský herec podľahol vo veku 76 rokov dlhotrvajúcej chorobe. Na javisku začal pôsobiť v Nitre ešte počas vojny. Je zaujímavé, že počas hry na scénu padla bomba, ale našťastie sa nikomu nič nestalo. Nitru zamenil neskôr za Divadlo SNP v Martine, kde sa predstavil v desiatkach hier. Za mnohé výkony bol ocenený. Diváci ho poznali aj z televíznych inscenácií, filmov a rozhlasu. Bol nesmierne tvorivý človek, mal šikovné ruky, postavil si sám chatu a hral na množstvo hudobných nástrojov.

FL

Co se v Sokolovně 10 děje

Tělocvična:	Čas	
Pondělí:	XII / XV 19,30 - 21,00	sportovní gymnastika, hry (dorostenci, muži)
Úterý:	X 17,00 - 18,00 18,00 - 19,00 19,00 - 20,00 20,00 - 21,00 21,00 - 22,00	mladší žactvo (nepravidelně) starší žactvo (míčové hry) aerobic (dospělí) gymnastika (ženy) kopaňá (muži)
Středa:	I / V 17,00 - 21,00	volejbal
Čtvrtek:	XII / XV 17,30 - 19,00 19,30 - 21,00	sportovní gymnastika (žactvo) gymnastika (dorost, dospělí)
Pátek:	I / V 17,00 - 21,00	volejbal
Klubovna:		
Úterý:	X 18,00 - 19,00	výrazový tanec (žactvo a dorost)
Středa:	X od 14,00	seniorské odpoledne (každá 1. středa v měsíci) Hosté vítání!

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel.+fax: P.Flórián 01/586 86 86

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:

CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10, Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy

kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži

základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaňá)

každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

Loprais hledal vodu

Ostříleného harcovníka, jakým je Karel Loprais, už jen tak něco nezaskočí. Když však v úvodu letošního třiaadvacátého pokračování pouštního závodu musel pozdější vítěz kategorie kamiónu hledat v poušti vodu, bylo úzko i jemu. V jedné z etap vedoucích Marokem česká posádka vzdorovala nejen nástrahám na trase, ale bedlivě střežila hladinu vody, která v proraženém chladiči kvapem ubývala. "Padesát litrů jsme vezli, ale ty jenom zasyčely. Museli jsme vodu hledat v poušti, navíc hrozilo, že se nevejdeme do časového limitu. Snad patnáctkrát jsme během etapy zvedali kabinu, abychom doplnili chladič," vzpomínal Loprais. "Neztráceli jsme však naději. Vždy jsme našli nějakou vesničku a vodu doplnili. V závěru etapy jsme si vypomohli i pivem," vykládal pilot. "Při té smůle jsme měli štěstí, o dva dny později už bychom ji nenašli," doplnil Loprais. "Kanystry jsme později měli už i na klíně. Jak jsme si to šněrovali mezi těmi vesničkami, zmátlí jsme dokonce několik závodníků. Domorodci vždy mávali, že jedeme špatně...", říkal pobaveně Lopraisův navigátor Josef Kalina. Vůz jednoho z největších favoritů přežil bez úhony etapy, kdy se musel prodírat hustým křovinatým porostem. "Tam jsme okna uchránili, ale při jedné z dalších částí nás předjížděl Kabirov na kamazu, měl srolované zástěrky a kameny mu od kol létaly jak na střelnici. A okna vzala za své," přiznal Kalina. Posádka s povděkem kvitovala náročnou trať. "Byl to starý dobrý Dakar. Mnohokrát jsem na trati cítil, že mi není dvacet let," smál se Kalina. Šestinásobný vítěz Loprais kýval hlavou. "Bylo to drsné."

(ram)

Dětský maškarní ples

Sokolské župy Rakouské
18. února 2001
od 15,00 do 18,00
Vídeň 17, Steinergerasse 7

ZÁJEMCI O VOLEJBAL,

muži i ženy se základními znalostmi - hrajeme pro radost z pohybu - informace N. Štěrbová, tel. 710 90 13.

Silničář Smrž nejlepší

Vicemistr Evropy v závodech silničních motocyklů v kubatuře do 125 ccm Jakub Smrž se stal vítězem anket České motocyklové federace (ČMF) o nejlepšího motocyklistu České republiky za rok 2000 a převzal v Litomyšli Křišťálová řídítka. Představitelé federace dali sedmnáctiletému silničnímu jezdcovi přednost před nejlepšími sportovci zbývajících šesti disciplín ČMF. Dalšími kandidáty byli Jiří Čepelák (motokros), Zdeněk Schneiderwind (plochá dráha), Milan Baroš (enduro), Pavel Baláž (trial), Martin Sadílek (cyklotrial) a Jaroslav Beránek (mototuristika). V Litomyšli se sešlo 70 českých mistrů z loňského roku a u příležitosti jejich vyhlášení obdržel pohár také motokrosový vicemistr světa z roku 1974 Jaroslav Falta.

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 0624/22 57 30
e-mail:sladek.info@sis.znojmo.cz
http://web.iol.cz/tiskarna-sladek/

Loprais pošesté vyhrál soutěž kamióňů

Karel Loprais s vozem Tatra pošesté vyhrál pouštní rallye z Paříže do Dakaru. V poslední etapě, kterou byl okruh kolem senegalské metropole, dlouhý 95 kilometrů, byl Loprais se spolujezdcí Josefem Kalinou a Petrem Hamerlou rovněž nejrychlejší. V celkovém pořadí kategorie kamióňů dojel s náskokem osmi hodin a devíti minut před Japoncem Jošimasou Sugawarou.

Kategorii automobilů vyhrála poprvé v historii žena, Němka Jutta Kleinschmidtová s vozem Mitsubishi, neboť obhájce titulu a vedoucí závodník po předposlední etapě Jean-Louis Schlesser z Francie dostal hodinovou penalizaci. Mezi motocyklisty kraloval Ital Fabrizio Meoni na stroji KTM.

SOKOLSKÁ ŽUPA RAKOUSKÁ

pořádá ve dnech 10. a 11. března v tělocvičně sokolské jednoty XVI/XVIII ve Steingasse 7, 1170 Wien, župní turnaj ve stolním tenisu žen i mužů. Turnaj žen proběhne v sobotu 10.3., začátek je ve 14 hodin.

Muži se utkají v neděli 11.3. a nastoupí již v 9 hodin.

Pro členy sokolské organizace činí startovné ATS 50,-, zájemci z ne-sokolských řad se mohou zúčastnit jako hosté, jejichž startovné činí ATS 100,-.

Účastníci turnaje budou rozděleni do kategorií podle věku a všichni budou za účast odměněni diplomem. Ti, kteří se v jednotlivých kategoriích umístí na prvních třech místech, získají medaile. Vyvrcholením turnaje bude zápas o putovní pohár, který však může získat pouze účastník-Sokol.

Přihlásit se můžete telefonicky či faxem na tel.č. 710 90 13 u br. Stanislava Šterby,

případně na e-mail adrese: K.Sterba@gmx.at.

Pro sportovce i diváky bude samozřejmě k dispozici bohatě zásobený bufet.

Těšíme se na Vaši účast.

Vídeň, leden 2001

Sice opožděně, ale s radostí, podávám zprávu o velmi vydařeném adventním odpolední jednoty Sokol 12/15 ve Slovanské besedě, dne 17.12.2000. Byl to sokolský svátek, když se téměř ze všech jednot sešli sestry a bratři, aby vyslechli překrásné vánoční koledy, americké spirituály a klavírní improvizace. Hudba byla vystředána předne-

sem jímavých a veselých vánočních příhod a melodramů. Tento kvalitní program připravil br. Vladimír Stejskal a kromě něj v něm účinkovali: ses. Věrka Königová, která velmi procítěně přednesla pečlivě připravené texty s vánoční tematikou, br. Pavel Florián, kromě, z hloubi duše přednesené interpretace textů, dirigoval sbor při společně zpívaných koledách-i moderního rázu, a br. Pavel Koutník, hrající střídavě na klavír a varhany. Nutno nezapomenout mladého sokola Andrease Egermaiera, který přednesl velmi pěkně báseň "Prosinec". Je to žák ses. Königové a paní učitelka jej připravila na výbornou. Bratrského odpoledne se zúčastnil také obor V. Českého srdce. Je vidět, že, když se chce, tak se dají pořádat mnohé akce společně. Všem, kteří se zasloužili o vydařený tohoto adventního odpoledne, patří srdečný dík.

Jménem jednoty Sokola 12/15 a všech návštěvníků chci poděkovat br. Pavlovi Floriánovi za neutuchající aktivitu při přípravě odpoledne a sokolských akcí vůbec.

NAZDAR!

Za jednotu 12/15

ses. Věra

V.S.

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf, Práče: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení, Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek@A1.net

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

UBYTOVÁNÍ V SOUKROMÍ

nabízí Pension Jelínek, tři dvoulůžkové pokoje s příslušenstvím, parkování v zahradě. Metro-trasa B. Jaroslav Jelínek, Armády 864, Praha 5 - Stodůlky. Tel/fax: 004202/6514827.

V LETNÍ SEZONĚ NABÍZÍM CHATU K PRONAJMUTÍ okres Zďár nad Sázavou. Kvalita za rozumnou cenu. Bližší informace: Dr. Radek Černý, Karlov 12, Zďár nad Sázavou, 591 01 CZ

WÜSTENROT

Stavební, úrazové, životní aj. pojištění také podle vašeho přání vám zajistí KADLEC JOSEF. Tel.: 0699/19413827 n. 0676/4613274.

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY. Krajské ceny, TV-Service, T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030 Wien, Tel/Fax: 798 47 08

Žena středních let pomůže při opatrování starších nemocných osob. v domácnosti, ect. mám dlouholeté zkušenosti. Mluví slovensky, anglicky. Bližší informace v redakci.

PENSION LOVOCHEMIE, Labská, Špindlerův Mlýn nabízí celoroční ubytování v krásném prostředí Krkonoš. V létě turistika, v zimě lyžování, výborná kuchyně. Jaroslav Zbejval, Labská 20, CZ 54351 Špindlerův Mlýn, tel./ fax: 00420 43 84 93 128

Hledám inteligentního muže nad 50 let s duší kluka, který žije a neřuká. Ví, že mi prozradíš kterou cestou chodíš? značka: Schönbrunn

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedá, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

KOŘENÍ, ČAJE, SUŠENÉ OVOCE,

z celého světa nabízí Libuše Bártek, Brunnenmarkt, Vídeň 16, tel. 43 97 18

SANO TOURS

Reisebüro Loppreis Zorika, Vídeň 3, Rennweg 21, tel. 715 95 55, fax 715 95 56 Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem, autobusem, vlakem, lodí. Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31,
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien
Římskokatolický kostel

**„Nejsvětějšího Vykupitele“
Tschechische Erlöserkirche**

1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zsvěcený svátek v 10 hodin.
Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16,30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB, tel. 0732 779 339

Římskokatolická

**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý 15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Marie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

ZUR BÖHMISCHEN KUCHL

Pavel Knížek, České speciality
1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel: 402 57 31

BYT NA ŠUMAVĚ

Prodám velmi pěkný slunný byt 3+1 v klidné vesnici na Šumavě poblíž Č. Krumlova. Ideální pro odpočinek i vikendy - les, rybník, koně. Cena dohodou. Tel. 0676-37 62 117.

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Gemeinsame kulturelle Veranstaltungen mit den Kindern der Partnerschulen in Ungarn, Tschechien und der Slowakei Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellinger. 1-3 / Tel.9823403

Akademický spolek ve Vídni

1010 Wien, Drachengasse 3
Prav. Schůze se konají každý posl. čt. v měs. ve 20 hod. v sále Slovanské Besedy
Hosté vítání.

RANCH „M“, Jeseníky, chov huculských koní nabízí celoroční ubytování ve stylovém prostředí a jezdeckou turistiku.

Václav Merta, Vernířovice 175
CZ-788 15 Vernířovice, pošta Velké Losiny
Tel.: 00420-649-23 70 50
http://www.equichannel.cz/ranch-m/

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

**ČESKY A SLOVENSKY
MLUVÍCÍ LÉKAŘI
VE VÍDNI**

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30, út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. – Kopalngasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, ordinace Billrothstr. 20, Vídeň 19, tel. 319 25 73.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, těž. dětská. Vídeň 5, Pilgramm-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pro vnútorné choroby, Viedeň 1, Zedlinkagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií. Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, choroby kožní, zástupkyně primářky v Allergie Ambulatorium, Rennweg 28, Vídeň. Ordinance: pátek, 14-19.00, Alte Poststr. 38-40/2/205, 2410 Hainburg. Tel/fax 02165/6788

Klemens Maria Hofbaer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír. sv. od 9.30 do 11 hod.

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKE
PORADENSTVI.**

MMag. Ladislav Nykl Ph.D., zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg. 1777, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833. E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at http://members.aon.at/nykl

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského 1030 Wien, Sebastianplatz 3 středa 9 - 13hod tel: 641 01 17 "sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod (mimo školních prázdnin a svátků) Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod, tamtéž

Římskokatolický kostel
**„Panny Marie na nábřeží“
Kirche Maria am Gestade**

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12
Mše sv. každou neděli a zsvěcený svátek v 8.30 h

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (těž z doneseného materiálu), 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85

KULTURNÍ KLUB. Informační měsíčník. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk. Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schlüsselgasse 18, A-1080Wien, Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Vychází měsíčně. Bankovní spojení: Bank Austria, č.úctu 683 035 901 BLZ 12000.

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger, Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich, Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. Bankverbindung: Bank Austria. Kontonummer 683 035 901, BLZ 12000.

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. - Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

09.2. v 18,30 hod Výstava skla - Oliver LEŠŠO
Slovenský inštitút, 1010 Wien, Wipplingerstr.
24 - 26

10. 2. ve 21,00 Celomenšinový reprezentační ples. Parkhotel Schönbrunn 1130 Wien, Hietzinger Hptrs. 10-14. Hraje orchestr "Aj capella" z Brna. Objednávky stolů tel. 257 31 39, pořádá Menšinová rada

- **12.2. "Erinnerung an Leopold Hilsner"**
výstava byla prodloužena, 1200 Wien, Gaußplatz 11, po-út 9-13 a 14-16 hod, pát 9-13 hod, Aktionsradius Augarten

14.2. v 18,00 Klub přátel Rakouska
Dr. Jana Losová čte z knihy "Damit es nicht verloren geht" - kde shromáždila vzpomínky vídeňských Čechů, nakladatelství Böhlau Wien. ORF video "Das Wiener Kind" naopak zachycuje vzpomínky lidí narozených ve Vídni a nyní žijících v Praze. Hudební doprovod Václav Bomba - sólista na elektronický akordeon. České centrum, 1010 Wien, Herrengasse 17

18.2. od 15,00 do 18,00 Dětský maškarní ples
Sokolské župy Rakouské, Vídeň 17, Steinergerasse 7

19.2. v 19,00 "Der Frühling ist da" Ludvík Vaculík vypráví a čte svoje fejetony a vypráví o své tvorbě. Za účasti velvyslance ČR společně s ZÚ a Rakouskou společností pro literaturu. České centrum, 1010 Wien, Herrengasse 17

21.2.v 14,00 nebo 16,00 Vídeňská klenotnice v Hofburgu /sraz u pokladny/výklad v češtině zdarma. U příležitosti "Světového dne průvodců" pořádá Spolek vídeňských průvodců zdarma výklad ve vídeňské "Světské a duchovní klenotnici" (Hofburg - Schweizer Hof).

22.2. v 19,00 Mimořádná valná hromada Kulturního klubu v hospodě zur Böhmischen Kuchl, 1080 Wien, Schlüsselgasse 18

23. 2. od 19,00 hod. "Masopust - Fasching" v české hospodě "Zur Böhmischen Kuchl" k zábavě hraje DUO ESKALONA, 1080 Wien, Schlüsselgasse 18, objednávky: Pavel Knížek tel: 402 57 31, pořádá Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

- **23.2. Vožniakova česká škola fantazijního realismu.** Výstava obrazů, kterou připravuje za České muzeum výtvarných umění kurátor dr. Jan Kříž, představuje práce Jaroslava Vožniaka, Ivany Vožniakové, Miroslava Hadince a Marty Hadincové - Vožniakové. Tato výstava navazuje na podobný projekt, který již ČMVU v roce 1992 prezentovalo v Praze, a sice "Vídeňská škola fantazijního realismu". České centrum, 1010 Wien, Herrengasse 17

26.2. v 19,00 Petr BORKOVEC - Polní práce / Feldarbeit -verše čtení v jazyce českém a

německém, německý překlad Christa Rothmeier Literarisches Quartier - Alte Schmiede, 1010 Wien, Schönlaterngasse 9

27.2. 18,30 hod. BRATISLAVA - film o Bratislavě a prezentace cestovních knih - průvodce. Slovenský inštitút 1010 Wien, Wipplingerstr. 24 - 26

- **28.2. Jan Beran - Fotografien aus vier Jahrzehnten** Galerie auf der Pawlatsche - Institut für Slawistik Universitätscampus, 1090 Wien, Spitalg. 2 - 4/Hof 3, po - pát: 9 - 18 hod.

28.2. - 16.3. Luděk Havelka - Medaile, mince a drobné plastiky

28.2. v 18,00. vernisáž L.Havelka, medailér, sochař pokračuje jako absolvent prof. Karla Lidického na Akademii výtvarných umění v tradici českého medailérství. Jeho práce jsou zastoupeny, jako jediného českého umělce, ve sbírkách numismatického odd. vídeňského Uměleckohistorického muzea a Technického muzea. České centrum, 1010Wien, Herrengasse 17

01. 3 v 19,00 hod. čtení a beseda s Pavlem KOHOUTEM - pořad moderují spisovatel Jiří Gruša a novinář Jindřich Lion. Autor bude číst ze svého nejnovějšího díla, z románu "Ta dlouhá vlna za kylem" v jazyce českém a německém. Druhá část večera bude vyplněna diskuzí s autorem na libovolné téma a autogramiádou. V Českém centru 1010 Wien, Herrengasse 17, pořádá Kuturní klub Čechů a Slováků v Rakousku a České centrum

10 - 11. 3. Turnaj ve stolním tenisu žen i mužů - SOKOLSKÁ ŽUPA RAKOUSKÁ v tělocvičně sokolské jednoty XVI/XVIII ve Steinergerasse 7, 1170 Wien. 10.3. začátek v 14,00h a 11.3. v 9,00h, přihlášky: te. a fax: 710 90 13 br. Stanislav Stěrba a e-mail adrese: K.Sterba@gmx.at., podrobnosti viz kapitola Sokol

14. 3. v 19,30 hod. VIOLA PRAHA Jan z Žatce: "ORÁČ Z ČECH" /Johann von Saaz: "ACKERMAN AUS BEHEIM (BÖHMEN)" v podání Jitky MOLAVCOVÉ - Alfréda STREJČKA v klubovně školy Komenského, 1030 Wien, Sebastianplatz 3, objednávky: Jaroslav Kolář tel.: 87 997 12

Kostel "Nejsvětějšího Vykupitele", 1030 Wien, Rennweg 63, mše sv. každou neděli v 10 hod

18.2. Svátek svatých Cyrila a Metoděje, Patronů Evropy
04.3. Svátek sv. Klementa M. Hofbauera, kněze, patrona Vídně - označován popelem-

Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2 tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@Eunet.at, www.theaterbrett.at Ernst Jandl für alle - szenische Collage zu Texten Ernst Jandls - režie: Ludvík Kavín 06.2 - 10.2., 13.2 - 17.2 Di -Sa, 20 Uhr

11.2. 17,00 und 12.2. 19,00 Saint-Exupéry - Der kleine Prinz

02.3. 20,00 premiera "Šťastné dny /Glückliche Tage" - Samuel Beckett

PŘÍLOHA

Novoroční projev prezidenta republiky Václava Havla - České noviny

Milí spoluobčané,

nejsem asi zdaleka jediný, kdo se občas dívá světu, jenž ho obklopuje, propadá pocitu, že tomuto světu přestává rozumět, a pochybuje o dobrém smyslu mnoha věcí, jež určují jeho pohyb.

Dovolíte-li, pokusím se dnes připomenout vám i sobě několik jevů či jistot, k nimž je možno se opětovně upínat jako k pevným, zjevně dobrým, a proto zjevně nadějeplným bodům v tomto trochu nepřehledném, trochu drsném a trochu bláznivém světě.

Především si myslím, že už sama schopnost údivu a nepředpojatých pochyb, zvláště v případech, kdy pochybování není sdíleno většinou anebo kdy se dotýká něčeho, co je vydáváno za nezpochybnitelné, je velmi užitečná. Vždyť co jiného než pochybnost, zda je něco dobré, a údiv nad tím, co všechno je možné, je pramenem úsilí o lepší stav? A co jiného takové úsilí prozrazuje, než určitou představu o dobru, v jejímž zájmu, duchu či jménu je vedeno? Pro dobro můžeme pracovat, víme-li či tušíme-li, co je dobré. A víme-li to či tušíme-li to, pak víme rovněž, že naše úsilí má smysl. Což není sice zárukou úspěchu, ale rozhodně jeho podmínkou.

Co je základem všech představ o dobru, jejich východiskem či zdrojem?

Čím víc o tom přemýšlím a čím víc zkušeností získávám, tím jsem si jistější, že jejich základem je něco velmi prostého a zcela zásadního, něco, co předchází jak právnímu řádu, tak i všem zákonům trhu, něco, o čem mluvívám dlouho a často: je to mravní vědomí, všem známý a všemi tak či onak sdílený soubor zásad slušného chování rostoucí zřetelně z podvědomého a hluboce zakořeněného předpokladu, že se přece jen někde všechno a navždy ví, a že nic tudíž neunikne spravedlivému soudu. Všichni přece víme, že nemáme zrazovat přítele, krást, lhát, pohrdat někým proto, že má jiný tvar očí nebo tělesnou vadu, nerespektovat společné zájmy, být by náš vliv na jejich ochranu byl sebemenší, a že máme myslet i na to, co se děje daleko od nás nebo co se bude dít dlouho po nás. Jak moc či málo tato prastará a všem známá pravidla dodržujeme, je už věc jiná. Ale základní mravní normy znají vskutku všichni, dokonce i ti, kteří se jim denně zpronevěřují. Mám-li volit extrémní příklad: ze svých pobytů ve vězení si pamatuji, že i ten nejhorší zločinec dobře věděl, že se nemá páchat to, co spáchal. Jinými slovy: je-li z mnoha historických důvodů stále ještě naše společnost značně demoralizovaná, vůbec to neznamená, že žijeme ve společnosti bez morálky. Velmi dobře všichni víme, co se má a co nemá, co se sluší a co nesluší, co je dobro a co zlo. Každý člověk má svědomí, rozdíl jsou jen v tom, jak kdo z nás dbá jeho hlasu či jak dovedně dokáže své svědomí obelhávat.

Ostatně neměli bychom zapomínat, že na jednu krádež, na jeden podraz, na jednu zradu, na jedno uličnictví či politickou drzost připadají desítky tisíc dobrých skutků, od spontánního zájmu o osud bližního, lidského pohazení či anonymního daru až po spolehlivost a kázeň v práci či ochotu riskovat něco ze svých osobních výhod ve prospěch celého společenství.

Společnost je tedy, jak patrně, protkána hustým předivem jevů a vztahů jasně svědčících o jejím mravním cítění a schopnosti etického soudu. Problém je v tom, že o této důležité tkáni nemáme dostatek zpráv, a míváme proto občas beznadějný pocit, že nic takového neexistuje.

Není to pravda, denně se o tom na vlastní oči přesvědčuji. Toto předivo existuje. A není jen úkolem politiků či veřejně činných lidí, ale nás všech jako občanů, abychom je viděli, vypovídali o něm, opatrovali je, pěstovali, posilovali a abychom všechno, čím se projevuje, proměňovali do trvalých a vskutku odolných společenských skutečností.

Dělat to, co se dělat nemá, by prostě mělo být stále těžší.

Není to jen v zájmu postižených, ale je to v zájmu všech. Ne-li pro nic jiného, tak prostě proto, že kdokoli se může stát kdykoli postiženým.

Vážení přátelé,

co konkrétně dosvědčuje, že dobrý potenciál naší společnosti žije a umí se projevit? Kdo to svým počínáním potvrzuje?

Jsou to například učitelé, lékaři, zdravotní sestry, vědci a výzkumníci, tedy lidé působící v těch oblastech společenského života, v nichž sice za určité hodnoty, služby či výkony ručí a musí ručit stát jako prostředník celospolečenské solidarity, nicméně v nichž tuto svou povinnost více či méně deleguje na jiné a relativně samostatné instituce, včetně institucí zcela soukromých. Bezpočet systémových problémů, s nimiž tyto oblasti dnes a denně zápásí, nesmí v obecném povědomí skrýt náboj dobré vůle a odpovědnosti, který v těchto sférách tradičně existuje, bez něhož by v nich asi vůbec nešlo dobře působit a jehož výsledky stěží mohou být v dohledné době oceněny vskutku tak, jak by zasluhovaly.

Jsou to naši vojáci, kteří jsou schopni obětovat své pohodlí a mnoho riskovat na některých nebezpečných místech dnešního světa, čímž za nás všechny demonstrují ochotu naší země nést spoluodpovědnost za mír a úctu k člověku v planetárním měřítku. Ale jsou to i ti vojáci, kteří slouží doma a jsou schopni vojnu chápat jako službu dobré věci a jako školu lidské solidarity, nikoli tedy jen jako specifický typ příležitosti trápit své bližní.

Jsou to policisté, státní zástupci a soudci, kteří se navzdory všemu nepříznivému, co jejich práci provází, od nedostatku lidí, peněz a technického vybavení až po zastaralá a těžkopádná pravidla, pokoušejí čelit kriminalitě v naší zemi, kriminalitě, která má dnes různé nové tváře, nebývával brutální i neobyčejně sofistikované.

Velmi důležitým projevem živého mravního vědomí a citění, smyslu pro lidskou pospolitost a solidaritu, jakož i pro bohatství lidských zájmů, je život spolkový, nadační, život nejrůznějších občanských sdružení a iniciativ, zkrátka všeho, co vzniká zdola a dobrovolně jako jeden ze způsobů sebestrukturace moderní společnosti. Říká se tomu též neziskový sektor a fungující a stabilní demokracii si bez této větve občanské společnosti nelze vůbec představit: nejen, že je důležitou, byť nepřímou zárukou politické stability, nejen že zprostředkovává žádoucí pluralitu a efektivnost přerozdělovacích procesů a vůbec péče o věci veřejné, nejen, že pomáhá mnoha lidem obohatit život tak, jak by to nikdy žádný stát sebestrukturace moderní společnosti. Říká se tomu též neziskový sektor a fungující a stabilní demokracii si bez této větve občanské společnosti nelze vůbec představit: nejen, že je důležitou, byť nepřímou zárukou politické stability, nejen že zprostředkovává žádoucí pluralitu a efektivnost přerozdělovacích procesů a vůbec péče o věci veřejné, nejen, že pomáhá mnoha lidem obohatit život tak, jak by to nikdy žádný stát sebestrukturace moderní společnosti.

Velmi důležitým projevem živého mravního vědomí a citění, smyslu pro lidskou pospolitost a solidaritu, jakož i pro bohatství lidských zájmů, je život spolkový, nadační, život nejrůznějších občanských sdružení a iniciativ, zkrátka všeho, co vzniká zdola a dobrovolně jako jeden ze způsobů sebestrukturace moderní společnosti. Říká se tomu též neziskový sektor a fungující a stabilní demokracii si bez této větve občanské společnosti nelze vůbec představit: nejen, že je důležitou, byť nepřímou zárukou politické stability, nejen že zprostředkovává žádoucí pluralitu a efektivnost přerozdělovacích procesů a vůbec péče o věci veřejné, nejen, že pomáhá mnoha lidem obohatit život tak, jak by to nikdy žádný stát sebestrukturace moderní společnosti.

Myslím, že by nebylo spravedlivé nezmínit se tu i o novinářích. Nejsou totiž mezi nimi zdaleka jen ti, kteří přísluší nějakým mocným skupinám, ani jen ti, kteří v honbě za bulvární senzaci jsou ochotni komukoliv ublížit, ale je mezi nimi i nemálo těch, kteří se navzdory všem rizikům, s nimiž je to spojeno, chtějí svobodně a nezávisle dobrat pravdy, včetně pravdy o těch nejtemnějších věcech. Tito lidé jsou nesmírně důležití: pomáhají nám zprostředkovat jednu z oněch fundamentálních hodnot či jistot, bez nichž lze opravdu těžko žít, totiž naději, že pravda zvítězí.

V naší zemi jsou téměř dva milióny podnikatelských subjektů. Skoro milión a půl z nich jsou soukromí podnikatelé hospodařící podle živnostenského zákona, přes sto tisíc z nich jsou soukromí rolníci, zbytek - menší sice počtem, ale významný samozřejmě svou velikostí - tvoří různé typy společností, včetně družstev. Kdo je z těchto dvou miliónů nejznámější? Samozřejmě to jsou velcí tuneláři, kteří za jedenáct let různými způsoby rozkradli majetek v řádu možná několika stovek miliard korun. Je to hrozná daň za naši transformaci a je otázka, do jaké míry byla tato daň nutná a do jaké zbytečná.

Já bych v tuto chvíli chtěl ale zdůraznit něco jiného: toto nebezpečné seskupení nejslavnějších tunelářů, falešných podnikatelů, mafiánů, bankovních kejklířů, či dokonce zločinců, kteří zneužili ve svůj veskrze osobní prospěch historicky naprosto nebyvalé příležitosti, kterou otevřela privatizace, nesmí zastínit zmíněné dva milióny podnikatelských subjektů, respektive ohromnou většinu z nich. Naprosto zásadní podmínkou trvalého úspěchu a obecné prospěšnosti podnikání - tohoto nejosvědčenějšího způsobu tvorby společenských hodnot - je totiž úzkostlivý respekt k psaným i nepsaným pravidlům hry a určitá podnikatelská kultura. Bez pravidel a hlavně bez niterného respektu k nim se dříve či později musí každé podnikání zhroutit do nesmyslu. Tento respekt je však - opět! - možný jen jako výsledek úcty k určitému mravnímu řádu. Naprostá většina lidí, kteří v naší zemi podnikají, tento respekt k pravidlům má, což dává její práci dobrý obsah a směr. O to důležitější je, aby na ně nepadal truchlivý stín našich mafiánských kapitalistů.

Na závěr se musím zmínit i o všech ostatních, tedy o miliónech lidí, kteří samostatně nepodnikají, ale jsou v zaměstnaneckém poměru u jiných. Tito lidé neměli a nemají právě na různých ustláno: kdekdo jim vysvětloval, že se musí naučit víc pracovat, že si musí utahovat opasky a že se nesmějí divit, stanou-li se náhodou nezaměstnanými. Myslím, že to ve velké většině chápali a své těžkosti statečně snášeli, dokonce i tehdy, kdy si opasky utahovali, jak se později ukázalo, v zájmu jakýchsi kont v daňových rájích, zakládáných na úkor smysluplného rozvoje podniků a odpovědného hledání trhů pro jejich výrobky. Bez dobré vůle, porozumění pro starosti země a trpělivosti, tedy opět bez určitého mravního povědomí, by se tito lidé asi bouřili víc. I jejich klidný postoj necht je tedy chápán jako doklad toho, že není vůbec nic ztraceno.

Dámy a pánové, milí spoluobčané,

přijímám jako vzácný dar osudu, že jsem vás mohl z tohoto místa pozdravit už podesáté a navíc v den, kterým jsme definitivně vstoupili do nového tisíciletí.

Přeji vám, abyste v tomto složitém a občas těžko pochopitelném světě nalézali hodně pevných bodů, o něž se můžete kdykoli opřít, i hodně laskavých lidí, na které se můžete kdykoli spolehnout, přeji vám mnoho radostných chvil i povznášejících zážitků, přeji vám úspěchy v práci i jistoty v životě, přeji vám naději, lásku a mír v duši!

Václav Havel

Česká televize se zmítá v revoluci

Regulérní válka vypukla na obou programech veřejnoprávní České televize (ČT). Za více než měsíc krize v ČT si znepřátelené strany vjely do vlasů natolik, že situaci musela mírnit dolní komora parlamentu. Ani poslanci však nezajistili klid v této veřejnoprávní instituci, kterou ročně proteče šest miliard korun. Znepřátelené strany na sebe navzájem podávají trestní oznámení, již měsíc se pomlouvají na obrazovkách ČT a navzájem si blokují studia, vysílací techniku a dokonce i přístup do budovy či na toaletu. Redaktoři zpravodajství jsou nuceni spát ve spacích pytlech na svém pracovišti a nedůstojně zřít provizorní WC v jedné společné místnosti, protože vedení televize je neprodyšně uzavřelo v jejich kancelářích. V ulicích měst se pravidelně schází osmdesátitisícové davy na podporu jedné strany, mezi veřejností kolují minimálně dvě petice na podporu všech zainteresovaných stran. Exředitel Hodač skončí na několik dní v nemocnici pro naprosté psychické vyčerpání, řada slovních potyček přeroste v pěstní vyřizování úctů. V počátku zcela opodstatněná a nevinná revolta proti nastupujícímu řediteli ČT přerostla v celospolečenskou a politickou krizi.

Vše začalo odvoláním ředitele ČT Dušana Chmelička a následným zvolením (za rekordně krátkou dobu - 18 hodin) ředitele nového. Rada pro Českou televizi si pro tuto funkci vybrala exšéfredaktora českého vysílání BBC Jiřího Hodače. Problematický na celé volbě byl fakt, že Hodač v létě musel

odejít právě z televize pro neshody s většinou zpravodajů. Redaktoři zpravodajství si tehdy na Hodače stěžovali, že protěže Klausovu ODS a snaží se zpravodajství ovlivňovat. Redakce zpravodajství také jako první vstoupila do vysílání České televize s prohlášením, že se od volby distancuje. Redaktoři požadovali, aby rada své rozhodnutí vzala zpět. Redaktoři Hodačovi řekli: Vaši volbu neuznáváme a nebudeme se s vámi bavit. A pak už to šlo ráz naráz. Revoltující redaktoři se uzavřeli ve vysílacích prostorách a vysílali svou verzi zpravodajství. Hodač nařídil místnost uzamknout a nepouštět nikoho ani ven ani dovnitř. Redaktoři tak zůstali odkázáni na pomoc zvenčí. Lidé jim přinášeli jídlo a pití, které redaktoři vytahovali v kýblech do uzamčené místnosti. Kvůli jedinému muži se schází na Václavském náměstí sto tisíc lidí. Žádají jedině: Hodačův odchod. Ředitel výzvu náměstí neuposlechl a mezitím jmenoval Hodač šéfem zpravodajství Janu Bobošíkovou, někdejší televizní moderátorku a později blízkou spolupracovnicí Václava Klause. Ta se několik dní pokouší sestavit vlastní redakci a vysílat vlastní verzi zpráv. Po necelém týdnu své úsilí vzdává. Vrcholné číslo předvedl Hodač den po Štědřím dnu, kdy na pár hodin úplně vypnul program České televize. Porušil tím tak několik zákonů České republiky. A tím si Hodač definitivně podřizil větev, protože tímto krokem proti sobě poštval zástupce čtyřkoalice a sociální demokracie, kteří později při dvacetihodinovém jednání parlamentu docílili Hodačovu rezignaci. Tyto strany také svorně odvolají radu pro Českou televizi. Oba spojenci se však rozejdou v rozhodující chvíli - těsně před přijetím nového zákona o ČT. ČSSD jej nakonec prosadí ve spolupráci s ODS, která dosud jako jediná hájila televizní radu i ředitele Hodače. Nový zákon smete později ze stolu senát, ve kterém má čtyřkoalice většinu. Obyčejný člověk se tak začíná zcela neorientovat v problému.

V současné době je situace v patové situaci. Zaměstnanci ČT jsou stále ve stávce. Ředitel Hodač sice rezignoval, ale jím dosazení lidé, včetně Bobošíkové, dál vládou Kavčím horám a podle stávkujících zaměstnanců tunelují veřejnoprávní televizi. Přijetí nového zákona, podle kterého se musí volit nová rada, aby ta mohla zvolit nového ředitele, je v nedohlednu. Poslanci ODS a ČSSD sice veto senátu přehlasují, ale proti zákonu se již vyjádřil prezident, který zákon pravděpodobně nepodepíše.

Kavčí hory tak pravděpodobně budou dál v rozkladu. Vládnout jim sice bude nové vedení, ale bez podpory českých politiků a hlavně proti vůli většiny zaměstnanců. Za měsíc války v České televizi je tak zcela zřejmá pouze ztráta, která za neodvysílanou reklamu v současné době činí 20 miliónů korun.

Několik článků z českého a zahraničního tisku na dokreslení situace kolem krize v ČT

Den staré zprávy? Omyl

Nejdřív zčerná obrazovka, ale za několik vteřin se přeče jen ozve známá znělka. Objevuje se moderátorka Dana Makrlíková ve žlutém kostýmu. Ve stejném, jaký si oblékla včera. Na pozadí je nápis "Události", ačkoli teď mají běžet "Zprávy". Něco nehraje. "Dobrý večer. První den nového tisíciletí pomalu končí, ale Události České televize právě začínají," říká moderátorka. Přitom jsou čtyři odpoledne, 2. ledna. Česká televize, respektive její část věrná řediteli Jiřímu Hodačovi, odvysílala den starou zpravodajskou relaci. "Došlo k technické chybě," komentovala vysílání den starých Událostí spolupracovnice ředitelky zpravodajství Dušica Zimová. "Máme málo kazet, technik prostě přetočil kazetu úplně na začátek, kde byly staré zprávy." Ani pět dní poté, co vysílací rada uložila Jiřímu Hodačovi, aby neprodleně obnovil zpravodajství České televize, jeho tým není schopen zprávy dodávat. Zprávy, které vysílá ředitelka zpravodajství Jana Bobošíková, nejsou vysílány naživo.

Hodači, odejdi! žádalo náměstí

Zhruba sto tisíc lidí přišlo na Václavské náměstí podpořit stávající redaktoři České televize, kteří odmítají uznat nové vedení televize v čele s generálním ředitelem Jiřím Hodačem a ředitelkou zpravodajství Janou Bobošíkovou. Domnívají se, že jejich jmenování je výsledkem politických tlaků na Radu ČT. "Odmítáme lež, Ne Bobovizi, Klaus na hrad Mírov," hlásaly transparenty nad hlavami lidí. Na improvizovaném pódiu se před demonstranty vystřídal řada umělců a sportovců (Hana Hegerová, Ludvík Vaculík, Michal Viewegh, Zdeněk Svěrák, Karel Smyczek, Jiřina Bohdalová, Štěpánka Hilgertová) i sami redaktoři České televize. V jejich vystoupeních vesměs zazníval hlavní požadavek: Jiří Hodač by měl co nejdříve odejít z funkce ředitele televize. "Nechceme pracovat pro žádnou politickou stranu. Chceme mít možnost dále dělat objektivní zpravodajství," prohlásila moderátorka Jolana Voldánová. Herec, moderátor a mluvčí iniciativy ČT - Věc veřejná Jan Kraus dokonce řekl: "Je na čase začít mluvit o předčasných volbách."

Redaktoři poslali k Bobošíkové zvěda

Redaktoři České televize, kteří protestovali proti metodám oficiálního Hodačova vedení, poslali do týmu ředitelky zpravodajství Jany Bobošíkové svého člověka vybaveného skrytou kamerou. Novinář David Garkisch zavolal Bobošíkové, že by pro ni chtěl pracovat. V jejím týmu strávil dva dny, natočil jednu reportáž. Celé angažmá však byla hra - reportér byl předem domluven, že zážitky zpracuje a předá protestujícím redaktorům České televize. Ti hodlají reportáž natočenou miniaturní kamerou odvysílat. Bobošíková celou dobu neměla tušení, že v jejím týmu někdo pracuje pro "druhou stranu". "To jsme v české žurnalistice ještě neměli. Je to velice neetické, když někdo jako dvouhlavý agent pro jednu stranu natáčí a pro tu druhou má na sobě skrytou kameru," říká předsedkyně etické komise Syndikátu novinářů Barbora Osvaldová. Podle ní je to důkaz toho, že oba "soupeři" v průběhu krize opakovaně překročili profesní a etická pravidla. Šéf publicistiky ČT Martin Mrnka si nicméně myslí, že vyslání utajeného reportéra do tábora protivníka neprofesionální nebylo.

MfD: Veřejné mínění na straně stávajících ČT

(ČTK) - Naprostá většina lidí si myslí, že krizi ve veřejnoprávní televizi nevyřešilo schválení zákona o České televizi (ČT) Poslaneckou sněmovnou, odstoupení generálního ředitele Jiřího Hodače ani odvolání Rady ČT. Naopak za vyřešenou považuje situaci jen osm procent občanů. Uvádí to dnešní Mladá fronta Dnes (MfD) na základě průzkumu, který pro list uskutečnila ke konci ledna 2001 společnost Median. Šetření se zúčastnil reprezentativní vzorek 538 respondentů z celé České republiky.

Za hlavní motiv stávky v televizi považuje 73 procent občanů to, co říkají televizní redaktoři, tedy obhajobu svobody slova.

Pro stejný počet respondentů jsou redaktoři i po vzpouře, které se účastnili, nadále důvěryhodnými novináři. Myslí si to podle průzkumu i zhruba polovina voličů ODS, která vzpouře tvrdě kritizovala.

S tím, aby redaktoři zpravodajství, kteří se zapojili do protestů, z televize odešli, souhlasí jen pětina dotázaných. Téměř pětina lidí také uvedla, že po událostech kolem televize by nyní volila jinou politickou stranu než v posledních volbách.

Zpravodajství ČT obstálo jako vyvážené u 55 procent diváků, 31 procent se naopak přiklonilo k názoru, že zprávy, ve kterých televize referuje sama o sobě, jsou tendenční. Zhruba 70 procent oslovených si však myslí, že nebylo správné, když se vedení televize ujal za podpory stávajících Ladislav Paluska, odvolaný odstoupivším generálním ředitelem ČT Jiřím Hoda-

čem.

Pokud jde o volbu Rady ČT, přiklonilo se jen 16 procent dotázaných k verzi obsažené v poslanci schválené novele zákona o ČT, podle které by o radních měla rozhodovat Poslanecká sněmovna. Větší podporu mají varianty neúspěšně prosazované čtyřkoalici: pro volbu sněmovnou a Senátem je 19 procent, rozšíření ještě o prezidenta by si přálo 28 procent respondentů. Více než třetina lidí si však myslí, že by se rada měla vybírat zcela jinak.

V otázce usnesení, že v České republice nebyla a není ohrožena svoboda slova, které přijala sněmovna, je poměr kladných a záporných názorů poměrně těsný. Podle průzkumu souhlasí s poslanci 46 procent lidí, naopak 54 procent by tento výrok nepodepsalo, píše MfD

Česká televize — věc veřejná.

Prohlášení 2000 slov v roce 2000

V uplynulých letech jsme poznali, jak cenná je svoboda slova a informací. Mezi sdělovacími prostředky největší vliv má Česká televize, protože není ani soukromá ani státní, je naše společná, platíme si ji. Do politického systému je zapojena tak, že parlament jmenuje Radu pro Českou televizi, která dohlíží na její hospodaření a jmenuje i odvolává jejího ředitele. Dle zákona do Rady ČT mají být voleny osobnosti představující významné názorové proudy české společnosti, "které nejsou svázány s činností politických stran, zejména pak: "člen Rady nesmí mít funkce v politických stranách nebo politických hnutích", ani nesmí působit v jejich prospěch při výkonu své funkce v Radě. Původním záměrem zákona o ČT bylo ochránit její veřejnoprávní charakter před vlivem politických stran. Opak se však stal pravdou. Při volbě či spíše jmenování poslední Rady ČT na jaře 2000 došlo k porušení tohoto zákona. Současná rada vznikla tak, že do ní poslaly své zástupce politické strany dle výsledků voleb v roce 1998 a ve shodě s opoziční smlouvou ČSSD a ODS. V poslední době považují politické strany svůj vliv na ČT za "normální", což se projevilo v mocenských zásazích při řešení konfliktu, ke kterému došlo v brněnském televizním studiu. Generální ředitel televize Dušan Chmelíček poslal do Brna revizní skupinu, která tam skutečně našla úmyslné hospodářské nepravosti, proto ředitel navrhl Radě aby odvolala brněnského ředitele Zdenka Drahoše. Místo toho rada ČT odvolala jeho (!), vyhlásila konkurs na nového ředitele, dala neuvěřitelně krátký termín k přihlášení a během několika hodin ze třiceti tří uchazečů jednoho vybrala. Bývalý ředitel Jiří Hodač si okamžitě vybral jako svého programového ředitele právě kritizovaného ředitele Zdeňka Drahoše.

Pracovníci ČT pocífuji tyto kroky jako útok na poslání televize i jako osobní ohrožení. V televizi začaly "normalizační" čistky a nám všem hrozí to, že se televize před volbami stane poslušným nástrojem těch lidí, kteří jsou právě u moci. Tuto obavu sdílají už i mnozí politikové, včetně tří desítek senátorů. Vznikla občanská iniciativa Česká televize- věc veřejná, která shrnuje názory dnes už desetitisíců občanů.

Tento problém se netýká pouze ČT či nějakých mocenských bojů uvnitř organizace, nejde o finanční nebo skupinové zájmy zaměstnanců ČT, jde o zkoušku toho, kam až jsou schopni politici zajít ve svých nátlakových metodách, jde o politickou aroganci, která spoléhá na nezájem a únavu části naší společnosti. Proto vznikl Petiční výbor České televize — věc veřejná, který bude připomínat tyto skutečnosti tak dlouho, než vláda, poslanci a Senát urychleně projednají nový zákon o ČT. Bez podpory naší veřejnosti se ale tato iniciativa neobejde!

Obracíme se i na Vás s touto informací a s názorem, že je třeba uhájit nezávislost naší televize. Jestliže s námi souhlasíte, doporučujeme Vám, abyste různými osobními způsoby (včetně nošení červenobílých stužek) tento náš postoj podpořili, zvláště pak prostřednictvím svých poslanců a senátorů, bez rozdílu jejich politické příslušnosti, kterým můžete věřit, že Váš názor budou hájit.

zkráceno

Dopis německého SPOLKU NEZÁVISLÝCH FILMAŘŮ a PRODUCENTŮ

Vážené kolegyně, vážení kolegové z České Televize,

s velikou úctou a okouzlením a také s trochou závistí sledujeme již po několik dní Váš odvážný boj za politickou svobodu Vašeho vysílače a za svobodu rozhlasového a televizního vysílání, jenž je ve vysoké míře věci ústavní. Úctu v nás vzbuzuje Vaše připravenost riskovat pro dosažení tohoto cíle také Vaše osobní a materiální zájmy. Se závistí hledíme do Prahy proto, že zde v naší zemi se kvůli strachu mnohých kolegu z materiálních postihů často bez odporu akceptují jinak nepřijatelné podmínky. Váš boj je pro nás výzvou. Dodává nám odvalu k tomu, abychom se silněji než dřív postavili i my proti postupné inflaci kulturního, informačního a vzdělávacího účelu veřejno-právní televize v Německu a abychom se s mnohem větší jistotou bouřili proti nepřijatelným obsahům. Jako největší spolek nezávislých filmařů a filmových producentů v Německu Vám přejeme především výdrž a Vaši vzpouře přejeme brzký úspěch.

Pak-li, že existuje možnost, jak Vás konkrétně podpořit, dejte nám prosím vědět.

Přijměte naši solidaritu.

Za představenstvo pracovní skupiny dokumentárního filmu
Thomas Frickel/ Peter Heller

MILOŠ FORMAN

Přátelé,

Já jsem nikdy nepochyboval o zdravém rozumu v Českých zemích. Už to, že jste v 89tém zvolili za svého prezidenta nikoli politika, ale spisovatele a filosofa, je toho důkazem.

Nevím jestli jste to věděli nebo jenom tušili, ale politiky si nesmíme pouštět příliš k tělu.

Na politiky si musíme dávat ještě větší pozor nežli na zloděje. Tuneláři, například, jsou bez ochrany politiků nemyslitelní. A navíc, zloděj nás může připravit o majetek, ale politik, který se nevyvedl, ten nás dokáže připravit, jak jsme poznali v době nedávno minulé několikrát na vlastní kůži, o lidskou důstojnost.

Celé minulé století bylo velikou školou pro občany Českých zemí. Byla to ta nejdražší universita života, ve které jsme se ocitli. Já chci ale věřit, že z této školy vyjdeme všichni hluboce poučení.

Demokracie je křehká a zranitelná, protože svoboda, kterou zaručuje, je nedělitelná a musíme ji neustále bránit před politiky, kteří by nám rádi vsugerovali filosofii: "Kdo chce s námi žít, musí s námi vést."

Bude to chtít hodně odvahy poslat do penze ty politiky, které tuneláři a normalizátoři zkorumpovali.

Ale na vaší straně je zdravý rozum a bohatá kultura a s nimi se dají dělat divy. Nenechte si tuto příležitost ujít. Zvolte si nové politiky, lidi s čistými rukama.

Tím netvrdím, že až se tito dostanou k moci, zůstanou jejich ruce čisté. Ale to nevadí. Již samo větrání je zdravější nežli zatuchlost statusu quo.

Děkuji vám.

Miloš Forman, leden 2001

Události a názory

Večer co večer se lidé shromažďují na Kavčích Horách, aby vyjádřili redaktorům zpravodajství ČT, uzavřeným od Silvestra na několika desítkách čtverečních metrů bez základního hygienického vybavení, svou podporu. Rozhodnutí o tom, že 80 procent diváků ČT na svých obrazovkách zpravodajství tohoto týmu neuvidí, je ale realizováno de facto na protějším kopci: na pracovišti Českých radiokomunikací na Strahově. Odtud jde televizní signál přes pozemní retranslační stanice do celé republiky. Tam sedí lidé, kteří podle pokynů ředitele Hodače-respektive manželů Bobošíkových, zařazují do vysílání místo pořadů z Kavek černou obrazovku se sdělením generálního

ředitele, že na vysílač nebyl dopraven autorizovaný signál a že orgány ČR tomu mají učinit přítrž. Když na to přijde, i na téměř čtyřicet hodin, jako se to stalo mezi vánocemi a Novým rokem poté, co Hodačovi lidé pochopili, že nahradit čtyři a půl hodiny živého vysílání ve všední dny se jim za současných podmínek, kdy jim vypovědělo poslušnost 76 procent zaměstnanců ČT, nemůže nikdy podařit.

Pracovníci radiokomunikací, kteří sedí na Strahově u zmíněného vypínače, musejí být ovšem obzvláště iniciativní: ostražitě vypnou všechno, co by být i jen vzdáleně mohlo zavánět, řečeno po hodačovsku- "neautorizovanou osobou". Včetně režisérů, když chtějí několika větami uvést své filmy, zařazené do vysílacího schématu. Pro zdejší mladou generaci je to vskutku názorné vyučování o tom, jak ve druhé polovině 20. století vypadal v této zemi rejstřík totalitních cenzurních praktik. Nechybí ani- jak to trefně formuloval Richard Falbr- "normalizační zprávy", vyráběné paní Bobošíkovou.

Jenže u moci nejsou Jakešovi soudruzi ani jejich pohrobci. U moci jsou už jedenáct let demokraticky zvolené parlamentní strany, které- tak zní prvoplánové vysvětlení současné krize kolem ČT - podlehly rok a půl před dalšími volbami pokušení získat veřejnoprávní televizi pro sebe a své partajní zájmy a dosadili do televizní šéfovské etáže svoje lidi.

Ve skutečnosti mohou být ovšem ve hře i zájmy zcela jiného druhu, a právě ty by vysvětlovaly nynější zvláštní horlivost Českých radiokomunikací. Ostatně tolik odlišnou- jak vědí pamětníci, například od srpna 68, kdy právě díky radiokomunikacím byl český rozhlas schopen vysílat autentické zpravodajství ještě celé dny po převálcování země sovětskými tanky.

Tentokrát ale nejde o ideály, nýbrž o miliardy: na prahu 21. století čekají českou televizní krajinu dramatické změny v důsledku digitální terestrické- tedy pozemní- televize, které bude evidentně patřit budoucnost. Kvůli stále ještě vysokým nákladům pro konečného uživatele na nové televizní přijímače a dekódery se sice s masovějším využitím digitálního signálu nepočítá u nás dřív než za deset let. Za kulisy ale probíhá lýtý boj už nyní. EU vydala směrnici, požadující od všech členských zemí přijetí odpovídajících standardů. Už za dva roky by se totiž měly na mezinárodní scéně koordinovat a rozdělovat kmitočty. K tomuto datu musí být připravena i ČR. Proto proběhl před časem tendr na šíření digitálního signálu ČT. Zúčastnili se ho zdejší držitelé licence na digitální vysílání, k nimž patří také České radiokomunikace. Skončily ale až na druhém místě za Telecomem. Příslušnou smlouvu ČT s Telecomem nechal bývalý ředitel Chmelíček vypracovat, ale už ji nestačil podepsat. Pro radiokomunikace, které na podzimním INVEXu, brněnském veletrhu počítačové techniky, už představily pilotní projekt digitálního televizního vysílání, se tak otevírá nová naděje: zrušit tendr a vypsát nový není ve zdejších zeměpisných šířkách věru nic neobvyklého. Ospravedlnění se vždycky najde: například v chystané hloubkové kontrole hospodaření ČT.

Získat právo šířit digitální signál veřejnoprávní televize bude totiž v digitálním televizním věku něco jako vyhrát ve sportce: Digitální televize s teoretickou možností stovek nových kanálů přinese explozi soukromých televizních stanic. Příjmy z reklam se tak rozdrobí a dramaticky poklesnou. Trvalé finanční zabezpečení bude skýtat pouze veřejnoprávní televize s koncesionářskými poplatky. Tady je nejspíš i klíč k horlivosti, se kterou stojí za nově jmenovaným generálním ředitelem televize bez televize zdejší mediální car Vladimír Železný. Ten poskytuje Hodačovi nejen zázemí u sebe na Barrandově: v předvánočním pořadu Volejte řediteli vysvětlit Železný národu krok za krokem, co by na Hodačově místě dělal,- aby o dva dny později Hodač jeho rad věrně následoval. Také nynější textová informace o neoprávněném signálu se jako vejce vejci podobá textu, které předloni v létě promítal na obrazovku Vladimír Železný, když o ni bojoval s Vávrovou ČNTS.

Železného péče o Jiřího Hodače má logiku: Za deset let, až

Česku digitální televizní věk, to bude mít divácky Nova nesrovnatelně těžší než dnes. Leda že by se její-eli podařilo do té doby ovládnout zdejší nevelké tele-npérium pokud možno celé. V čele s dojnou krávou veřejnoprávní televize.

2.1. 2000 Lída Rakušanová

Když Hodač vypnul televizi, měli ho odvézt ve svěřací kazajce, říká Ivo Mathé

Pane Mathé, současná krize v České televizi je interpretována mnoha způsoby. Podle jedněch ji zavinila ODS, která se pokusila ČT ovládnout. Druzí tvrdí, že jde o nelegální vzpouru zaměstnanců proti zaměstnavateli, podněcovanou čtyřkoalicí, která se jí snaží využít ke změně politických poměrů. "Zasvěcenci" jsou přesvědčeni, že se ve skutečnosti hraje o druhý kanál ČT; objevily se dokonce spekulace, že za vším jsou intriky šéfa Novy Vladimíra Železného. Jak to vidíte vy?

Nevím, oč tam šlo přímárně, ale dnes, kdy je ta hra rozehrána naplno, jde už asi o všechno, o čem jste se zmínil. O pracovněprávní konflikt, o boj politických stran o vliv v tomto médiu, o zájmy soukromých producentů... K tomu, co jste uvedl naposledy - tedy že jde o obrovskou intriku s cílem privatizovat jeden či oba vysílací okruhy ČT, a to dokonce možná i do rukou skupiny kolem Vladimíra Železného - musím bohužel říci, že tato hypotéza se mi nyní jeví jako nejpravděpodobnější. Samozřejmě to nemohu tvrdit s jistotou, ale od určitého okamžiku, dejme tomu od 27. prosince, kdy Jiří Hodač na 24 hodin přerušil vysílání, všechno ukazuje právě na tento scénář. Je zřejmé, že veškeré praktické kroky, které od té doby učinil, učinil na radu Železného a pod jeho kuratelou. Přitom není pochyb, že tyto kroky vedly k devastaci a k diskreditaci České televize a že pro ni mohou mít nedozírné ekonomické následky.

Naznačujete, že Železný si najal Hodače na odrovnání konkurence?

Takto zjednodušeně bych to nerad prezentoval; nikdy jsem nezastával názor, že dějiny lidstva řídí všemožná spiknutí. Proto jsem řekl, že nevím, co bylo na začátku - možné je i to, že pan Hodač byl zvolen ředitelem ČT zcela regulérně, bez vedlejších úmyslů. Nevím také, s kým vším vedl jednání Vladimír Železný... ale všichni víme, že je to neobyčejně výmluvný člověk, který je schopen přesvědčit kohokoliv o čemkoli. A že do této kauzy se vložil velice vehementně. Co ještě víme? Víme, že když ČT ztrácí inzerenty, jednoznačně to prospívá Nově a dalším soukromým televizím. Víme, že mnozí lidé odmítají platit koncesionářské poplatky, které tvoří základ příjmů veřejnoprávní televize, takže ČT se v dohledné době může ocitnout ve velice vážných finančních problémech. Do třetice víme, že někteří lidé - a není to zdaleka jen Václav Klaus - doporučují, geniální řešení: pojďme ČT zprivatizovat!

A proč vlastně ne? Nestačil by nám jeden veřejnoprávní kanál, řekněme v podobě dnešní "dvojky"?

Tohle jsme zkoušeli už v roce 1994, po nástupu Novy. Tenkrát jsme vysílali na jednom a půl okruhu, protože ten druhý nebyl plnohodnotný... a brzy jsme zjistili, že se řítíme do katastrofy v podobě obrovského odlivu diváků. Na to, abyste uspokojil všechny legitimní potřeby a zájmy divácké veřejnosti, jeden kanál prostě nestačí. Dnes se tvrdí, že funkci veřejné služby zajišťuje hlavně ČT 2 - ale dvojka by nebyla bez jedničky a jednička bez dvojky. To je komplementárně složený program.

První program ČT vysílá hlavně zábavné pořady, podobně jako komerční televize.

Za prvé, i zábavu lze dělat na různé úrovni. Za druhé, ČT 1 přece vysílá i řadu dokumentů, které v komerční televizi nevidíte ani náhodou. Za třetí, k základním pilířům veřejné služby patří zpravodajství, které se na dvojku prostě nevejde; zkuste mezi večerní zprávy vměstnat "jednadvacítku" a k tomu třeba ještě operu! Takových příkladů bych vám mohl uvést desítky.

Václav Klaus označil veřejnoprávní média za hybrid. Možná by neškodilo, kdybychom si ten pojem upřesnili. Veřejnoprávnost je výraz nešťastně převzatý z němčiny. V žádném z našich zákonů ho nenajdete. V § 2 zákona o ČT se uvádí: Česká televize plní svoje poslání službou veřejnosti.

Kdo je majitelem ČT?

Majitelem České televize je právnická osoba jménem Česká televize, která se ve svém konání pochopitelně musí řídit zákony.

Nevlastní jí stát, jenž svá vlastnická práva vykonává prostřednictvím Poslanecké sněmovny?

Ne, tak to není. ČT je zákonem založená instituce, která hospodáří se svým majetkem; stát za její hospodaření neodpovídá a ona za ně neodpovídá státu. Právě tohle, jak se zdá, není schopna pochopit většina našich politiků. Dokonce i pan Zeman tvrdí, že jako poslanec je jedním ze dvou set akcionářů ČT. Jenže Česká televize ani Český rozhlas nejsou akciovky, to je obrovský omyl. Sněmovna jako zákonodárný orgán stanoví způsob financování a kontroly ČT, ale poslanci nejsou ani jejími akcionáři, ani jejich zástupci. ČT vlastní sama sebe... podobně jako vysoké školy, které jsou podle nového zákona také vlastníkem majetku, s nímž nakládají. Ve světě tohle není nic neobvyklého, ale u nás stále spousta lidí nedokáže pochopit, že něco takového může existovat a že to může fungovat efektivně.

Sněmovna přece ČT kontroluje prostřednictvím Rady ČT...

Ne, to je zase nešťastná interpretace. Rada ČT není kontrolní nástroj Sněmovny, ta ji pouze volí, popřípadě odvolává. Rada je nástrojem veřejnosti, tedy televizních koncesionářů, kteří tu ČT z větší části platí. V morálním smyslu jsou jejími vlastníky oni.

Tim se snad konečně dostáváme k jádru věci. Souhlasíte s názorem, že k tomu, aby Rada ČT doopravdy zastupovala zájmy veřejnosti a nikoli zájmy politických stran, je třeba změnit zákon?

Víte, ten zákon o ČT z roku 1991 není tak špatný; špatné je, že tato Sněmovna nerespektuje jeho smysl... ten tolik vysmívaný duch. Tam se přece píše, že členové rady nemají mít vazbu na strany; kdyby se současní poslanci drželi této díkce, jako se jí drželi jejich předchůdci v roce 1992, nemuselo k tomuto konfliktu dojít.

Jenže to kdyby evidentně nefunguje. Právě proto se v novele, s níž v pátek (rozhovor se uskutečnil ve středu - pozn. A. K.) přijde do Sněmovny vláda, přesouvá právo navrhnout členy rady z poslanců na společenské organizace.

Já se obávám, že tenhle pozitivistický přístup, spočívající ve víře, že všechno vyřeší lepší zákony, je dost iluzorní; vždycky bude velice mnoho záležitostí na politické kultuře. Nepochybně o tom, že i ten nový zákon si strany vyloží podle svého. Co jim zabrání, aby si z těch stovek kandidátů, které jim navrhnou společenské organizace, opět nevybíraly své příznivce? A zase budeme tam, kde jsme teď. Jistou pojistkou by snad bylo, kdyby se nominace těch radních rozdělila mezi více subjektů: Sněmovnu, Senát a prezidenta. Ale v roce 1992 jsme žádný Senát neměli, a přesto ta první - Grygarova - Rada ČT byla složená ze skutečných osobností. Srovnajte si to s nynějšími radními, které podle politického klíče nadelegovaly partaje...

Co jste říkal počínání Jiřího Hodače a jeho ředitelky zpravodajství Jany Bobošíkové?

To byla série naprosto chybných kroků. Zpočátku - dejme tomu do 24. prosince - bych je ještě s troškou tolerance snad mohl označit jen za nešťastné. Zrušit zpravodajství a nahradit je produktem týmu amatérů, to už jasně hovořilo o manažerské neschopnosti. Vybrat si za své spolupracovníky nekomunikační lidi, kteří jsou motivováni hlavně touhou po pomstě, nebo - jako v případě toho nového finančního ředitele, kterého zřejmě doporučil Vladimír Železný - nedůvěryhodné lidi z podivných kruhů, vypovídá o ztrátě soudnosti. A vypnout 27. prosince celou televizi, to už byl úplně šílený krok. Vteřinu poté, co

to ten člověk udělal, ho odtamtud měli odvézt ve svěrací kazajce.

Kdo měl zasáhnout?

Rada ČT. Samozřejmě ho měla okamžitě odvolat. Jestli nepochopila, že pan Hodač tímhle počinem porušil všechno, co České televizi zákon ukládá, pak sama totálně zklamala.

Jak byste si na Hodačově místě počínal vy? Kdyby vás jmenovali ředitelem... a pak byste najednou zjistil, že vás vaši podřízení odmítají poslouchat?

Teď odpovím vašimi slovy: kdyby neexistuje. Já bych se prostě do té situace nemohl dostat; kdybych věděl, že mě tam lidé nechtějí, tak bych se o to místo vůbec neucházel. Přece tam nepůjdu s nimi bojovat a vyhazovat je!

Co kdyby vám teď to ředitelování nabídli?

Já nevím, jestli bych dneska vůbec něco takového přijal, protože ta situace se nesmírně pohnula. Ale kdyby to bylo 20. prosince, když byl zvolen Hodač, jsem si jist, že by mě nepotkalo to, co potkalo jeho. A to přesto, že jsem byl mnohem tvrdším šéfem, než kdy byl on. Tvrdost šéfa přece nespočívá pouze v tom, že někam přijdete a začnete rozdávat výpovědi. To je primitivismus.

V čem tedy spočívá?

V tom, že máte jasnou představu o podniku, který řídíte. Že máte jasnou vizi firemní kultury a že jste sám naprosto přesvědčen o správnosti kodexu, jehož naplňování vyžadujete od druhých. Podívejte se, já jsem přece také musel propouštět, protože ČT potřebovala razantní odtučňovací kúru, v průběhu několika let z ní odešlo okolo tisícovky lidí... Samozřejmě to bylo bolestné, ale mělo to jasné racionální důvody, které jsem se vždy snažil těm postiženým vysvětlit.

Mínulý pátek Poslanecká sněmovna přijala usnesení, jehož součástí je i požadavek na provedení forenzního auditu ČT. Co o tom soudíte?

Já myslím, že je to báječná myšlenka... pokud se jí podaří dobře realizovat. Je tu totiž jeden malý problém: Instituce, jako je veřejnoprávní televize, na rozdíl od podnikatelů, u nichž vystačíte s poměřováním nákladů a zisku, odevzdává za přijaté peníze produkt, který je dost obtížně změřitelný - veřejnou službu. Samozřejmě lze spočítat, kolik pořadů bylo vyrobeno a co jejich výroba stála; těžko už ale vyčíslíte, zda ty pořady byly dobré nebo špatné. Mluvit bez důkazů o miliardách, které televizi protékají bez užtku, o údajných úplatcích a přeplácených produkcích, to je velice snadné a také velice demagogické. Prostě vypustíte tu a tam nějaký smradlavý balónek, který pak sice splaskne, ale předtím zasmrdí... Podívejte se, všude pracují lidé - takže nevyklučují, že i v České televizi mohlo v některých případech dojít k určitým nesrovnalostem. Ale protože vím, za kolik se ty jednotlivé pořady dělají a jaká tam byla pevná finanční kázeň, jsem přesvědčen, že to mohou být jen naprosté malichernosti.

Nejevil byste pro ten audit větší nadšení, kdyby se týkal jen posledních dvou ředitelů? Koneckonců, vy sám jste přece po odchodu z ČT kritizoval hospodaření svého nástupce...

Jen ať to jde zpátky až do roku 1992 - já s tím nemám absolutně žádný problém! V průběhu těch šesti let, po které jsem stál v čele ČT, jsme měli auditů několik: firma, která v ČT prováděla hloubkovou analýzu v roce 1995, tomu věnovala plných šest měsíců. Navíc, Rada ČT několikrát zadala dokonce "audit auditu"... což znamená, že ten oficiální audit nechala překontrolovat dalším nezávislým auditorem. Vám se zdá, že pro ten nápad dostatečně neplanu; máte pravdu, ale jen částečně. Mně vůbec nevádí ten audit jako takový - co mi vadí, je to, když je požadován s postranními, politicky účelovými motivy. Obávám se, že v případě jistých lidí tomu tak je, že je to součástí jejich strategie, jejímž cílem je Českou televizi zdiskreditovat.

Proč?

Citoval jste Václava Klause, který nazval veřejnoprávní média hybridem. Bezpochyby to myslel pejorativně. Ano, veřejnoprávní televize není podnik stejného typu jako banky s dozorčími radami, v nichž často seděli lidé, blízcí panu profe-

sorovi. V tomhle hybridu to na rozdíl od těch bank fungovalo - neměl dluhy, nepůjčoval si peníze, i v nejhroších dobách dokázal vyjít s tím pakatelem, který dostával od lidí... Já si myslím, že pro některé lidi je hlavní motivace právě tohle: pošpinit tu instituci, poplavit onu zatím velice úzkou sféru společenských aktivit, která se vymyká jejich chápání a dokonce i jejich vlivu. Zda se jim to podaří, to záleží samozřejmě i na tom, kdo ten audit bude dělat. Pokud to bude seriózní firma, pak jsem přesvědčen, že se ukáže, že ČT byla výjimečně levný a výjimečně efektivní subjekt.

Sám jste řekl, že tu efektivitu nelze dost dobře změřit.

Teď mluvím o hospodaření s finančními prostředky. Pokud jde o "audit kvality", na ten není třeba najímat žádné firmy, protože si ho dnes a denně provádíme sami my, televizní koncesionáři. V tomto smyslu je televize jedním z mála subjektů, které ze svého konání skládají účet permanentně. A důležité je také to, že jako koncesionář přesně vím, kolik na ni přispívám. Víím, že mě měsíčně stojí 75 Kč, tedy 2,50 denně. Pokud za tuto sumu nedostanu výkon, který očekávám, mohu proti tomu protestovat.

Jak?

Například tím, že napíšu stížnost Radě ČT; ta je podle zákona povinna ji projednat. Ale dovozte mi ještě dovětek k té průhlednosti: Za devět let existence České televize ji koncesionáři zaplatili okolo 14 miliard korun, přičemž přesně vědí, co za to získali. Co získali za 150 miliard, které stála sanace bank? Kde ty peníze skončily? Vytvořily nějaké hodnoty - alespoň takové, jako je dokumentární film nebo opera? Ne, nevytvořily žádné hodnoty, jsou v něčích kapsách nebo v jaguárech. A to je samozřejmě strašná chyba všech těch, kteří při tom asistovali; nedivíme se, když se zdráhají připustit, že jini pracovali lépe.

Řekl jste, že veřejnoprávní média vadí politikům mj. tím, že se "vymykají jejich chápání a dokonce i jejich vlivu". Vraťme se tedy k politickým tlakům, které mnozí označují za základní příčinu nynější krize kolem ČT. V jednom rozhovoru jste potvrdil, že jste jim jako ředitel televize musel čelit i vy - a dokonce jste naznačil, že právě to, že jste jim odmítl podlehnout, bylo důvodem, proč vás Rada ČT po vypršení šestiletého funkčního období nahradila Jakubem Puchalským.

Myslím, že to skutečně byl jeden z důvodů mé nepřijatelnosti. Představte si, že vám takto komponovaná rada při konkursním řízení položí otázku: Dáte při výběru šéfredaktora zpravodajství na naše doporučení? Moje odpověď zněla ne - a vsadím se, že ti dva, mezi nimiž se nakonec rozhodlo, odpověděli ano.

Snažili se vás ovlivňovat sami politici?

Samozřejmě. Když dnes slyším, že ČT byla za mého ředitelování devótní vůči Václavu Klausovi, musím se usmívat; právě on na mne napsal nejvíc stížností. A nevyhnul se ani telefonátům. Ale s takovými věcmi prostě musíte počítat. Politické tlaky jsou všude na světě - televize, nejen ty veřejnoprávní, ale i ty soukromé, se snaží ovlivňovat každá vláda a každá politická partaj. Na vás je, jak budete reagovat: zda sklapnete kufry, nebo zda dál budete svou práci dělat tak, jak vám to diktuje zákon i vaše svědomí.

I ti, kteří si střeží svou nezávislost, ovšem mohou někomu stranit. Myslíte, že "vaše" ČT byla politicky nestranná a vyvážená?

Máte pravdu; nezávislost je chatrné a průstřelné slovo, určitě bude lépe, když budeme mluvit o nestrannosti. My jsme o ni tvrdě usilovali, ale na sto procent se nám to určitě nepodařilo. To ani není možné. I ve veřejnoprávních médiích přece pracují lidé, kterým neteče v žilách voda, ale krev - lidé, kteří mají své vlastní politické názory... Jasně že by je neměli promítat do své práce, to jsme se velice snažili uhlídat a myslím, že to na té obrazovce bylo vidět.

Já bych řekl, že na ni bylo vidět, že většina redaktorů nemá příliš v lásce levici.

Pokud je řeč o komunistech, připouštím, že ten váš dojem asi nebyl tak docela neopodstatněný. V případě sociálních

demokratů se ale musím bránit. Problém je v tom, že strany, které právě vládou, jsou vždycky v jisté mediální výhodě, protože právě ony nesou hlavní odpovědnost za rozhodnutí, která se dotýkají všech občanů. Takže není divu, jestliže se jim kamery věnují o něco více než opozici. Já vím, že sociální demokrata tím nesmírně trpěli, ale myslím, že zbytečně. Byli zastoupeni ve všech diskusních pořadech a velmi brzy jsme se naučili od nich vyžadovat i reakce na exekutivní rozhodnutí. Dnes jsou ve středu pozornosti pro změnu oni - a já za to současnou televizi nekritizuji. Tak to prostě chodí.

Pozoruhodné je, že události kolem České televize z nás učinily národ politologů a filozofů: Nejen poslanci a novináři, ale i docela obyčejní občánkové se doma při večerní přeu, co je důležitější - zda liteva zákona, nebo jeho duch. Ještě obecněji lze možná říci, že se tu náhle dostaly do konfliktu dvě hodnoty, jimiž se už jedenáct let všichni zaklínáme: demokracie a právní stát. Chtěl byste se k tomu vyjádřit?

Myslím, že v jedné odpovědi jsem se toho tématu už dotkl. Kdyby se ti, kteří vybírali Radu ČT, řídili úmyslem zákonodárce, tak by nikdy nedošlo k tomu, k čemu došlo. Nemluvě o tom, že v daném případě byla dokonce porušena i dikce zákona: když mi dovolíte použít příměru z jiné oblasti, řeknu, že byl vytunelován.

Já si teď zase dovolím být zaujatý a - po vzoru pana premiéra - i poněkud expresivní: Jistý poslanec v rozpravě ve Sněmovně opakovaně prohlásil, že zákon je vyšší hodnota než svoboda slova. Myslím, že takový výrok může vypustit z úst jen naprostý hňup. Souhlasíte se mnou?

Já jsem přesvědčen, že pan poslanec Kučera se mýlí.

Prezident Havel v dané souvislosti pravil: "Možná se v tomto případě postupovalo v souladu s literou zákona, ale proti jeho smyslu, proti jeho duchu, a to je nesmírně nebezpečné." Myslíte, že od něho bylo moudré, aby do věci takto vstoupil a vystavil se obvinění, že opět solidarizuje se čtyřkoalici?

Mně je líto, že se našlo tolik osob, včetně předsedy vlády, ochotných tak výrazně dezinterpretovat prezidenta republiky. Kdokoli tvrdí, že prezident vyzýval k porušování zákonů, posunuje jeho výrok zcela mimo rámec, v němž byl vysloven.

Když zmiňujete premiérovu reakci, ocitujeme si i ji: "Nikdo z nás, bý by to byla i hlava státu, kdo vyzývá k porušování zákonů, nemá podle mého názoru v české politice co dělat." Vnímáte to jako výzvu k prezidentově abdikaci?

Já mohu jen znovu opakovat, že tento výrok je postaven na jasné dezinterpretaci prezidentova prohlášení. A myslím si, že je velmi špatné, jestliže takto vysoce postavený politik dojde k tak velkému posunu ve výkladu. Dokonce bych řekl, že posun je v tomto případě slabé slovo - je to převrácení smyslu toho, co prezident řekl.

Mně ale připadá, že slova pana prezidenta si opravdu lze vyložit i tak, že nás nabádá, abychom smysl zákonů hájili i proti jejich liteře.

To je poněkud komplikovaný vzorec - nehledě k tomu, že obhajoba smyslu zákona vůbec není totožná s porušováním jeho litery. Ale každopádně: to, co prezident řekl, nebyla žádná výzva. Bylo to konstatování toho, co se stalo v konkrétním případě, s vazbou na konkrétní zákon. Interpretovat to jako výzvu - navíc výzvu k porušování zákonů - je zcela absurdní!

V prezidentově okolí jste největším odborníkem na televizi vy. Konzultoval s vámi své vyjádření?

K tomu vyjádření došlo při natáčení novoročního projevu, jemuž byl přítomen štáb ČT, štáb ČRo a jeden redaktor z ČTK. Bylo jasné, že z těchto tří zdrojů zazní otázka, co prezident říká současně situaci. Ano, mluvili jsme o tom a shodli jsme se, že nejrozumnější bude odpovědět jednou větou.

I ta ale stačila, aby se v tom konfliktu postavil na jednu stranu.

To už je zase interpretace. I když připouštím, že v době, kdy pan prezident tu větu pronesl - bylo to 27. prosince, potě, co pan Hodač už několikrát přerušil zprávy, popřípadě je nahradil oním paskvilem - měl k tomu, aby řekl, co řekl, o důvod víc.

Nepřipadá vám nebezpečné, když se dlouhodobý konflikt mezi prezidentem a dalšími dvěma ze čtveřice nejvyšších ústavních činitelů vyostřuje v situaci, kterou někteří lidé i bez toho označují za předrevoluční?

Pokud se k té otázce mám vyjádřit jako občan, odpovídám, že se mi žádné vyostřování situace nelíbí. Teď jde ale o to, kdo ten konflikt vyostřuje? Sám víte, že reakci předsedy Poslanecké sněmovny na jakýkoli prezidentův výrok lze snadno anticipovat; je prakticky jisté, že bude negativní. Od jisté doby lze totéž očekávat i od premiéra. Sotva můžete říci, že by prezident republiky byl příliš medializovanou osobou; i když ale nepofádá každý den tiskovky, k věcem, které pokládá za důležité, se samozřejmě vyjadřuje. S vědomím, že na každé jeho vystoupení minimálně ti dva zmínění pánové zareagují - sportovní terminologii řečeno - kontradrajvem. Tahle eskalace v interstatutárních vztazích rozhodně není nic pozitivního a já se z ní přirozeně neraduju. Na druhé straně vím, že v parlamentních demokraciích tento jev není ojedinělý; k podobným přestřelkám dochází skoro ve všech.

Ivo MATHÉ, nar. 18. 5. 1951 v Praze. V r. 1976 promoval na pražské FAMU (obor filmová a televizní produkce). V době před studiem a v letech 1976-90 vedoucí výrobního štábu v Československé televizi. V letech 1990-91 šéfproducent uměleckých pořadů ČsT. 1992-98 generální ředitel České televize. Od r. 1990 pedagog na FAMU. Od dubna 1998 zástupce vedoucího a od ledna 1999 vedoucí Kanceláře prezidenta republiky. Ženatý.

Joschka Fischer a dnešní Unie

Doznání Joschky Fischera v německém Spolkovém sněmu, že patřil k militantní levici, navázalo v jednom bodě na nedávnou sněmovní rozpravu o České televizi. Čeští poslanci totiž projevovali nejen různé chápání vlivu politických stran na veřejnoprávní média, ale i různá pojetí demokracie a občanské společnosti a také různá hodnocení řádu a pořádku. V Praze, ohrožené neúctou vůči státní a hlavně stranické autoritě, byla logicky "maoistická revoluce" odmítnuta důrazněji než v Berlíně, kde se odsuzovalo spíše násilí. Horší je, že nespravedlivý pohled tu přišel z nečekané strany. Pro mne jako účastníka někdejšího čs. studentského hnutí a přímého pozorovatele protestů v roce 1968 ve Francii, Polsku a Německu bylo vždy samozřejmé, že evropská demokratická pravice, zvláště konzervativní, se snaží vliv studentského hnutí 60. a 70. let bagatelizovat a popírat jeho demokratickou souvislost s čs. jarem roku 1968. Levicové strany, už vzhledem k počtu svých současných představitelů, kteří se tehdy studentského odporu účastnili, bývají k němu vstřícnější. A tradičně i k čs. jaru 1968. Ostatně nám po dvacet let evropská socialistická levice, a také nestalinští marxisté, němečtí zelení, exkomunisté, ba i některé komunistické strany pomáhali v odporu vůči normalizačnímu režimu mnohem více než evropská pravice. Odsudek studentské revolty roku 1968 poslancem Milošem Zemanem zamrzí tedy jen proto, že je předsedou ČSSD, která je členem Socialistické internacionály. Jinak jsou pamětníci už zvyklí na ahistorický a nepravdivý názor, že po "demonstracích nic nezbylo". Názor ne nepodobný odsudku obrodného procesu z čs. roku 1968. Při kritice Zemanova omylu je však třeba říci i to, že kulturní revoluci nevymyslel Mao, nýbrž Marx. Hodnotit čínskou kulturní revoluci včetně jejích zločinů a ohromných společenských škod nyní nebudu, ani genocidu v Kambodži, spáchanou jménem maoismu. Avšak květen 1968 nebyl maoistickou kulturní revolucí, jak tvrdí Zeman. Spojením studentů a dělníků se protestní akce rozvinuly v celé Francii do mohutného sociálního hnutí a do generální stávky, která otřásla kapitalistickými poměry. Právě tyto události přispěly ke vzniku nové Francouzské socialistické strany (1969) a později i vládní odpovědnosti této strany za správu země (1981). Studentské hnutí však nebylo jen ve Francii. Z akcí Socialistického německého studentského svazu vede vývoj nejen k terorismu Frakce rudé armády, nýbrž i ke

straně Zelených, a hlavně k vyrovnání se mladých Němců s odpovědností jejich rodičů za podporu nacismu. To by mohla českým sociálním demokratům vysvětlit celá generace Joschky Fischera. I u nás žijí lidé se zkušenostmi z oné doby, ze všeobecně známých osobností například Karel Kovanda, Jan Kavan nebo Jaroslav Bašta. Nikdo z nich se, pokud vím, nikdy nehlásil přímo k maoismu. Ale co kdyby? Studenti ve Francii, ale i v Německu, Itálii, Polsku, Jugoslávii, Československu a v Mexiku a Japonsku vycházeli z antiautoritářství, společenské samosprávy, demokracie přímé i demokracie rad pracujících, a samozřejmě z tradičního i moderního marxismu, včetně trockismu. A také z anarchismu, frankfurtské školy, Marcuseho, Che Guevary, jistě i maoismu v jeho spontaneistické podobě. Zemanem zmiňovaný Daniel Cohn-Bendit, dnes poslanec Evropského parlamentu a náměstek starosty Frankfurtu nad Mohanem za Zelené, byl pro nás symbolem boje proti xenofobii. Několik set tisíc lidí v Paříži na Elysejských polích tehdy skandovalo Všichni jsme němečtí Židé!, reagující na časopis La Minute, který se snažil Daniela diskreditovat tím, že "je německý Žid". Ano, studentské hnutí bylo poraženo, ale kapitalismus se už nikdy nevrátil do starých kolejí, francouzská a západoevropská demokracie pod vlivem těchto událostí prohloubila ochranu lidských práv, také sociálních. Ale hlavně: mladým Francouzům se během dalších let podařilo překonat antigermánskou fobii; dnešní Němci střední a mladé generace jsou díky vývoji v tehdejší NSR většinou programově antinacističtí; občané obou zemí začali prosazovat kvalitativně jiné spojení než jen to Klausovo a Thatcherové, tedy čistě obchodní a celní. Jedním z nepopíratelných zdrojů dnešní Evropské unie je francouzský květen a červen roku 1968 a německé studentské hnutí.

(Autor se účastnil studentské revolty v roce 1968) Petr Uhl

Der Spiegel: Spor o ČT nese znaky staré české frašky

(ČTK) - Svým protestem získali redaktoři České televize celosvětovou pozornost. Drama o chrabrych novinářích a despotických šéfech však nese rysy staročeské frašky, napsal ve svém dnešním čísle německý týdeník Der Spiegel.

Autoři Renata Hanušová a Walter Mayr v článku nazvaném Zrození hrdinů nad Vltavou charakterizují scénu kolem zpravodajské budovy ČT na Kavčích horách jako "přetaženou" bojovou hru, podtrženou vojenskými maskovacími kalhotami mluvčího stávkujících redaktorů Adama Komerse na jedné straně a šerifskými hvězdami na uniformách "ředitelské" ostrahy budovy na straně druhé. Tradiční hradbu redakčních kolegů za hlasateli "povstaleckých" zpráv přirovnává týdeník "komandu Sandinistů v zádech rukojmích z řad Contras".

Na otázku, zda jmenování ředitele podezíraného z vazeb na předsedu ODS Václava Klause stálo za "zinscenování vzpoury takového kalibru", odpovídá chartista Jan Urban, který "povstalec" na místě podporuje, přestože "už zažil horší útoky na svobodu tisku". Redaktoři "byli všichni tak mladoučtí, když sem nastoupili. Oni tu krizi prostě potřebovali," cituje Der Spiegel Urbana.

"Krise je zjevná. Její důvody nikoli," konstatuje list a připomíná spekulace kolem údajné vzájemné nelásky mocenského trojúhelníku Václav Klaus, Václav Havel a Miloš Zeman. "Pan Klaus a pan Zeman se navzájem trpí z politického rozumu a společně opovrhují novináři, kteří jejich nechutný poměr (daný opoziční smlouvou) popisují," píše list.

Hodač však krizi nezavinil, nanejvýš způsobil. Jeho rázný postup mu v ČT udělal málo přátel, když "coby šéf redakce zpravodajství vyhodil nekompetentního kolegu a jako ředitel pak rozdal výpovědi dvěma tučtům redaktorů", míní Der Spiegel. Ptá se pak, zda to postihlo skutečně "bojovníky za svobodu slova" a nechá odpovídat šéfredaktora Listů Václava Žáka, podle nějž po roce 1989 nabraní 20letí redaktorů "nejprve byli proti komunismu a proto podporovali Havla", pak chráníli

"thatcheristu" Klause kvůli rychlé cestě ke svobodě a blahobytu, a nejspíše po roce 1998, když Klaus napomohl svému rivalovi Zemanovi do premiérského křesla, "nastal v redakci nový obrat k opoziční čtyřkoalici".

Vyvážené zpravodajství podle kritiků nikdy (v ČT) nebylo, konstatuje list a cituje profesora žurnalistiky Jana Čulíka, podle nějž redaktoři "celé roky nebyli schopni kritické analýzy vůdčích politiků", a nyní se pokoušejí změnit "vnitřní pracovní spor v politickou krizi" a podařilo se jim vytvořit dojem, "jako by šlo opět o listopad 1989".

"Tato krize vypovídá více o národu než o televizi," míní Der Spiegel s tím, že demonstrace na Václavském náměstí "byla v mnohém jako za časů revoluce, nyní ale šlo o vzpouru proti novým technokratům, nikoli starým komunistům". "Obvykle cizelérsky přesně formulující prezident Havel se v tomto případě nezfekl velkého kalibru a přirovnal jmenování Hodače k převratu vedenému komunisty v roce 1948. Ve spontánním zrození nových hrdinů nad Vltavou, v odporu televizních redaktorů proti systému vidí obnovu své vize občanské společnosti. Bylo by krásné, kdyby tomu tak bylo," píše list.

"Havlovi intimní nepřítel Zeman a Klaus, přívrženci stranické demokracie, která by dala slovo občanům jen jednou za čtyři roky, mezitím dělají vše pro uhašení planoucího hněvu lidu. Měl by být přijat nový mediální zákon, nejraději ještě tento týden, televizní rada by měla být nezávislejší na stranách. Měla," konstatuje Der Spiegel.

V závěru cituje názor Jiřího Dienstbiera, že "pravicový bolševismus" patří k dědictví starého režimu, a Adama Komerse, který doufá, že nynější krize kolem ČT snad "přivede nové lidi do politiky, jako tenkrát Havla".

ik mik xkp

PRAHA 23. ledna (ČTK) - Prezident Václav Havel podepsal novelu zákona o České televizi (ČT). Zákon, který dnes schválili poslanci, však začne platit až dnem vyhlášení, tedy v okamžiku, kdy vyjde ve Sbírce zákonů. Kromě prezidenta připojil svůj podpis pod zákon předseda Poslanecké sněmovny Václav Klaus a ještě ho musí podepsat premiér Miloš Zeman. ČTK o tom informoval Havlův mluvčí Ladislav Špaček.

"Pan prezident připojil k podepsanému zákonu dopis adresovaný předsedovi Poslanecké sněmovny," dodal mluvčí. V něm vyjádřil své výhrady vůči zákonu.

V dopisu, jehož kopii má ČTK k dispozici, Havel mimo jiné uvádí, že zákon podepsal pouze kvůli vyhocené situaci v České televizi. "Za normálních okolností bych ho vrátil Poslanecké sněmovně zpět k projednání," píše. Zákon je podle prezidenta rozporuplný. Na jedné straně zavádí velmi přínosné prvky, jako je například nominace členů Rady ČT z řad reprezentantů mnoha názorových proudů, princip rotace členů rady a podřízení hospodaření ČT režimu veřejných zakázek. Na druhé straně má zákon podle Havla řadu konceptních a právních chyb. "Za konceptní chyby zákona považují zejména fakt, že zákon nerozdělil pravomoc volit Radu ČT na obě komory parlamentu," uvedl prezident. Havlovi se také nelíbí, že takzvaný Kodex ČT, který má podle něj zásadní vliv na televizi, bude schvalovat Poslanecká sněmovna.

"Třetí konceptní chybou zákona je vznik dozorčí komise, která se vytváří jako poradní těleso pro potřeby Rady. Toto opatření považují za další zpěchlednění orgánů dohlížejících na činnost ČT," poznamenal prezident. Za chybu Havel považuje i to, že postupy při kontrolní činnosti komise nejsou nijak regulovány. To může podle něj v budoucnosti vést k mnoha konfliktním situacím. Zákon navíc podle prezidenta v textu používá neurčitou terminologii.

Za zásadní nedostatek Havel označil to, že volba prozatímního šéfa ČT je vázána na odvolání generálního ředitele televize. Není podle něj vyřešena situace, kdy ředitel sám na funkci rezignoval. "Nejsem si zcela jist, zda za těchto okolností nebude opět snaha oddalovat zvolení prozatímního ředitele s poukazem na nemožnost splnění podmínky odvolání," dodal Havel.

Prezident proto Klause v dopise požádal, aby poslanci zvážili jeho argumenty a později změnili celý zákon. "V tomto smyslu se rovněž obrátím na vládu," uvedl na závěr listu Havel.

Sněmovna dnes podle očekávání odmítla pozměňovací návrhy Senátu a schválila vlastní znění novely zákona o ČT. Novela má dolní komoře umožnit, aby dočasně převzala pravomocí Rady ČT a zvolila prozatímního ředitele veřejnoprávní televize. Zákon prosadili poslanci ODS a ČSSD. Politikům čtyřkoalice KDU-ČSL, Unie svobody, ODA a DEU se však rozhodnutí sněmovny nelíbí. Jsou přesvědčeni, že vliv politických stran na veřejnoprávní televizi přijetím novely ještě vzroste.

Šéf Sudetoněmeckého landsmanšaftu Bernd Posselt obvinil

českého premiéra Miloše Zemana z neochoty zabývat se "sudetoněmeckou otázkou". Zeman během pobytu v Mnichově i v rozhovoru pro list *Süddeutsche Zeitung* označil problém "politicky za uzavřený", a to včetně majetkových otázek.

Posselt v prohlášení vydaném včera Zemanu kritizoval nejen za to, ale i kvůli faktu, že se zároveň odvolal na setkání s kancléřem Gerhardem Schröderem v roce 1999. Český premiér tehdy označil Benešovy prezidentské dekrety o vysídlení a vyvlastnění Němců za "vyhaslé", načež ho kancléř ujistil, že jeho vláda nebude vůči ČR vznášet majetkové nároky. Posseltova včerejší kritika míří i na kancléře: "Všemi politickými a právními prostředky se musí vyjasnit, zda pan Schröder nadále rozsáhle nepoškozuje německé zájmy a právní stanoviska". Fakt, že česká vláda nadále považuje zmíněné otázky za vyřešené, znovu Zeman potvrdil: "Naším partnerem v záležitostech majetkového vyrovnání je spolková vláda. S kancléřem této vlády jsem se již v březnu 1999 dohodl, že majetkové záležitosti mezi ČR a SRN jsou uzavřené," řekl Právu premiér. Dodal, že s úsměvem sleduje tvrzení některých politiků a novinářů, kteří si myslí, že jeho lednová návštěva v Bavorsku tyto nároky znovu otevřela. "Jednal jsem tam i o příhraniční spolupráci a jednoznačně říkám, že si přeji, aby se této spolupráce zúčastňovali i naši bývalí spoluobčané," doplnil Zeman. Z vládních kruhů se Právo dozvědělo, že Zeman svůj postup při jednáních v Bavorsku s nikým nekonzultoval. Prezident Václav Havel uvedl na otázku Práva, že zatím s premiérem Zemanem o jeho návštěvě Bavorska nehovořil a ví o ní pouze z tisku. Na tom, co ale ví, nevidí žádný důvod o Zemanově cestě jakkoliv pochybovat.

(rob)

Patří Benešovy dekrety na smetiště dějin?

Dekrety prezidenta Československé republiky Edvarda Beneše podepsané za války a krátce po ní mají být tématem chystané debaty českých a rakouských expertů o společné minulosti, i když požadavky na zrušení dekretů se ozývají mnohem víc z Německa.

Koncem listopadu opakovala tento požadavek část poslanců CDU a CSU ve Spolkovém sněmu jako podmínku před vstupem ČR do EU. Místopředseda Evropského parlamentu za bavorskou CSU Ingo Friedrich nedávno na každoročním shromáždění Němců pocházejících z Mariánských Lázní prohlásil, že "Benešovy dekrety patří na smetiště dějin". V podobném duchu se několikrát vyjádřil také bavorský premiér a šéf CSU Edmund Stoiber, naposledy 11. května na loňském Sudetoněmeckém dnu v Norimberku. Sudetoněmecký landsmanšaft (SL), který sdružuje asi sto tisíc ze dvou a půl až tří milionů Němců odsunutých po válce z ČSR, viděl od svého založení počátkem 50. let v dekretech hlavní překážku své snahy o revizi výsledků druhé světové války. Proto usiluje o zrušení dekretů a je v tom podporován zejména bavorskou CSU, která nad odsunutými Němci vyhlásila svůj patronát. Likvidace dekretů

má především umožnit znovuzískání konfiskovaného majetku a návrat na české území. Landsmanšaft prosadil loni v Evropském parlamentu (EP) rezoluci žádající zrušení některých dekretů, protože prý jsou v rozporu s lidskými právy. Skupina poslanců CDU a CSU využila tehdy skutečnosti, že v EP byla přítomna jen malá část poslanců, a rezoluci nechala schválit. Podobný dokument přijal rakouský parlament a loni pověřil nově ustavenou vládu kancléře Wolfganga Schüssela, aby v rámci jednání s ČR o minulosti položila na stůl i problém dekretů. A to přesto, že při čs.rakouském ujednání z roku 1965 a ve smlouvě z roku 1974 se Vídeň zavázala, že nebude uplatňovat žádné nároky odsunutých Němců, kteří se po válce stali rakouskými občany, Německý Spolkový sněm odmítl loni 9. června návrh usnesení předložený frakcí CDU/CSU, v němž stálo, že usmíření s ČR bude vázáno na "uznání bezpráví při vyhnání sudetských Němců" a na zrušení čs. prezidentských dekretů. Místopředsedkyně parlamentu Antje Vollmerová (Zelení) tehdy obvinila iniciátory, že chtějí zatěžovat česko-německé vztahy problémy z minulosti, a poradila odsunutým, aby své organizace přeměnili na kulturní svazy. Kancléř Gerhard Schröder k problému prohlásil již při loňské květnové návštěvě českého prezidenta Václava Havla v Berlíně, že minulost je pro něj již uzavřena a že dekrety nejsou překážkou pro přijetí ČR do Unie.

Jan Kovařík

Během pěti let 141 dokumentů

V době od 21. července 1940 do 28. října 1945 (kdy se ujalo mocí Prozatímní národní shromáždění) podepsal prezident Beneš celkem 141 dekretů, z toho 43 v zahraničí a 98 na osvobozeném území ČSR. Dekrety představovaly jedinou možnost přijímat rozhodnutí s mocí zákona, protože německou okupaci byl znemožněn výkon veškeré státní moci, včetně moci zákonodárné. Tímto způsobem postupovaly i jiné státy okupované Německem. Ústavním zákonem z 28. března 1946 byly Prozatímním národním shromážděním dekrety schváleny a prohlášeny za zákony: "Veškeré dekrety prezidenta republiky jest považovati od jich počátku za zákony, ústavní dekrety buďtež považovány za zákon ústavní."

Británie uznala exilovou vládu 9. července 1940 se v Londýně ustavilo státní zřízení ČSR, které tvořili prezident republiky, vláda a od 21. července 1940 Státní rada, která byla téhož dne ustavena ústavním dekretem prezidenta republiky č. 1 "jako poradní sbor prezidenta republiky a jako pomocný kontrolní orgán v rámci zatímního státního zřízení Československé republiky". Téhož dne oznámil britský ministr zahraničí Halifax prezidentu Benešovi, že britská vláda uznává čs. vládu a navazuje s ní styky. Dekrety už nyní vesměs nemají aktuální právní význam, protože buď již přestaly platit, nebo již byly realizovány a dnes je nelze a ani není zapotřebí uplatňovat, konstatuje právní expert Pavel Winkler. Dodává však, že jejich zrušení by bylo bez právního účinku a znamenalo by vážnou újmu důsledně střežené právní kontinuity Československa od roku 1918, kterou ve smlouvách uznalo i Německo.

Tři horká témata

Kritika landsmanšaftu a jeho patronů směřuje zejména proti těm dekretům, které zakotvily poválečné uspořádání na základě výsledků války a v souladu s rozhodnutími a dohodami vítězných států protihitlerovské koalice. Tyto dekrety se týkají:

- * trestání některých zločinů za zvýšeného ohrožení republiky,
- * státního občanství Němců a Maďarů,
- * konfiskace a znárodnění majetku bez náhrady.

Potrestání zločinů se týkají dekrety č. 16 (tzv. velký retribuční dekret), 17 a 138 (malý retribuční dekret) z roku 1945, které nerozlišují pachatele podle státní příslušnosti či národnosti a nespočívají na kolektivní vině. Státním občanstvím se zabývá dekret č. 33 z 2. srpna 1945, který souvisí s rozhodnutím

Postupimské konference o odsunu Němců: "Českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství." Konfiskace a znárodnění majetku osob německé národnosti se uskutečnily podle dekretů č. 5 z 19. května 1945, č. 12 z 21. června 1945, č. 22 z 20. července 1945, č. 50 z 11. srpna 1945 a č. 108 z 25. října 1945. Opatření se vztahovala nejen na Němce a Maďary, ale i na další osoby, při čemž byly stanoveny výjimky pro ty z řad obou národností, kteří byli obětí perzekuce, zúčastnili se aktivně boje za osvobození ČSR či se neprovinili proti českému a slovenskému národu.

V souladu s dohodami

Konfiskační opatření byla v souladu s Postupimskou dohodou a z ní vycházející Pařížskou reparační dohodou z 21. prosince 1945. V ní se praví: "Každá signaturní vláda si ponechává formou, již si sama zvolí, německý nepřátelský majetek v její pravomoci, nebo bude jím disponovat takovým způsobem, aby se nemohl vrátit do německého vlastnictví nebo pod německou kontrolu, a odečte tento majetek od svého podílu na reparacích." Na čs. návrh bylo přijato i ustanovení, podle něhož se neodpočítává z reparací majetek, "který byl vlastnictvím země, jež jest členem Spojených národů, nebo jejích příslušníků, kteří nebyli příslušníky Německa v době anexe této země nebo její okupace Německem nebo jejího vstupu do války". Dekrety jsou nedílnou součástí českého právního řádu a cílem jejich zpochybnování je podle odborníků na mezinárodní právo snaha zpochybnit poválečné uspořádání.

O odsunu Němců z ČSR se rozhodlo v Postupimí

Nejvyšší představitelé tří vítězných velmocí z druhé světové války - Spojených států, Sovětského svazu a Velké Británie - po jednání o podobě poválečného míru podepsali 2. srpna 1945 v postupimském zámečku Cecilienhof Postupimské komuniké, které mělo charakter mezinárodní smlouvy. Dokument byl vydán i jménem šestadvaceti států Spojených národů bojujících proti hitlerovskému nacismu a japonskému imperialismu, tedy i jménem Československa. Obsahoval také rozhodnutí o vysídlení německého obyvatelstva z Polska, Československa a Maďarska. Německo je právně Postupimí vázáno, protože v květnu 1945 přestalo existovat jako stát a až do ustavení Spolkové republiky Německo v roce 1949 jeho jménem jednaly vítězné mocnosti. Ve XIII. kapitole Postupimské dohody je usnesení o odsunu Němců: "Konference dospěla k této dohodě o odsunu Němců z Polska, Československa a Maďarska: Tři vlády prozkoumaly tuto otázku po všech stránkách a uznaly, že německé obyvatelstvo nebo jeho složky, které zůstávají v Polsku, Československu a v Maďarsku, bude třeba odsunout do Německa. Jsou zajedno v tom, že jakýkoli odsun musí být prováděn spořádaně a lidsky. Protože by příliv velkého počtu Němců do Německa zvěšil břemeno, které již doléhá na okupační úřady, soudí, že tento problém by měla zkoumat především kontrolní rada a přihlížet zvláště k tomu, aby tito Němci byli spravedlivě rozděleni mezi jednotlivá okupační pásma... O tom se současně uvědomují československá vláda, polská prozatímní vláda a kontrolní komise v Maďarsku se žádostí, aby zatím zastavily další vyhošťování, dokud zúčastněné vlády neprozkoumají zprávy svých zástupců v kontrolní radě." O vysídlení Němců z ČSR tedy byla čs. vláda informována, sama o tom nerozhodovala. Zodpovídala ale za způsob realizace usnesení z Postupimí. Proto neexistuje žádný prezidentský dekret nařizující odsun Němců. Zmíněná kontrolní rada vypracovala plán odsunu, který měl skončit do července roku 1946 a podle něhož mělo být z ČSR odsunuto 750 tisíc Němců do sovětského okupačního pásma a 1,75 miliónu do pásma amerického. (řik)

Jde o normy tvořící protiklad nacistického práva

PROFESOR ÚSTAVNÍHO PRÁVA Z UNIVERZITY KARLOVY VÁCLAV PAVLÍČEK PRO PRÁVO O DOKUMENTECH HLAVY ČS. STÁTU:

Na loňském shromáždění Němců pocházejících z M. Lázní prohlásil místopředseda Evropského parlamentu z bavorské CSU Ingo Friedrich podle zpráv tisku, že "Benešovy dekrety patří na smetiště dějin". Co o tom soudíte?

Některí autoři takových výroků vědí, co to dekrety prezidenta Beneše jsou, jiní ne. Dekrety tvořily soubor právních norem, který byl vytvářen od počátku boje proti nacismu v zahraničí až do října 1945 a tvořil protiklad k nacistickému právu, které na tomto území působilo. Co tedy mělo po válce platit? Předpisy nacistické, založené na rasovém principu, nebo ideje obsažené v ústavním dekretu prezidenta republiky o obnově právního pořádku, konstatující, že nic nebylo právem, co nepocházelo ze svobodné vůle čs. lidu, co tedy nevycházelo z ústavní listiny z roku 1920? Jestliže někdo chce odmítnout dekrety prezidenta Beneše, nechť také řekne otevřeně, že se distancuje od demokratických právních principů první republiky a dává přednost právu nacistickému, které v době války se na tomto území nastolilo a po válce ho právě dekrety prezidenta republiky likvidovaly. Na smetiště dějin patří nacistické právo.

Výroční zasedání Česko-německého diskusního fóra v Brně v prosinci 1999 přijalo projekt porovnávající poválečné právo v evropských státech a v ČSR. Hodnotila Koordinační rada fóra, jíž jste členem, v listopadu v Hamburku stav projektu?

Ano. Projekt byl plodem činnosti řady vědeckých pracovníků. Měl porovnat právní normy řady evropských zemí ve vztahu k Němcům a předpokládal, že se bude vycházet i z práva a politiky USA, Británie, Francie a dalších. Bohužel, projekt se příliš nepohnul a naopak dochází z důvodů, které mi nejsou zcela jasné, ke stále omezenějšímu výběru států, které mají být porovnávány.

Můžete uvést příklad?

Naposled došlo k tomu, že i Francie má být z těchto států vyjmuta, takže se naskytá otázka, zda projekt bude dostatečně úspěšný. Měli za něj odpovídat po jednom představiteli SRN a ČR. Za Německo je to profesor Möller z Mnichova. Z české strany garant profesor Karel Malý rezignoval. Upozornil jsem, že nejen budoucnost a současnost je třeba vidět v evropském kontextu, ale i minulost. A minulost nebyla řešena na základě rozhodnutí čs. vlády, ale v souvislosti s celým evropským kontextem a s rozhodnutím velmocí, které byly součástí protinacistické koalice.

A jak se s německou okupací právně vyrovnaly menší země jako Lucembursko?

To při přístupu k Evropské úmluvě o lidských právech uvedlo, že tím se nic nemění na jeho opatřeních vůči bývalému nepříteli. Tyto obecné úmluvy, jež vyplývaly z rozhodnutí spojenců vymýtit nacismus a promítnout se do vnitrostátního práva v řadě států, jsou trvalé a musejí být součástí evropské právní kultury právě i v kontextu činnosti různých neonacistických skupin, které se vydávají za jediné představitele národních zájmů.

Co tedy stojí za snahou eliminovat některé státy z porovnávání?

Ve Francii, ale i třeba v Británii či USA, byla tato opatření vůči Německu a jeho spojencům velmi jednoznačná. Ve Francii se tyto důsledky boje proti kolaborantům ještě v nedávné době prosazovaly. Považují proto za málo zdůvodnitelné, aby chom ty státy, které proti důsledkům nacismu bojovaly, vylučovali z projektu, který může ukázat, že čs. opatření vůči Německu nebyla izolovaná, ale byla koordinovaná již v době války a byla založená na mezinárodním právu.

Existuje snaha vyloučit země, které měly podobnou situaci jako ČSR, a nechat ty, které byly částečně spojenci Německa?

Faktem je, že vedle Polska je tam uvedeno Maďarsko a naproti tomu tam není již zmíněné Lucembursko, Francie a jiné země. Je tam Itálie, která byla dlouhou dobu spojencem Německa, není tam Slovinsko, resp. Jugoslávie, kde bylo třeba řešit nejen vztah k Němcům, ale i k jiným spojencům Německa. Jen při komplexním pohledu na poválečnou situaci zjistíme, z jakých důvodů spojenecké státy ve svých dokumentech, které se staly součástí mezinárodního práva, dávaly pokyn k opatřením, která by vykořenila nacismus. V těchto státech nepůsobil jen německý nacismus, ale také kolaborantské skupiny a opatření, která byla jim prosazována i v kultuře či ideologii, bylo třeba vykořenit.

Které státy máte na mysli?

Všechny včetně Československa a Slovenska, které v té době vytvářelo pseudostát. Proto je i Francie zajímavá - kromě režimu ve Vichy existovala i část Francie, která byla obsazena. Právě porovnání všech těchto norem by bylo velmi užitečné pro pochopení toho, co znamená boj proti nacismu. I v Československu v době druhé republiky (30. září 1938 až 15. března 1939) byly kruhy, které se chtěly podílet na arizaci židovského majetku. Vláda druhé republiky k tomu činila určitá opatření. Kdyby jim to nacistický režim po 15. březnu povolil, s velkou chutí by se podílely na arizaci. Žádný národ a stát není zcela chráněn před tímto nebezpečím. Může být zajímavé, jaká stanoviska právě k arizaci někteří politikové druhé republiky zastávali později v emigraci. Na druhé straně ze zpráv německého sicherheitsdienstu vyplývá, že české obyvatelstvo podporovalo řadu Židů a okupační moci se nepodařilo oddělit národ od jeho židovských spoluobčanů. To je charakteristické pro značnou část české společnosti v době války. Češi totiž věděli, že to, co postihovalo Židy, by v brzké době hrozilo i jim. O této solidaritě na demokratických principech řada novinářů a politiků v Německu i u nás nechce slyšet.

Ve Spolkovém sněmu se nedávno debatovalo o postavení německé menšiny v ČR a o nucené práci Němců v pracovních táborech. Bylo to tématem i zasedání koordinačního fóra v Hamburku?

Ne. Některé otázky z poválečné doby byly výsledkem rozhodnutí spojenců. Spojenci například rozhodováním o reparacích také určili, že reparace mají být vymáhány i prací Němců ve prospěch států, které byly obětí německého útoku. Rád bych v souvislosti s kroky a událostmi z konce války a po válce připomněl slova prvního starosty Hamburku Ortwinu Rundeho, který účastníkům zasedání koordinačního fóra řekl, že nikdo nesmí zapomenout, že němečtí nacisté rozpoutali válku, vyhnání Čechů, likvidaci židovského obyvatelstva a připravovali genocidní opatření i vůči českému obyvatelstvu. Takže to strašné, co se mnohdy stalo i sudetoněmeckému obyvatelstvu, bylo důsledkem toho, co předtím Německo způsobilo českému národu. Taková slova jsou blízká i názorům současné německé vlády, jejíž politika otvírá prostor pro plodný dialog, který ukazuje na vztah příčin a následků a kde nelze nebrat na zřetel i porušení práva, k němuž v minulosti docházelo.

Jan Kovařík

Pražští Češi a Němci před 100 lety Michal M. Musil

Období na přelomu 19. a 20. století jsme dnes, s odstupem času často náchylní považovat za jakési "staré zlaté časy", za idylické období, v němž pod žezlem stárnoucího habsburského mocnáře utěšeně vzkvétala občanská společnost a v němž jednotlivé národy monarchie spolu přes jisté drobné rozmišky dobře vycházely.

Právě vztah pražských Němců a Čechů v tomto období si dnes často pod vlivem četby představujeme jako plodné každo-

denní soužití s občasnými, z dnešního pohledu komickými žabomyšními spory tu o divadlo, tu o pořadí jednotlivých jazyků v dvojjazyčných nápisech

Nic nemůže být vzdálenějšího realitě, než tento "cimrmanovský" obrázek doby. Od roku 1848 se v pražském prostředí zformovaly na jazykovém základě dvě zcela oddělené národní komunity. Pocit ohrožení vzestupem českého národního hnutí na straně Němců a pocit nerovnoprávného postavení na straně Čechů vedl k vzniku takřka nepřeklenutelné propasti mezi oběma permanentně se svářícími národními tábory.

Vně tohoto striktního rozdělení nakonec zůstala jen nepočtená skupina intelektuálů, jimž jejich vesměs židovský původ umožnil (či je přinutil) neidentifikovat se přímo ani s jedním z obou nacionálních proudů.

Jedním z těch, kteří v té době na vztah Čechů a Němců hleděli jaksi "z venku" a tedy oproštěni od přímé národnostní zaujatosti byl i "zuvivý reportér" Egon Ervin Kisch. Tento dnes již málo připomínaný intelektuál a novinář patřící svým dílem i životními osudy k nejzajímavějším zjevům pražské historie, charakterizoval vztahy zhruba 35 tisícové německé komunity s Čechy takto:

"S půlmiliónem Čechů města Prahy nepěstoval Němec žádné styky mimo styky obchodní. Nikdy si nezapálil cigáro zápalkou české Ústřední matice školské, stejně jako si Čech nezapálil zápalkou z krabičky německého Schulvereinu. Žádný Němec se nikdy neobjevil v české Měšťanské besedě, žádný Čech v německém Kasině (dnešní Slovanský dům - pozn. aut.). Dokonce i orchestrální koncerty byly výlučně jednojazyčné, výlučně jednojazyčné byly plovárny, sady, hřiště, většina restaurací, kaváren a obchodů. Promenádou Čechů byla "Ferdinandka" (Národní tř. - pozn. aut), promenádou Němců "Příkop".

V husitské době prosadily pražské kostely utrakvismus, tj. přijímání podobojí, teď však nebyly kostely utrakvistické ani po jazykové stránce, Němci měli své kostely, kam chodili, a Češi také své.

Německá a česká univerzita, česká a německá technika si byly tak vzdálené, jako by jedna byla na severním a druhá na jižním pólu. Každá ze sto kateder měla svůj protějšek na druhé jazykové straně, ale nebylo ani jedné společné budovy, nebylo společné kliniky, společné laboratoře, společné hvězdárny (jedna zdědila astronomické přístroje Tychona de Brahe, druhá Jana Keplera), nebylo společné odborné knihovny ani společné márnice.

Pro botanickou zahradu jedné university objednali rostlinu z jihomořských ostrovů, kterou bylo možno vidět kvést v botanické zahradě druhé university, kdyby tomu nebyla zabraňovala zeď. Co každému Pražanu bylo samozřejmé a ostatním obyvatelům musilo připadat neuvěřitelné, zvláště uvážíme-li tehdejší význam divadelního života, byl fakt, že žádný český občan nechodil nikdy do německého divadla a naopak.

Hrála-li v českém Národním divadle pohostinsky Comédie Française nebo Moskevské umělecké divadlo nebo zpíval slavný pěvec, nezmínil se německý tisk o tom ani slovem a kritici nepřišli vůbec na myšlenku, aby se šli podívat na představení. A zase naopak se konala pohostinská vystoupení v Německém divadle, ať souboru vídeňského Dvorního divadla, Adolfa Sennethala nebo Enrica Carusa, aniž to česká veřejnost brala na vědomí." Tolik dobový svědek a komentátor. Z uvedeného, ostatně nikterak ojedinělého svědectví, je zřejmé, že Češi a Němci žili v Praze již před I. světovou válkou daleko spíše vedle sebe než spolu. Vzájemná hořkost mezi nimi již tehdy naplno existovala a nebyla tedy rozhodně až plodem událostí pozdějších, které bezprostředně přivodily v podstatě tragický konec existence skupiny německy hovořících Pražanů. Skupiny, která byla součástí pražské historie, v dobrém i zlém po valnou většinu jejího trvání.

Michal M. Musil